

ימי

התלאות

הַקְדָּמָה

אמר הכותב, כבר נודע האיש המציין בהלכה בשערים המצינים בהלכה, הלא המה ספרי לקיטי הלכות הקדושים, ממורנו הרב רבי נתן זצ"ל. צדקתו ונגדלת השגתו בדבריו הקדושים שכתבם על ספר, זכה וזכה את הרבים להשיבם מעון והרבה הרבה בעלי תשובה נעשו על ידו, על ידי דבריו הקדושים שדבר עם אנשיו ביראת ה', נכנסו בלבם פאש בוערת עד שנתעוררו על ידם לשוב להשם יתברך באמת. וגם עתה מי שעוסק בספריו הקדושים, מתעורר על ידם לשוב להשם יתברך בתשובה שלמה באמת, ולחזק עצמו תמיד בעבודת השם.

גם עבודתו בתורה ותפלה היתה בלבת אש נוראה מאד מאד, עד אשר כל מי ששמע קול תפלתו, ותורתו נתעורר גם כן בהתעוררות גדול מאד להשם יתברך, ואין ביכלת לצייר כל אותה הרגשה שהביא בדברי תפלתו, גם בלב זולתו. וידידנו המפלא הרב אפרים ז"ל מקרמנטשאק, אמר לו פעם אחת בזו הלשון: "מיט אייער דאווינען מאכט איר אפרוש אויף דעם דאווינען" (עם התפלה שלכם אתם עושים פרוש על התפלה). וכן כל מקרא ומקרא מדברי התנ"ך, כשהיה מוציאו מפיו, ממש היה נדמה להשומע כאלו הנביא בעצמו קורא וצועק את אלה הדברים.

גם ידידנו המפלא הר' עקיבא זאב מנעמירוב היה רגיל לספר מעצם התעוררות שראה ממורנו מוהרנ"ת בערב יום כפור האחרון, פי דבר אז בעת סעודת ערב יום כפור מענין הד' יסודות, דומם צומח חי מדבר, ואמר, הלא אנחנו רואים כל מה שהמדרגה נמוכה יותר, נמצא בו טוב יותר, פי יסוד המדבר הוא האדם, ומקח האדם במכירתו לא יעלה כמקח הסוס, שהוא מיסוד החי הנמוך מהמדבר פנודע, שנמצא סוס שנותנים במחירו כמה אלפים ר"כ. ומקח הצומח יעלה עוד יותר, פי נמצאים שושנים ופרחים שמביאים ממדינות רחוקות שאין ערך כלל למחירים לשונים, וביסוד הדומם נמצאים אבנים טובות ויקרות העולים עוד יותר, ורואים אנו את הטוב והאלהות שנמצא בהם, מפקדת התורה על הפהן גדול שבכל עת כניסתו לבית המקדש יהיה לבוש בחשן ואפוד, שיהיה נתונים בהם כמה אבנים טובות.

ואחר הדברים האלה נכנס מוהרנ"ת ז"ל בדרכו הקדושה מענין לענין, עד שהתחיל לדבר בהתעוררות גדול בשלהבת אש נוראה וצעק בקולו הקדוש בזה

הלשון: ואף על פי כן נמצא גבוה מעל גבוה, קדשה נעלמה ונסתרה, קדש הקדשים שהכהן הגדול כשהיה צריך לכנס לשם, היה צריך להפשיט כל הבגדים היקרים, רק "כתנת בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו וכו'", ואמר את הפסוק הזה בנגון של הקורא ביום כפור. ור' מאיר יהודה ז"ל מברסלב היה רגיל גם כן לספר, כי גם הוא נכנס אז אל בית מורנו מוהרנ"ת, ובבואו על הפתח והיה נשמע מרחוק את הדברים האלה יוצאות מפיו הקדוש כלפיד אש, ונשא עומד על עמדו ומקומו וירא ללכת יותר להתקרב אל השלחן.

והנה על שבת שלפני פטירתו בא אליו שנית ר' עקיבא זאב, ובלייל שבת אחר הסעודה, דבר עוד הפעם מעבודת הכהן הגדול מיום כפור בהתלהבות גדול ונורא, והזכיר אז כמה תבות מהפיוט שבסדר העבודה, נכנס למקום שנוכנס ועמד במקום שעמד, ועוד כמה תבות, ובשבוע שאחר זה נפטר ויצא נשמתו באלה התבות, חנון המרבה לסלח, ביום העשירי לחודש טבת.

והמוכן מכל זה, כי נמצא בו מצד נשמתו גם כל הסליחה והכפרה של יום העשירי מעשרת ימי תשובה, הוא יום כפור, כי הרבה הרבה בעלי תשובה שבודאי נתכפר להם עונותיהם נעשו על ידי דבוריו וספריו הקדושים שהשאיר אחריו כמובא, ולילא דמסתפינא, (יראתי) הייתי אומר שזהו שגם שמו הקדוש גימטריה מכוון ממש מספר מנין התבות "חנון המרבה לסלח". וזה אשר גם אדמו"ר הנחל נובע מקור חכמה מוהר"ן ז"ל, סמך ידו עליו ואמר עליו שהוא יודע ממנו יותר מכלם, כמבאר במקום אחר. ועל זה זכה לחבר ספר לקוטי הלכות הקדוש ותפלותיו המעוררים ומחזיקים כל איש מגדול ועד קטן, להטותו לטוב לשוב בתשובה שלמה.

ואגב שאני מספר פה מספריו, אציג פה מה שאמר הר' משה ז"ל, שמע ממוהרנ"ת בעת שדברו לפניו מחלומו של ר' שמואל אייזיק ז"ל, ואמר תחלה בלשון צחות חלומות, ואחר כך אמר, אני אספר לכם את חלומי, ראיתי את אדמו"ר שבא אלי עם עוד אחד, וספרתי לפניו בדרך קובלנא כל אשר עבר עלי, ואמר לי אדמו"ר בזו הלשון: "דיא האסט אבער מיט דינע ספרים גיט גמאכט" (אבל אתה עם הספרים שלך טוב עשית), וזה האחד שהיה עמו נענע לו בראשו והסכים על זה, ואמר בזו הלשון "יא יא זייער גיט גמאכט" (כן כן טוב מאד

עשית), ושאלתי את אדמו"ר מי הוא זה? והשיב לי, זה הוא משה רבנו עליו השלום.

גם נודע מה שאמר אדמו"ר בתחלת התקרבות שנתקרב אליו מוהרנ"ת ז"ל, אמר אז: בא אלי אברך אחד ועל ידו לא יאבד אפלו שיחת חלין שלי". וכן היה, כי רק הוא עסק לפרסם תורת רבנו הקדוש בעולם ושיחותיו הקדושים, להודיע לבני אדם גדלת תורתו הקדושה, לקרב על ידי זה אנשים רבים להשם יתברך, ועל ידי זה עמד עליו הס"מ ועשה עליו מחלקת על ידי הרב מסווראן, שנעשה לו רודף ושונא גדול עד לחייו, כאשר נספר לקמן. ולמען לא יפלא בעיני הקורא, מה שרב גדול בישראל נכשל במחלקת, שהרי גם על יוסף היה מחלקת, אבל סוף כל סוף שפת אמת תכון לעד והרוח סערה כלה ונאבד ואינו גדול אלא בשעתו עד כאן.

ימי התלאות

איש עשיר הָיָה בְּבֶרֶסְלָב וּשְׁמוֹ מֹשֶׁה, הִנְקֵרָא בְּשֵׁם מֹשֶׁה חִינְקֵס, וְהוּא הָיָה מִמְקַרְבֵי אַדְמוֹר הַקְּדוֹשׁ מוֹהֲרֵן וְצ"ל, וְהָיָה עָקֵר מִבְּנִים. וְאֲדְמוֹר הַקְּדוֹשׁ וְצ"ל קָדֵם פְּטִירְתוֹ, בְּעֵת שֶׁסִּדֵּר צְנֹאתוֹ לְפָנֵי מוֹהֲרֵנ"ת, אָמַר לוֹ אִזְ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן "מֹשֶׁה אִזְ עַר וְוַעֲט זִיךְ גָּעֲטִין אִין חֲתַנָּה הָאֵבֵן וְוַעֲט עַר הָאֵבֵן קִינְדֵּעַר" [מֹשֶׁה, אִם הוּא יִתְגַּרֵשׁ וְיִתְחַתֵּן שׁוֹב, יוֹלְדוּ לוֹ יְלָדִים].

וְאַחַר פְּטִירַת אַדְמוֹר בְּאוֹמָאן בְּשָׁנַת תַּקַּע"א, כְּשֶׁחֲזַר מוֹהֲרֵנ"ת וְצ"ל לְבֵיתוֹ לְנַעֲמִירוֹב דְּרֵךְ בְּרֶסְלָב, סִפֵּר זֹאת לְפָנֵי מֹשֶׁה הַנַּ"ל, וַיַּעֲצוּ לְגַרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ כְּדֵי שְׂיִהְיֶה לוֹ בְּנִים. אַךְ מֹשֶׁה לֹא הָיָה לוֹ רְצוֹן לָזֶה, וְאָמַר לוֹ, שְׂכַפִּי מֶה שְׂדִבֵּר הוּא עִם אַדְמוֹר מִזֶּה שְׂאִין לוֹ בְּנִים, הִבִּין שֶׁהַמְּנִיעָה לָזֶה הִיא עַל יְדוֹ בְּעֶצְמוֹ. אָבֵל מוֹהֲרֵנ"ת הִרְבֶּה לְדַבֵּר עִמוֹ, וְהוֹכִיחַ לוֹ שֶׁהוּא טוֹעֶה בְּדַבְּרֵי, וְהִרְבֶּה לְהִזְהִירוֹ שְׂיִגְרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, מְרַב כּוֹסְפוֹ שְׂיִתְקַיְמוּ דְּבָרֵי אַדְמוֹר, כִּי יֵדַע אֲשֶׁר כָּל דְּבָרֵי אַדְמוֹר הֵם כְּכֹסֶף צְרוּף בְּעֲלִיל, וּבְלֵי סִפְקָ יְהֵא לוֹ בְּנִים עַל יְדֵי זֶה.

(חֶסֶר, וּבִכְתָב יָד שְׂאֲצָל ר' מֵאִיר אֲנִשִּׁין נִכְתָּב יוֹתֵר בְּאַרְיִכוֹת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: מֹשֶׁה חִינְקֵס הַנַּ"ל, דֵּר עִם אִשְׁתּוֹ הִרְאִשׁוֹנָה כְּמֶה שְׁנִים וְהָיָה חֲשׂוֹךְ בְּנִים, וּמִתּוֹךְ דְּבָרֵי רַבְּנוֹ ז"ל עַל אוֹדוֹת זֶה, נִדְמָה לוֹ שֶׁרַבְּנוֹ ז"ל תּוֹלָה הַדְּבָר בּוֹ, שֶׁהוּא אֵינּוּ מְסַגֵּל לְבָנִים.

וּבִכֵּן הָיָה כָּל יְמֵי רַבְּנוֹ וְצ"ל, כְּלֹאֲחֵר יֵאוֹשׁ מִלְּהוֹלִיד בְּנִים, וּמִחֲמַת זֶה, לֹא הָיָה לוֹ אַף מִחֲשֶׁבָה לְגַרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ הִרְאִשׁוֹנָה וְלִשְׂא אַחֲרֵת, אוֹיֵל יִבְנֶה מֵאַחֲרֵת.

עד שקדם הסתלקות רבנו זכרוננו לברכה שלפני מוהרנ"ת ז"ל, הִיָּה עוֹסֵק בְּדַבֵּר הַצּוֹאָה בְּכֶתֶב וּבְעַל פֶּה, וְאָז אָמַר גַּם פִּתְאֹם לְמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, אִם מִשֶּׁה יִגְרַשׂ אֶת אִשְׁתּוֹ, יִהְיֶה לוֹ בָּנִים - "אִז מִשֶּׁה וְעַט זִיךְ גַּעֲטִין וְעַט עַר הָאֲבִין קִינְדֵּער".

וְכֵן אַחַר הַסְתַּלְקוֹת רַבְּנוֹ ז"ל, בְּשַׁחֲזוֹר מוֹהֲרַנְ"ת לְבֶרֶסְלָב וּמָסַר מְלִין אֵלּוּ שֶׁל צוֹאֵת רַבְּנוֹ ז"ל, לְמִשֶּׁה הַנִּ"ל, הוּא אֲמַנָּם לֹא הָאֲמִין לְדַבְּרֵיו בְּשִׁבִיל שְׁכָר לְפִי תְּפִישָׁתוֹ בְּדַבְּרֵי רַבְּנוֹ ז"ל כִּי הוּא לְאַחַר יְאוּשׁ. פֶּעַם הַזֶּה מִשֶּׁה הַנִּ"ל לְמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּבִקְרַת בְּשַׁעַת שֶׁהָיָה לְבוּשׁ בְּטָלִית וּתְּפִלִּין דִּר"ת, וְאָז עוֹד הַפֶּעַם הַזֶּה צוֹאֵת רַבְּנוֹ ז"ל הַנִּ"ל אֹדוֹתָיו, וְהוּא עוֹמֵד בְּדַעְתּוֹ וְאִינוֹ חֹפֵץ לְהֶאֱמִין, עַד שְׁמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל מִחֻזֵּק אֲמוּנָתוֹ בְּרַבְּנוֹ ז"ל וּבְקִיּוּם דְּבַרְיוֹ קִפֵּץ וְנִשְׁבַּע לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "כְּמוֹ שֶׁאֲנִי לְבוּשׁ בְּטָלִית וּתְּפִלִּין שֶׁכֵּן אָמַר רַבְּנוֹ ז"ל".

מִזֶּה נִתְעוֹרַר מִשֶּׁה הַנִּ"ל לְתַת אֲמוּנָה לְדַבְּרֵיו, וְתַכְּף הַלֵּךְ לְבֵיתוֹ וְשָׂאֵל אֶת אִשְׁתּוֹ אִם חִפְצָה לְהִתְגַּרֵּשׁ, וְאָמְרָה הֵן, וּמָה אַתְּ חִפְצָה בְּעַד זֶה, אֲנִי חִפְצָה שֶׁנֶּחֱלַק עִם הוֹנְנוֹ וּרְכוּשׁוֹ שׁוּהַ בְּשׁוּהַ. וְכֵן עָשָׂה וּגְרָשָׁה. מִיָּד הִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֹדוֹת שְׂדוּף, וְשָׂדְכוּ אוֹתוֹ לְאַחוֹת הָרַב מְטָאמָא שְׁפִיל. וְגַם הִר' נָתַן ז"ל הַסְּפִים לְזֶה הַשְּׂדוּף, וְהִיא הִיָּתָה לוֹ לְאַשָׁה וּשְׁמָה עֲלֶיקִי.

עַבְרַת זְמַן אַחַר הַנִּשְׁוֹאִין וְאִין סִימָן לְבָנִים גַּם עִם אִשָּׁה זוֹ. וּבְכֵן כְּפֶעַם בְּפֶעַם בָּא בְּטַעֲנָה לְמוֹהֲרַנְ"ת, עַד שְׁמוֹהֲרַנְ"ת צָוָה עָלָיו שֶׁיִּסַּע לְאוּמָאן וְיִהְיֶה שָׁם בְּטַעֲנָה זוֹ עַל צִיּוֹן רַבְּנוֹ ז"ל: הֲלֹא עָשִׂיתִי כְּאֲשֶׁר צִוִּיתָם עָלַי עַל יְדֵי הִר' נָתַן וּגְרָשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי הָרֵאשׁוֹנָה, וְאִיָּה אִפּוֹא הַהִבְטָחָה שֶׁיִּהְיֶה לִּי בָּנִים עִם הַשְּׂנֵיָה שֶׁנִּשְׁאֲתִי זֶה זְמַן וְאִין אַף סִימָן לְבָנִים.

בְּצִאתוֹ מִהַצִּיּוֹן הַקָּדוֹשׁ נִפְלַ בְּרַעֲיוֹנוֹ הַפְּסוּק זָרְעוּ לָכֶם לְצִדְקָה, וְהָיָה נֶחֱשֵׁב אֲצִלוֹ הַדְּבָרִים כְּאֵלּוּ יִצְאוּ מִפִּי רַבְּנוֹ ז"ל פֶּה אֶל פֶּה, שָׁב לְבֶרֶסְלָב וּפְזוֹר מְעוֹת לְצִדְקָה, וְאִשְׁתּוֹ יִלְדָה בֵּן וּבַת, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ).

וְעַל כֵּן הִתְחִילוּ הַדְּבָרִים לְהִפָּנֵס בְּלֵב מִשֶּׁה הַנִּ"ל, וְיִשְׂאֵל אֶת אִשְׁתּוֹ אִם תִּקְבַּל הַיָּמֵנוּ גַּט, וְהַשִּׁיבָה לוֹ שֶׁהִיא מְרַצָּה לָזֶה רַק בְּאִפְסָן שֶׁיִּתֵּן לָהּ עַל כָּל פָּנִים מִחֲצִית עֶשְׂרוֹ, וְנִתְרַצָּה מִשֶּׁה לָזֶה, וְחִלְקוּ בֵּינֵיהֶם מִיָּד אֶת כָּל רְכוּשָׁם מִחוּט וְעַד שְׂרוּף נֶעַל וְנָתַן לָהּ גַּט, וְנִשְׂאֵ אַחַר כֵּף אִשְׁתּוֹ הַשְּׂנֵיָה שֶׁהִיָּתָה אַחוֹת הָרַב מְטָאמָא שְׁפִיל, שֶׁהָיָה מִמְּקַרְבֵי הָרַב מְסוּוֹרָאן, וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בֵּן וּבַת.

וּכְאֲשֶׁר נִתְקַיְמוּ דְבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל אוֹדוֹת הָאִישׁ מֹשֶׁה וְאֲשֶׁתּוֹ עֲלָקָא, יִלְדָה לוֹ בֵּן וּבַת, שְׂמֵחַ מְאֹד לְאֵין עֶרְוָה. וַיִּשְׁלַח עֲגֻלָּה מִיַּחֲדָת לְהֵבִיא עַל הַבְּרִית מִיֵּלֶה אֶת אָחִי אֲשֶׁתּוֹ, הֶרֶב מְטֵאמָאשְׁפִּיל הַנַּ"ל וְכַבֵּד אוֹתוֹ בְּמַצּוֹת פְּרִיעָה, כִּי אֶת הֶרֶב הָעִיר מָרָא דְאַתְרָא ר' אֶהְרֶן הֶכְרַח לְכַבֵּד בְּמַצּוֹת סַנְדֵּק וְאֶת מוֹרְנוּ מוֹהֲרַנְ"ת, כַּבֵּד בְּמַצּוֹת חֲתוּף שְׁהִיהָ אֲמֵן גְּדוֹל בְּזָה. וְאֶת גִּיסוֹ הֶרֶב מְטֵאמָאשְׁפִּיל כַּבֵּד בְּמַצּוֹת פְּרִיעָה.

וּבַעַת הַמִּילָה, עָמַד אִישׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ אַבְרַיִימִיל פִּיעֵס, שְׁהִיהָ חֲבָרוֹ וְשִׁתְּפוּ שֶׁל מֹשֶׁה הַנַּ"ל, וְרָאָה שְׂאִין לְהֶרֶב מְטֵאמָאשְׁפִּיל אֲמָנוֹת בְּזָה, כִּי הֵילֵד צָעַק בְּצַעֲקוֹת גְּדוּלוֹת מְאֹד וְלֹא הָיָה בִּיכָלְתוֹ לְסַבֵּל צָעַר אָבִיו הָאִישׁ מֹשֶׁה הַנַּ"ל, כִּי הֵילֵד הָיָה חָשׁוּב אֲצֵלוֹ מְאֹד, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק, וַיִּדְחַף בְּגוּפוֹ קֶצֶת אֶת הֶרֶב מְטֵאמָאשְׁפִּיל מֵהֵילֵד וְהוּא פָּרַע מִיַּד בְּנִקְל, כִּי זֶה הָאִישׁ אַבְרַיִימִיל הָיָה בָּקִי וְאֲמֵן גְּדוֹל בְּזָה. וְהֶרֶב מְטֵאמָאשְׁפִּיל נִתְבַּיֵּשׁ וְנִתְלַבְּנוּ פָּנָיו קֶצֶת, וַיַּחֲר אָפוּ וַיִּבְזוּ בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד וּלְנַקֵּם בְּהָאִישׁ אַבְרַיִימִיל לְבָדוֹ, כִּי הִגִּידוּ לוֹ שֶׁהוּא מְאַגְדַּת הַמְּקַרְבִּים שֶׁל מוֹרְנוּ מוֹהֲרַנְ"ת, וַיִּבְקֵשׁ לְשַׁלַּח יָד וּלְהִזִּיק לְמוֹרְנוּ מוֹהֲרַנְ"ת בְּעֵצְמוֹ בְּחֻנָּם עַל לֹא דְבָר.

וּכְאֲשֶׁר אָרְכוּ הַיָּמִים וְהִגִּיעַ זְמַן שְׂדוּכִין לְבַתּוֹ, עָשָׂה שְׂדוּף עִם בַּת אַדְמוּ"ר, מֵרַת הָאֲדִיל, וַיִּקַּח אֶת בְּנָה הַר' אַבְרָהָם דִּב לְחֻתָּן לָהּ. וְכְאֲשֶׁר הִגִּיעַ זְמַן נִשְׂוֹאֵיהֶם בְּהִיוֹתָם עֶרְוָה אַרְבַּע עָשָׂר שָׁנָה כְּמִנְהַג הַשָּׁנִים הַקּוֹדְמִים, הַזְמִין הַמְּחַתֵּן מֹשֶׁה הַנַּ"ל עוֹד הַפַּעַם אֶת גִּיסוֹ הֶרֶב מְטֵאמָאשְׁפִּיל עִם זוּגָתּוֹ, שְׂיָבֹאוּ לְבַרְסֵלָב לְמוֹעֵד הַנִּשְׂוֹאִין. וּבְהִיוֹתָם עַל הַנִּשְׂוֹאִים, מְחַמַּת שְׁהִיהָ לָהֶם שְׂנֵאָה בְּחֻנָּם מְכַבֵּר עַל מוֹרְנוּ מוֹהֲרַנְ"ת כְּנַ"ל, פָּעְרוּ פִּיהֶם לְבָלִי חֹק וַיִּחְרְפוּ אֶת מוֹהֲרַנְ"ת לְפָנָיו אֲנָשׁוֹ (וְאֲשֶׁת הֶרֶב הַנַּ"ל פָּעְרָה פִּיהָ כָּל כָּף בְּחֻרוֹף וְגִדוּף, עַד שֶׁגָּרְמָה לְעֵצְמָה הַכָּאָה מְאֹד מֵאַנְ"שׁ) עַד שֶׁעַל יָדֵי זֶה נִתְעוֹרַר מְרִיבָה גְּדוּלָה, וּמִיּוֹם לְיוֹם חָשַׁב הֶרֶב מְטֵאמָאשְׁפִּיל מַחְשָׁבוֹת לְהִסִּית אֶת אַחֹתוֹ עֲלָקָא הַנַּ"ל וּבְנָה וּבַתָּה שְׂיָהִיו שׂוֹנְאִים לְמוֹהֲרַנְ"ת, וַיַּעוֹרְרֵם שֶׁהֵם יִסִּיחוּ וַיִּפְתּוּ אֶת הָאִישׁ מֹשֶׁה הַנַּ"ל בְּעֵצְמוֹ שְׂגָם הוּא יִתְהַפֵּף לְשׂוֹנְא, לְרוֹדֵף אֶת מוֹהֲרַנְ"ת.

וְהִנֵּה נוֹדַע מִדְּבָרֵי אַדְמוּ"ר בְּסִפְרַ חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן, שֶׁשָּׁבַח אֶת מוֹהֲרַנְ"ת בְּגִדְל הַעֲנוּהָ שְׂנִמְצָא בּוֹ, וְעַל כֵּן לֹא רָצָה בְּשׁוּם אֶפֶן לְהַקְרִיא בְּשֵׁם רַבִּי, אֶף הִירָאִים וְהַשְּׁלֵמִים מְמַקְרְבֵי אַדְמוּ"ר, לֹא הִבִּיטוּ כָּלֵל עַל עֲנוּתוֹ וְשִׁפְלוּתוֹ בְּעֵינָיו עֵצְמוֹ שְׂאִינוֹ חָפֵץ

לְהִקְרָא בְּשֵׁם רַבִּי, וְקָרְבוּ עֲצָמָם לְמוֹהֲרַנְיָ"ת, לְמַעַן לְעוֹרֵר אֶת לְבָבְם לְעִבּוּדַת ה'.

אָבֵל הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים שֶׁהָיוּ בְּבִרְסָלָב וּמֵהֶם הָאִישׁ מֹשֶׁה הַנַּ"ל שֶׁנַּעֲשֶׂה גִיסוֹ שֶׁל הָרַב מְטָאמָאשְׁפִּיל, שֶׁהָיָה מַחְסִידֵי הָרַב מְסוּוֹרָאן וְגַם אַבְרִימִיל פִּייעַס, אָף שֶׁגַּם הֵם הָיוּ רְגִילִים לְהַפְנִס לְמוֹהֲרַנְיָ"ת וְלְהַחֲזִיקוֹ בְּפִרְנָסָתוֹ, עִם כָּל זֶה נָטוּ לְנִסְעַ לְהָרַב מְסוּוֹרָאן, וְהוּא לֹא הִסְתַּפֵּק עֲצָמוֹ בָּהֶם וְאַדְרַבָּא, חָרָה אַפּוֹ עַל שְׂאֲרֵית הַפְּלִטָה שֶׁנִּתְקַרְבוּ לְמוֹהֲרַנְיָ"ת.

וְהִנֵּה מוֹהֲרַנְיָ"ת בָּרַב תְּבַעְרוֹת לְכַבּוֹ לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ, הָיָה רְגִיל לְדַבֵּר הָרַבָּה מְאֹד עִם מְקַרְבָּיו בְּיִרְאַת ה', דְּבָרִים מִן הַלֵּב הַנִּכְנָנְסִים לְלֵב הַשׁוֹמְעִים, עַד שֶׁבִשְׁנַת תַּקצ"ג, נִתְקַבְּצוּ עַל חַג הַשְּׁבוּעוֹת לְמוֹהֲרַנְיָ"ת אֲנָשִׁים רַבִּים, עָרְךָ שְׁמוֹנִים אֲנָשִׁים, וְחוּץ מִמָּה שֶׁנִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו מֵאֲנָשֵׁי הָעִיר.

וְכַשֶּׁנֶּשְׁמַע מִזֶּה לְהָרַב מְסוּוֹרָאן קָנָא בּוֹ מְאֹד, כִּי יָדַע הֵיטֵב אֲשֶׁר כָּל הַנוֹסְעִים לְמוֹהֲרַנְיָ"ת, אֵין פְּוִנְתָם בְּשִׁבִיל כְּבוֹד אוֹ בְּשִׁבִיל פְּוִנַת פִּרְנָסָה אוֹ שְׂאָר פְּוִנוֹת גְּשָׁמִיּוֹת כְּמוֹ אֲנָשָׁיו, רַק פְּוִנַת כָּל הַנוֹסְעִים אֵלָיו הוּא רַק לְשִׁמְעַ דְּבַר ה'. עַל כֵּן נִתְקַנָּא עַל זֶה מְאֹד, אָמְרוּ לוֹ, מַה זֶה נִחְשָׁב, אֲצִלְכֶם הָיוּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אוֹרְחִים. אָמַר, אֲצִלִּי הָיוּ רִינְדָאָרְעַס [שׁוֹכְרֵי בֵּיתִי מְזִיגָה] וְאֲצִלוּ הָיוּ יִרְאִים וְכוּ'.

וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר רָאָה מוֹהֲרַנְיָ"ת בְּפִטְיֵרַת הַגְּבִיר ר' אֵיזִיק וְ"ל, חָתַן אֲדָמוּ"ר הַקְּדוֹשׁ שְׁלֹא בְּצוּאָה (חֶסֶד כְּאֵן) וּבְפִטְיֵרַת הַנְּגִיד ר' אַבְרִימִיל פִּייעַס הַנַּ"ל שְׁלֹא בְּצוּאָה שֶׁנִּסְתַּבַּב עַל יְדֵי זֶה כְּמָה קְלָקוּלִים, הָיְתָה מַחֲמַת זֶה דַּעַת מוֹהֲרַנְיָ"ת עַל כָּל מִי שֶׁהִצְלִיחוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּעֶשֶׂר וּמְמוֹן, לְהִכִּין צוּאָה בְּעוֹדוֹ בְּבַחֲרוּתוֹ וּבְבַרְיָאוּתוֹ, וְאִם יִשְׁתַּנֵּה אַחַר כֵּךְ חֲלָקֵי הַמְּמוֹן, יִחִישׁ לְמַהֵר לְשַׁנּוֹת לְפִי זֶה דְּבַר צוּאָתוֹ כְּפִי דַּעַתוֹ וּרְצוֹנוֹ.

וַיְהִי הַיּוֹם בְּסוֹף יְמֵי הַקֵּיץ תַּקצ"ד יוֹם רֵאשׁוֹן דְּסְלִיחוֹת, נִתְוַעַד הַנְּגִיד מֹשֶׁה הַנַּ"ל עִם מוֹהֲרַנְיָ"ת, וַיְסַפֵּר לוֹ שֶׁרָאָה בְּחִלּוּמוֹ שֶׁנִּפְטָר. וְהָרַבָּה מוֹהֲרַנְיָ"ת לְדַבֵּר עַל לְבוֹ שְׁלֹא יִצְטַעַר מִזֶּה כְּלָל, כִּי דְבָרֵי חִלּוּמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין כְּנֹדַע, אָבֵל מַחֲמַת הַסְּכַמַת מוֹהֲרַנְיָ"ת אֲשֶׁר כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְמוֹן וְעֶשֶׂר יָכִין צוּאָה גַם בְּעוֹדוֹ בְּבַחֲרוּתוֹ, וּבְפִרְט שֶׁהָאִישׁ מֹשֶׁה הַנַּ"ל כָּבַר בָּא בְּיָמִים קָצַת, אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְיָ"ת לְטוֹבָתוֹ לְחַיּוֹ הַנְּצַחִיִּים, שֶׁהַטּוֹב וְהַיָּשָׁר הוּא שֶׁיְהִיָּה בְּיָדוֹ תְּמִיד צוּאָה מוֹכְנַת.

וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה, בְּאִיזָה אַפֵּן לְכַתֵּב הַצְּוֹאָה, וְכִפִּי שֶׁהִיָּה לוֹ בֵּן וּבַת, וְהִבַּת הַזֹּאת הִיְתָה חֲשׁוּבָה בְּעֵינָיו מְאֹד, אָמַר לוֹ שִׁיחֲשַׁב גַּם אוֹתָהּ לְיֹרֵשׁ כְּמוֹ הַבֵּן, וְגַם אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַצְמוֹ יַחֲשַׁב לְיֹרֵשׁ, וְכִפִּי שֶׁעָשְׂרוּ עָלָה אֲזַ עַרְךָ שְׁלֹשִׁים אֲלָפִים רו"כ, וַיִּגִּיעַ גַּם לְחֶלֶק נַפְשׁוֹ עֲשָׂרַת אֲלָפִים רו"כ, יִבְנֶה מִזֶּה בְּבִרְסָלָב בְּבֵית הַכְּנֶסֶת חֲדָשָׁה, גַּם חֲנִיּוֹת שֶׁהַכְּנֶסֶה מֵהֶם יִהְיֶה עַל הוֹצָאת הַבֵּית מְדֻרָשׁ. וּמִחֲמַת שֶׁהִיָּה אֲזַ קְלָקוּל בְּבֵית הַמְדֻרָשׁ שְׁבֵאוּמָן, אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנ"ת בְּסִיּוּם דְּבִרְיוֹ, גַּם לִי עַל הַבֵּית הַמְדֻרָשׁ שְׁבֵאוּמָן תִּתֵּן קֶצֶת מְעוֹת, מִיר אוֹיֵף דִּי קְלוּיִז וְעֵסְטִי אֲוֹאֲדַע אוֹיֵף גִּיבְעֵן אֲבִיסְעַל גְּעֵלֵט [לִי בְּשָׁבִיל הַקְּלוּיִז בְּוֹדָאִי גַם תִּתֵּן קֶצֶת כֶּסֶף].

וְהִנֵּה אֵף שֶׁהָאִישׁ מֹשֶׁה הָיָה רָגִיל לְהַכְּנִס לְמוֹהֲרַנ"ת גַּם כֵּן כְּנ"ל, אֵף בְּסִבַּת הַהֶסְתוֹת הַנ"ל שֶׁל הָרַב מְטֵאמֵאשְׁפִּיל, הַשֵּׁיב לוֹ מֹשֶׁה מִיַּד בְּדֶרֶךְ עֲזוּת, אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאֲצַלְכֶם הַעֲקָר הַבֵּית הַמְדֻרָשׁ שְׁבֵאוּמָן וְכָל תְּשׁוּבָתוֹ הַזֹּאת הִיְתָה רַק עַל יְדֵי הַהֶסְתוֹת מְזוּגָתוֹ וּבָתּוֹ כְּנ"ל לְהַרְחִיקוֹ מְמוֹהֲרַנ"ת, וְכָל זֹאת הִיָּה בְּיוֹם א' דְּסִלְיָחוֹת הַנ"ל. וְאַחַר כֵּן בְּשִׁחְזוֹר מֹשֶׁה לְבֵיתוֹ וְסִפֵּר גַּם לְזוּגָתוֹ אֶת חֲלוּמוֹ הַנ"ל וְאֵת דְּבָרֵי מוֹהֲרַנ"ת שֶׁצָּוָה בְּעַצְתּוֹ לְכַתֵּב צְוֹאָה וְשִׁיתֵּן גַּם אֵלָיו קֶצֶת מְעוֹת לְצַרְךָ הַבֵּית הַמְדֻרָשׁ שְׁבֵאוּמָן, אֲזַ הַשֵּׁיבָה לוֹ זוּגָתוֹ בְּלִשׁוֹן תְּמִיָּה, וְכִי עַד הִנֵּה לֹא יָדַעְתָּ שֶׁהוּא מְצַפֶּה עַל מִיתָתְךָ וְצוּאָתְךָ כְּדִי שִׁיקְבַּל מְעוֹת עַל יְדֵי זֶה. וּמֵאֲזַ וְהִלָּא הַתְּעַלְקִי.

עֵבֶר זְמַן אַחַר הַנְּשׂוּאִין וְאִין סִימָן לְבָנִים גַּם עִם אִשָּׁה זֹו. וּבִכֵּן כִּפְעַם בְּפַעַם בָּא בְּטַעֲנָה לְמוֹהֲרַנ"ת, עַד שֶׁמוֹהֲרַנ"ת צָוָה עָלָיו שִׁיִּסַּע לְאוּמָאן וַיְהִיָּה שֶׁם בְּטַעֲנָה זֹו עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל: הֲלֹא עָשִׂיתִי כְּאֲשֶׁר צִוִּיתֶם עָלַי עַל יְדֵי הַר' נָתַן וְגִרְשִׁיתִי אֶת אִשְׁתִּי הָרֵאשׁוּנָה, וְאִיָּה אִפּוֹא הַהִבְטָחָה שִׁיְהִיָּה לִי בָּנִים עִם הַשְּׁנִיָּה שֶׁנִּשְׁאַתִּי זֶה זְמַן וְאִין אֵף סִימָן לְבָנִים.

בְּצִאתוֹ מִהַצִּיּוֹן הַקָּדוֹשׁ נָפַל בְּרַעֲיוֹנוֹ הַפְּסוּיק זָרְעוֹ לָכֶם לְצַדְקָה, וְהִיָּה נֶחֱשֵׁב אֲצִלוֹ הַדְּבָרִים כְּאִלוֹ יִצְאוּ מִפִּי רַבְּנוּ ז"ל פֶּה אֶל פֶּה, שָׁב לְבִרְסָלָב וּפְזוֹר מְעוֹת לְצַדְקָה, וְאַשְׁתּוֹ יִלְדָה בֵּן וּבַת, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ).

וְעַל כֵּן הִתְחִילוּ הַדְּבָרִים לְהַכְּנִס בְּלֵב מֹשֶׁה הַנ"ל, וַיִּשְׁאַל אֶת אִשְׁתּוֹ אִם תִּקְבַּל הַיָּמֵנו גַּט, וְהַשֵּׁיבָה לוֹ שֶׁהִיא מְרַצָּה לָזֶה רַק בְּאִפֵּן שִׁיתֵּן לָהּ עַל כָּל פְּנִיָּם מִחֲצִית

עָשְׂרוּ, וְנִתְרַצָּה מֹשֶׁה לָּזֶה, וַחֲלָקוּ בֵּינֵיהֶם מִיָּד אֶת כָּל רְכוּשָׁם מֵחֹט וְעַד שְׂרוּף
נֶעַל וְנִתְּנָן לָהּ גִּט, וְנִשָּׂא אַחֵר כֶּף אֲשֶׁתוֹ הַשְּׂנֵיָה שֶׁהִיְתָה אַחֹת הָרַב מֵטָאמָא שְׂפִיל,
שֶׁהָיָה מִמֶּנּוּ, הָאֵם תִּטְעָה בְּשָׂבִיל זֶה לֹאמֵר שֶׁאֲנִי שׂוֹנֵא לָךְ חֵס וְשְׁלוֹם, זָכֹר נָא
וְאַל תִּשְׁפַּח עַל יְדֵי מִי יֵשׁ לָךְ בָּנִים, אִם לֹא עַל יְדֵי שֶׁהִבֵּאתִי אוֹתָךְ לְכָל זֶה, וְאִיךָ
תֹאמַר דְּבַר כְּזֶה. כְּהֵנָּה וְכֵהֵנָּה דְּבַר עֲמוֹ דְּבָרִים הַמְתִּישְׁבִּין עַל הַלֵּב, עַד שֶׁהִשִּׁיב
לוֹ מֹשֶׁה הַנַּ"ל, אִם כֵּן הֲלֹא אֲנִי מִפִּיִס אֲתָכֶם, וְהִשִּׁיב לוֹ מוֹהֲרַנְ"ת אֲנִי מוֹחֵל לָךְ.

אַחֵר כֶּף אָמַר מֹשֶׁה לְמוֹהֲרַנְ"ת, מֵאַחֵר שֶׁנִּתְּנָךְ הַשְּׁלוֹם בֵּינֵינוּ, אֲשַׁלַּח לָכֶם פְּרֹאנֵךְ
וּוִינן (זִין צְרֻפְתִּי) שִׁישׁ אֲצִלִּי, וְהִשִּׁיב לוֹ מוֹהֲרַנְ"ת, טוֹב הַדְּבַר, כִּי אֲנִי מְקַלְקֵל
בְּמַעֲוִי (כִּי בְּכָל אֱלוֹ הַשָּׁנִים כָּבֵד הָיָה לְמוֹהֲרַנְ"ת חֲלִי מַעֲוִים שֶׁנִּפְטַר מִזֶּה אַחֵר כֶּף).
וּבְאֲמָצַע הַסְּעוּדָה שֶׁל יוֹם ב' דְּסִכּוֹת הַנַּ"ל, הִבִּיא לוֹ בְּנוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הַנַּ"ל צְלוּחִית
זִין פְּנַ"ל, וְאַף שֶׁכָּבֵד הָיָה מֵהַנוֹסְעִים לְחַרָף, (חֲסֵר) וְאִין פְּדֹאֵי לְהֶאֱרִיךְ בְּזֶה.

וְהֵנָּה קָדָם לָזֶה בְּעָרֵב סִכּוֹת שֶׁחָל אִזּוֹ בְּעָרֵב שַׁבָּת, שֶׁלְּחוֹ מְקַרְבֵי הָרַב מִסּוּוֹרָאן
שֶׁהָיוּ בְּבִרְסָלָב, מִתְּנָה לְהָרַב מִסּוּוֹרָאן, אֲתָרוּג נָאָה וּמְהִדָּר עַל יְדֵי עָרֵל שִׁיָּצָא מִיָּד
בְּעָרֵב סִכּוֹת עִם הָאֲתָרוּג מְבִרְסָלָב, בְּאַפֵּן שִׁיָּגִיעַ לְהָרַב מִסּוּוֹרָאן בְּלִיל שְׁנֵי
דְּסִכּוֹת, יַעַן כִּי בְיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל סִכּוֹת שֶׁחָל אִזּוֹ בַּשַּׁבָּת, מִמִּילָא אִין צְרִיכִים לְבָרֵךְ
עָלָיו. וְהָעָרֵל נִתְיַגַע מְאֹד בְּדֶרֶךְ הַלּוּכּוֹ, וַיִּשְׁכַּב לִישֵׁן עַל הָאָרֶץ וְהָעֵמִיד אֶת הַתְּבָה
הַקְּטָנָה שֶׁהָיָה שָׁם הָאֲתָרוּג סְמוּךְ אֲצִלּוֹ עַל הָאָרֶץ, וּבִתְוֹךְ שֶׁנִּתְּוָ עָבֵר עָלָיו עָרֵל
אַחַד, וַיִּרְא אֶת הָעָרֵל הַזֶּה יִשָּׁן וְתְבָה קְטָנָה עוֹמֶדֶת סְמוּכָה אֲצִלּוֹ, וַיִּפְתַּח אֶת
הַתְּבָה וַיִּרְא אֶת הָאֲתָרוּג וְלֹא יָדַע כָּלֵל אֵיזֶה פְּרִי הוּא, כִּי בְּמִדִּינַתְנוּ רַבִּים כְּכֹלֵם
לֹא רָאוּ פְּרִי כְּזֹאת מִימֵיהֶם, וְרָצָה לְטַעַם טַעַם הַפְּרִי הַזֹּאת, וְנִשָּׁף בְּשָׁנָיו אֶת
הַפְּטָמָא עִם קִצָּת מֵהָאֲתָרוּג, כִּי דְמָה בְּנִפְשׁוֹ שֶׁהוּא פְּרִי מְתוּק לַחִיף, וּכְשֶׁטַּעַם
וְהִרְגִישׁ בּוֹ טַעַם לֹא טוֹב כָּלֵל, נִתְפַּלֵּא מְאֹד עַל שֶׁהִנִּיחוּ אוֹתוֹ בְּתְבָה מִיַּחַדֶּת לָזֶה.

וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם לְבֵית הַמְּלוֹן קְרִיטְשְׁמָא שֶׁהָיָה סְמוּךְ לְשָׁם, וַיִּסְפַּר אֶת הַפְּלִיאָה הַזֹּאת
לְפָנָי הָעָרְלִים שֶׁנִּמְצְאוּ שָׁם אִזּוֹ, וּבַעַל הַמְּלוֹן שָׁמַע אֶת דְּבָרָיו. וְאַחֵר כֶּף בָּא
לְהַמְּלוֹן הַזֶּה גַּם הָעָרֵל הַשְּׁלִיחַ בְּעֲצָמוֹ, וַיִּשְׁאַלְהוּ בַּעַל הַמְּלוֹן, מִי שׂוֹלְחָךְ וּלְאֵן
אַתָּה הוֹלֵךְ? וַיִּסְפַּר לוֹ שֶׁנִּשְׁלַח מְבִרְסָלָב לְהָרַב מִסּוּוֹרָאן. וַיֹּאמֶר לוֹ בַּעַל הַמְּלוֹן
שֶׁאִין לוֹ עוֹד מֵהַ לֵּילֵךְ לְשָׁם כִּי כָּבֵד נִתְקַלְקַל בְּמַעֲוֹת אֲשֶׁר לֹא יוֹכֵל לְתַקֵּן. וְאַחֵר
כֶּף בְּיוֹם א' דְּחַל הַמוֹעֵד, נִסַּע בַּעַל הַמְּלוֹן לְבִרְסָלָב, וַיִּסְפַּר שָׁם אֶת כָּל הַמְּאָרֶע
הַנַּ"ל, וְנִתְפָּרַס הַדְּבַר בְּכָל הָעִיר.

אחר כך כשהגיע זמן המנחה, הייתה סבה על ידי איש אחד שנקרא בשם שלמה ראובן זלאטיס, שהוא היה רחוק לגמרי ממוהרנ"ת, רק אף על פי כן היה דרכו להתפלל בבית המדרש מאנשי מוהרנ"ת שנקרא בשם בית המדרש החדש, כי הוא היה ממקבלי הרב רבי שמואל אייזיק, שהיה גם כן מתלמידי אדמו"ר. ואף על פי כן היה לו מחלקת קצת עם מוהרנ"ת, והמחלקת הזאת נסתבב על ידי שלמה ראובן זלאטיס הנ"ל. ומוהרנ"ת אמר עליו שלא ימחל לו אפלו בעלמא דאתי.

ונתקיים בו עברה גוררת עברה, פי נסתבב על ידו גם המחלקת הזאת מהרב מסווראן, והסבה הייתה פי זה האיש שלמה ראובן זלאטיס היה רגיל לדבר דברי צחות, ווערטליך [בדיחות], ובעת שהתפלל תפלת המנחה, כשהגיע להמלות "תנו רבנן פטום הקטרת" הוטבו בעיניו לדברי צחות כפי המארע הנ"ל, מנשיכת הערל את הפטם מהאתרוג. ויעמיד עצמו אצל חלון הבית מדרש שהבאים מהשוק להתפלל בבית המדרש הישן, עוברים אצל חלון הבית מדרש החדש הנ"ל, וידפק להם שלמה הנ"ל בחלון ויקרא לפניהם בקול "תנו רבנן פטום" כדי להתגרות עמם. ואנשי מוהרנ"ת לא היו אז בבית המדרש שימחו בידו, והוא עשה זאת מדעת עצמו, ויחר להם מאד, פי לא די שהיה להם יסורים מהמארע הנ"ל, עוד זה האיש שלמה מתגרה עמם.

ובאמת היו צריכין אנשי הרב מסווראן להבין שאנשי מוהרנ"ת אין תיבין כלל בזה ההתגרות, פי האיש שלמה הנ"ל לא היה מאגדתם כלל, אבל מחמת שגם בלא זה בקשו עלילות לפרש וכו' והיו שונאים למוהרנ"ת, נתקיים בהם כמו שאמר השם יתברך, חיהם שאני נותן להם מקום לטעות וכו'.

ויעמיד עצמו ברוך דין בבית המדרש הישן, והמציא סברא מלבו ואמר לכל אנשי הבית מדרש אשר בפקדת מוהרנ"ת נשלח הערל לנשף הפטם מהאתרוג, גם נסע תכף בכונה להרב מסווראן והחליט לו את הדבר הזה לאמת גמור. וכבר אמרו חז"ל ברית כרותה ללשון הרע, עד שגם דוד וכו'. וימלא הרב מסווראן חמה וקצף גדול על מוהרנ"ת ועל אנשיו, ממש לעקר אותו מן העולם, ואת כל אנשיו בחנם על לא דבר.

ומוהרנ"ת בשמעו את כל השקר והעלילה שהעליל עליו ברוך דין להבעיר מחלקת כאשר נספר לקמן, קלל אותו שיהיה נעקר זכרו מן העולם, וכן היה. אף על פי שהיה לברוך דין הנ"ל באותו העת בנים ובני בנים, סוף כל סוף אחר פטירת מוהרנ"ת כמה שנים נעקרו מן העולם, ולא נשאר ממנו זכר ושם כלל וכלל. וגם ברוך דין בעצמו נתקצרו ימיו ולא חי אחר כך רק ערך שלשה שנים, עד תחלת שנת תקצ"ח ומת במיתה משנה מאד, כאשר נספר לקמן. (עוד חסר, שבחל המועד שעשה ברוך רעש גדול בעיר, ומשה היה אצל הרב הנ"ל, וכשמע ר' נתן מזה, הלך עם ר' נחמן מטולטשין לעלקע) (נשלם בסוף).

ואז בראות הר' נתן שהתחילו להתקבץ ולהלשין עליו לשון הרע בחנם, ויירא מאד מזה, הלך למשה חנינקעס עם ר' נחמן טולטשינער והתחיל לספר למשה חנינקעס ולאשתו גדל צערו על שהעלילו עליו בחנם ענין הפטם, ובקש ממשה ואשתו שילכו לעשות להם טובה, ויראו להכחיש את השקר הזה. וענו משה ואשתו: שקר שקר, כי לא יעלילו עליכם חס ושלום המעשה בחנם. ומה שאמר להם מוהרנ"ת לא האמינו לו, מחמת שהיה בלבם שנאה עליו מכבר, מחמת הצנאה, ועל כן לא רצו שיכנסו דבריו באזנם. והלך מוהרנ"ת מהם בשברון לב, ור' נחמן מטולטשין הסתכל עליו וראה שפניו נשתנו מאד ולא הבין מפני מה, כי לא ידע שהיה נעשה מזה מחלקת, אף אחר כך ראה חכמתו הקדושה, כי ראה כי בכחם להשקיע השקר, וכיון שראה שגם הם שונאים אותו אז נתפחד מאד, ובנדאי מאת ה' שהבין בתחלה כל זאת להקדים תפלה לצרה, עד שהשם יתברך לבדו עזרו.

וביום הושענא רבא לפנות ערב כאשר התחיל ברוך דין הנ"ל להרבות בחרופיו שאין פדאי לפרטם, אחר כך נתקבצו אליו בשמיני עצרת ושתו אצלו קדם הקפות, ובליל שמחת תורה הרבה עזי פנים והכינו עצמם לילך להקפות. והדרך לבית המדרש היה דרך בית מוהרנ"ת, וכאשר נודע למוהרנ"ת מרב ההוללות והשכרות ומשטה היין שבבית ברוך דין, הבין אשר בעברם דרך ביתו יפצרו פיהם לבלי חק לחרף ולגדף אותו, על כן הזהיר מאד על מקורביו שנמצאו בביתו, שלא יצא אחד מהם לחוץ לעשות מריבה עם העזי פנים האלה.

אבל אף על פי כן היו בני הנעורים (שמו ר' שמשון) שלא יכלו להתאפק על עלבונם להיות מן הנעלבים ואינם עולבים, ויצאו לחוץ לריב עמהם, עד שנעשו

הכפאות, והקבוץ שלהם היה רב מאד, עד שלוילא מה שנגדרו אנ"ש להביא אנשי חיל שקורים אביעשטישקעס להשקיט המריבה, היו באים העזי פנים הנ"ל על ידי ההכפאות שהכו את אנ"ש להריגה ממש. ומוהרנ"ת הקפיד מאד על אנשיו שלא שמעו בקולו ויצאו לריב עמהם, עד שהכרחו להעצה הזאת שלא יהרגו אותם חס ושלום. וקצתי קצת פי קשה לפרט כל דבר בכתב (שראש שלהם הלך אל ר' נתן ואמר לו מוסר עד שהלך עם הרב הנ"ל, ולאחר כך אמר מוהרנ"ת, מי יודע איזה עולות דברו ממנו).

והנה האי תיגרא דמ"א לבידקא דמ"א וכו' [המחלקת דומה לסדק של מים] ובכל פעם מיום ליום נתגדלה המריבה יותר, פי בתוך כך נמצא שם בני הנעורים בעלי תאות, שהתאוו לבוא כל פעם בבית משה הנ"ל מחמת פי בתו הנ"ל היתה יפת תאר מאד, והתאוו להרבות עמה בדברים כפי חפצם ותאותם, אך לא היה ביכלתם להוציא חפצם לפעל להיות יוצאים ונכנסים בבית משה הנ"ל אם לא בהתלבשותם בלבוש החסידות, ועל ידי זה באו בכל פעם לבית משה הנ"ל, והם הרבו לדבר שם דבה ולשון הרע ושקרים וכזבים על מוהרנ"ת בכדי להבעיר שנאה בלב משה על מוהרנ"ת. וגם הביאו את דבתם רעה בכל פעם להרב מסווראן, והוא קבל הלשון הרע שלהם, עד שהתיר גם להעליל עליו לפני שרי העיר ולמסרו במסירות קשות. ואחר כך התיר את דמו להרגו ממש, כאשר נספר לקמן.

וידינו הר' אברהם דב, נכד אדמו"ר שהיה חתנו של משה הנ"ל, לא היה יכול לראות זאת, איך בעלי תאות האלה נכנסים ויוצאים בבית משה הנ"ל, ולשמע הלשון הרע שמדברים על מוהרנ"ת ז"ל, על כן עזב את אשתו בבית חותנו והלך לבית אמו הצדקת מרת אדל, ולא ארכו הימים עד שנתן גט פטורין לבת משה הנ"ל וגם בזה יש מעשה שלמה. ואיך שרמז אדמו"ר למשה וכו' (שמזה גם כן נתעורר למשה הנ"ל מופת מרבנו ז"ל, שפעם הושיט לרבנו ז"ל צנצנת תה, ועם ההושטה נשפך מעט, ואמר לו רבנו ז"ל: "די וועסט שוין נישט זיין מיין מחתן" [אפה כבר לא תהיה המחתן שלי], אמנם כשנשתדף עם בת רבנו ז"ל, התפאר שהוא עכשו דוקא מחתן, וכשנעשה אחר כך הפרוד, ראה בעיניו והודה ולא בוש על קיום נבואת רבנו ז"ל). ואין כאן מקומה.

והנה בת משה הנ"ל נשאה לאיש אחר תם וישר שמו אבא, אך גם הוא לא היה

יכול לראות איך הבעלי תאות מרבים לדבר עם אשתו, ופעם אחת ראה ממנה דבר מלצר ויגרש גם הוא אותה. וסוף הדבר היה, אשר לכל נודע שאינה הולכת בדרך הישר, ויש לה התחברות עם איש בליעל אחד, עד שנשא אותה לאשה. וסופה היה שמתה מיתה פתאומית בעיר קאמיניץ באמצע הרחוב, וזה היה אחר כמה שנים מפטירת מוהרנ"ת.

והנה כאשר היה להמתנגדים התר מהרבי למסור את מוהרנ"ת ז"ל לפני השרים, הלכו לשר העיר הנקרא אז בשם גאראדניטשע, ומסרו את מוהרנ"ת בעלילות גדולות, גם ספרו לו שמתאספים אליו מכמה עירות, ויבקשו אותו שיבוא לביתו בשבת חנכה לפנות ערב, זמן אמירת תורתו בסעודה שלישית, ואז יקח אותו לתפיסה עם כל אנשיו מעירות אחרות שימצאו אז בביתו, ועם כל כתבי תורתו הנמצאים בביתו, וכן עשה השר הנ"ל. ויקרא אנשי חיל, ויסבב את בית מוהרנ"ת באפן שלא יהיה יכולת להמלט משם אפלו איש אחד, וגם חתם בחותמו את פתח בית עליתו שנמצא שם כתבי תורתו.

והנה מחמת אשר את האנשים תושבי עיר ברסלב לא חפצו לאסור בתפיסה, על כן העמידו איש אחד על הפתח שיאמר להאנשי חיל מי מעירות אחרות לתפסם ומי מאנשי עיר ברסלב שלא לתפסם. ויקחו האנשי חיל את האנשים שבאו מעירות אחרות ויוליכו אותם להתפיסה, ואת מוהרנ"ת בעצמו לא לקחו אותו אז להתפיסה, כי דמו בנפשם שבודאי לא יברח, על כן הניחוהו ולא תפשוהו.

והנה במוצאי שבת קדש כשהלכו האנשי חיל מבית מוהרנ"ת, נכנסו עוד הפעם אנשי עיר ברסלב למוהרנ"ת, וימצאו אותו יושב בדבקות נפלאה להשם יתברך, וחזר לעצמו כמה פעמים את המשנה הילודים למות והמתים להחיות לידע ולהודיע שהוא וכו'. והרבה לחזר את המשנה הזאת בהרגשה עצומה כמה פעמים בהתלהבות גדולה מאד. אחר כך כששב לדעתו, אמר לאנשיו, כפי אשר נשפח משר העיר לחתם הפתח השני שיש במרפסת שלפני עליתו החוצה, לזאת יעמידו סלם תכף בלילה להמרפסת לעלות על העליה, שיוציאו משם כל כתבי תורתו. וכן עשו, ויקחו משם כל כתבי תורתו, רק נשפח מהם תבה קטנה (שיפלאד) במקום מצנע שהיה שם גם כן קצת כתבים ונלקחו אחר כך ליד הגוים.

ותכף אחר שבת מהר מוהרנ"ת לברח מביתו, ויברח תחלה לכפר הסמוך, להעיר שישיב שם אחד מאנשיו, ונתעכב שם בערך יום או יומים, וחשב אולי אף על פי כן ישקט הרעש, ויהיה ביכלתו לשוב לביתו, אבל אחר החקירה והדרישה מה שנעשה בהעיר, הבין שהוא מכרח לברח מברסלב. ויברח תחלה משם לאומן ומאומן לטשעהרין ומטשעהרין לקרומענטשאק, ושם ישב עד שעזר השם יתברך על ידי ידידנו הר' שמואל ווינברג, לפייס את שרי העיר והוציאו לחפשי את כל האסורים, וגם קצת כתבי יד הנ"ל. ושר העיר נתן רשות לתת בילעט [רשיון מסע] למוהרנ"ת, וקבלו את הבילעט וישלחו מיד את הבילעט לקרומענטשאק למוהרנ"ת, כדי שיוכל לשוב לברסלב לביתו.

אבל באמת כל אשר היה ביכלת ר' שמואל ווינברג ועוד משתדלים לפייס את שרי העיר, היה על ידי שהמתנגדים נתישבו בדעתם לבלי להשתדל עוד בעצת המסירה, רק הסכימו עצה אחרת בפשיטות להרג את מוהרנ"ת. ויבז בעיניהם לשלח יד במוהרנ"ת בעצמו, רק את כל הנקרא בשם ברסלב, מצוה גם כן להרגו ולשפך את דמו בחנם על לא דבר.

וימחמת רב דבתם של ההולכי רכיל והפושעים האלה לפני הרב מסווראן, הסכים להם גם כן על זה וגם הגדיל לעשות להוציא את הפקדה הזאת על כל העירות מברסלב עד אומן וטיראווע, ויקראו סופרי הרב הנ"ל ויכתב פכל אשר צוה הרב הנ"ל לראשי חסידיו הנמצאים בכל הערים האלה על אודות חסידי ברסלב בזה הלשון: להדפם לרדפם להמם וכו'. ואם שנתירא מאימת מלכות נספם בלב הרב מסווראן להכין על זה שחד, אפלו עד מאה אלה ר"כ ויותר. ויאמר לחסידיו שהיו עשירים גדולים והיה להם מסחר קאנטאר, על כמה וכמה רבבות אלפים ר"כ. וישאל אותם בדברי צחות, וויפל וועט איר מיר גיבן אויף ברסלב מאטיעזש? [כמה מוכנים אתם לתן לי על הברסלב], והשיבו לו עד חצי הקאנטאר, כי היו מקשרים מאד בכזב חסידותם עם הרב הנ"ל, עד שהרב הנ"ל בעצמו חתם עצמו על כמה וכמה שטרות בהלואותיהם שהכרחו ללוות למסחרם.

אבל השם יתברך שלח להם מיד כפעלם, כי מאז והלאה ירד מסחרם עד שלא היה להם לשלם חובותיהם, והבעלי חובות תבעו להרב מסווראן בעצמו, והיה לו בזיון גדול ועצום. וקדם מותו אמר, ההאן זעץ (פשיטת הרגל) יש לו חלק

במותו, כי גם הרב מסווראן לא האריך ימים אחר זה פנזפר לקמן, כי היושב בשמים נקם נקמת מוהרנ"ת ז"ל מהרב ומחסידיו פנזפר לקמן.

והנה כפי המובן מדברי מוהרנ"ת ז"ל, היה נראה מדבריו שהרב הנ"ל ירד ממדרגתו על שהיה פלג גוף ערוך שנים עשר שנים לפני מותו, כי בשנת מ"ד לימי חייו נתאלמן וכו' וכו'. ואמר עליו כי נתקיים בו גאות שהיה בירבעם וכו', כי אדמו"ר ראה אותו בימי נעוריו ואמר עליו, אז אזא יונגערמאן האב איך ליב (שפזה אברך אני אוהב) ואם היה נתקרב אליו, היה זוכה גם הוא למדרגת מוהרנ"ת ז"ל, ואולם אחר כך בנפילתו, ונתהפך כל כך לרודף כזה, אז אמר מוהרנ"ת ז"ל בזה הלשון, סע וועט שוין מוזין זיין דיא גאלה שפייטער מיט הונדערט יאהר וויא זיא האט געזאלט זיין (הגאלה כבר מרחת להיות מאה שנה יותר מאחר ממה שהייתה צריכה להיות). ולפי שעיינו הרואות את החרפן העצום והנשגב בגשמיות וברוחניות שנצמח באלה המאה שנים, והוא גרם כל זה פנ"ל, אין עוד להאריך בזה.

גם בתחלת החרף הנ"ל עוד קדם שכתב הרב מסווראן את האגרות הנ"ל, פקד הרב הנ"ל על אנשיו שיהיו יורדים לחייו של מוהרנ"ת ולקפח פרנסתו, כי בהעתים שקדם המחלקת היו הרבה אנשים בבית המדרש החדש שהיו מספיקים את מוהרנ"ת בפרנסתו מחמת האהבה הגדולה שאהבו אותו מאד, יען שהרבה לעורר את לבכם לעבודת השם יתברך, ולכוננת הלב בעת התפלה, עד אשר ממש בקעו את הרקיע בתפלתם בצבור אנשים בכל יום ויום ערב ובקר, לזיל המחלקת והרדיפות הנ"ל כבר היינו זוכים להגאל על ידי זה.

וברוב רדיפתם את מוהרנ"ת ואת אנשיו, הרבה הרבה, לשבור ולהרס אותם ואת פרנסתם עד קצה האחרון, כי רק חמשה אנשים בכרסלב עמדו בנסיון ונשארו בעבודתם את השם יתברך כמקדם, אבל רבם ככלם מהקבוצ ש בכרסלב לא היה ביכלת להחזירם לעבודתם, וגם אחרי שעזר השם יתברך למוהרנ"ת והניח לו מפל אויביו מסביב על ידי פקדתם.

ובתקף מצוקת מוהרנ"ת ז"ל בפרנסתו אז על ידי הרב הנ"ל, אף על פי כן סבב השם יתברך שנמצא איש אחד, ר' יצחק מכפר שערוויץ, שנתקרב לפני פמה שנים למוהרנ"ת ולשאר אנשי רבנו ז"ל, על ידי האיש משה חנקעס הנ"ל בעצמו, כי הוא היה ממשפחתו ויושב אתו במסחר הרחיים שנמצא בכפר הנ"ל

הסמוך לברסלב. וכשפא ר' יצחק הנ"ל לברסלב, נתאכסן בבית משה הנ"ל, והוא בעצמו ספר לפניו את כל הגדולות והנפלאות שראה מרבנו ז"ל עד שנתקרב כנ"ל.

ואחר כך בצאת הרוח סערה מהמחלקת אשר הנ"ל נהפך למתנגד, נשאר על כל פנים נקדה במשה שלא רצה לדחות את ר' יצחק הנ"ל מפרנסתו, ובהולכתו את הקמח מהרחים אל העיר ברסלב, השתדל בכונה שיהיה פניסתו באמצע הלילה, ובתחלת פניסת העיר דר שם ר' לייבצ' שהיה מאנשי מוהרנ"ת, ודפק לו בחלון שיצא החוצה והוריד לו ר' יצחק מחשבון הקמח שלו שק עם קמח לבית ר' לייבצ' שיתן למוהרנ"ת, ובבקר נשא את השק קמח הנ"ל לבית מוהרנ"ת, והר' יצחק הנ"ל הספיק אותו ואת ביתו עם קמח בכל צרכו, וכן סבב השם ותברך עוד סבות נפלאות בדבר פרנסתו.

ואחר שנשלחו האגרת הנ"ל, אין ביכלת לבאר כלל מה שעבר על שארית הפלטה על ידי הזאבים וחיות רעות הנ"ל, וכן להפך אין לבאר כלל הגבורות והנוראות שהפליא השם ותברך עם מוהרנ"ת ועם אנשיו, שיתקומו על כל פנים בין הזאבים האלה, רק בטארוויצע נזוק איש אחד מאנשי מוהרנ"ת, כי מרב ההכאות והענויים שענו אותו נחלה מתחת ידם בחלי נופל רחמנא לצלן, ואבי ז"ל ר' נחמן מטולטשין, ברח מביתו לאומן, כי באומן היה אז צד גדול שהרחיקו את עצמם מחסידי סווראן, כי בתחלת הקיץ הזה נסע הרב מסווראן לאומן, וכאשר עבר על יד הבית מדרש שבנה שם מוהרנ"ת, ענה ואמר לחסידיו בזיון גדול לפניכם (שיש פה ברסלב, קלויז והרסו וכו') זיא אויף צי נעמין [אותה גם להעביר מן העולם], אבל היה שם באומן גביר אחד ר' אברהם... שהיה מאנשי השם, גם היה לו ארבע אותות הפבוד (מאנדאלין) מהקיסר ירום הודו דרוסיא, והוא לא היה יכול לסבל לראות הענויים של אנשים כשרים כל כך, וכתב מכתב להרב מסווראן אשר על כל פנים לא יסע עוד הפעם לאומן. וגם הגביר הנ"ל הטיל אימה על המתנגדים והזהירם שלא יעשו שום רעה לאנשי מוהרנ"ת עד שישבו שם אנ"ש לבטח.

בטולטשין הרבו להכות בענויים את ר' יצחק בן ר' אברהם דב, עד שנתפחה להם, רק מיד אחר שעבר קצת הרעש כנזכר לקמן, חזר ונסע למוהרנ"ת. וכן ר' יעקב חתן ר' משה חיים, גם בן לא עמד בנסיון, וכן ר' דוד שנקרא בשם מ'

נודע להמתנגדים שהוא פחדן מלצאת בלילה, קשרו אותו למצבה על בית החיים, ואמרו לו שאם לא יקלל את מוהרנ"ת יניחוהו שם בלילה, (את אחד קשרו בחבל אחד עם ערלות והובילו אותם ברחוב).

כי זה עשו לסימן מי שקלל אותו בחרופין, הוא אות שכבר נתפתה להם ולא יסע אל מוהרנ"ת. וכפי הנראה שגם הוא לא עמד בנסיון, רק איש אחד היה שם ושמו ר' מרדכי שהפכו אותו בענויים קשים ברחוב העיר, וכאשר בא באמצע השוק מקום עמוד האבן הגבוה הנמצא שם והמתנגדים הכו אותו שם, צעק בנגון המגלה ובקול גדול, "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה.

והנה המתנגדים חפצו לענות ולהכות הר' יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל שישב בטולטשין, אף היה שם גביר אחד ששמו ר' יוסף הוזנער, שנצל בזכותו, כי אמר להמתנגדים אשר ר' יצחק אינו חסיד כלל, ומה שנוסע למוהרנ"ת הוא מהכרח מכת הכבוד אב, ועל ידי זה נצל מהם. אף אחר שעבר כל החרף והקיץ והגיע ימי ראש השנה לנסע לאומן, נסתתמו טענותיו של הגביר הנ"ל, אבל מחמת שאז כבר עבר פחד ההפאות כנזכר לקמן, נצל על ידי זה. ואף שירא מאד שלא יזיקו לו המתנגדים לפרנסתו מהפאסט [מהדאר] אבל מחמת שבגלל כשרותו ואמונתו נתקבל מאד בלב אנשי העיר, לא הזיק לו הדבר כלל.

ואבי ר' נחמן מטולטשין, כי הגיעו המכתבים מהרב הנ"ל לטולטשין, לא היה אז בביתו, ובבואו לביתו עיף ויגע בדרך לאין שעור, כי מחמת רב ענייתו הלך ברגליו, כשראתה אותו אשתו וחותנו זרזו אותו לברח מיד טרם יודע להמתנגדים כי בא לביתו, כי מי יודע כמה הפאות יתנו לו. אבל מחמת שלא היה בו עוד כח לילך מרב עיפותו כנ"ל, הלך רק עד קצה העיר ויכנס לבית איש אחד שלא היה מתנגד ולן אצלו עד הבקר והשכים בבקר וילך משם לאומן כנ"ל.

דרך הליכתו עבר דרך עיר מאחיליפקע, ומחמת שלא היה אבי לבוש בבגדים כראוי, הן בגופו והן ברגליו, והקר היה אז חזק מאד, ויירא שלא יתקררו רגליו לגמרי חס ושלום, והבין שמכרח על כל פנים להפנס לאיזה בית להתחמם, אבל מחמת שהעיר הנ"ל היא כעין כפר, כי רבם ככלם של התושבים משם היו ערלים, על כן לא ידע לאיזה בית להפנס. ואחר כך פגע ברחוב את יהודי אחד,

ויבקש אותו להראות לו לאיזה בית להכניס להתחמם. ומחמת שפועלי שקר עשו אז חיל ועברו אז כמה חדשים אשר בכל הבתים מהעירות הנ"ל לא פסקו ערב ובקר מלדבר דברי ריב ומצה, איך שצריכים לרדף את הברסלבר, השיב לו היהודי הנ"ל אפשר אתה ברסלבר, ואם ברסלבר אתה, יהרגו אתכם מיד בלי ספק.

ואבי ז"ל כששמע זאת השיב לו בלשון תמיה, חדוש לי עליכם שתחשדו אותי בזה. ואז הראה לו לאיזה בית להכניס, ויעמד אצל תנור החרף להתחמם ובצד השני של התנור עמד שם עריסה שתינוק קטן שכב שם, והתינוק צעק מאד ואיש אחד עמד ונענע את העריסה כדי שתפעל על התינוק, אף התינוק החזיק בצעקתו ויכעס האיש על התינוק, ור' נחמן הנ"ל שמע שאמר בכעסו על התינוק, הנה הוא צועק כמו ברסלבר בתפלתו. ויפל פחד גדול עליו עד שגרוז עצמו לילך משם מיד, והלך משם עד שבא לאומן, והיה שם עד קדם פסח. גם מה שמובא בספר עלים לתרופה בהמכתב משנת תקצ"ז מעיר לאדיזין שנסתכן שם מוהרנ"ת ז"ל בסבת האבנים אשר קלעו וזרקו על בית האכסניא שלו, זה היה מחמת המכתבים שנשלחו מהרב הנ"ל. בטעפליק היה צד גדולה מאנשי מוהרנ"ת ז"ל, עד שגם חסידי סווראן הכרחו קצת לשתק.

ועתה נשוב לדבר מעיר ברסלבר, שם התגברו כל כף ההפאות וזריקות האבנים, עד שרבים ככלם נפרדו ממוהרנ"ת כנ"ל. והן הן גבורות ונוראות הבורא, אשר בכל זאת נשאר שארית הפלטה בין זאבים ואריות כאלה, ואף על פי כן לא יכלו להם ולמוהרנ"ת שהיה אז בקרימנטאשק כנ"ל, אף ששלחו לו הבילעט שישוב לביתו כנ"ל, אף על פי כן פתבו לו אוהביו מכתבים והודיעו לו ממכתבי הסווראנר שנשלחו לעירות כנ"ל, וכתבו לו שעצתם הוא שלא יבא לברסלבר, כי רואים המה שאם יבא יהרגוהו בלי ספק.

והן הן המכתבים הנזכרים בספר מכתבי מוהרנ"ת דפוס ירושלים, בהמכתב מיום ג' משפטים תקצ"ה ע"ג שם, ובהמכתב מיום ג' תרומה תקצ"ה ע"ג שם). כי ידעו אוהביו כפאשר יסע מוהרנ"ת לביתו מקרוימנטשאק יסע בטח על דרך אומן, ודמו בנפשם שכפאשר יקבל המכתבים שלהם, יתעכב שם ולא יבא לברסלבר. ואולם כפאשר בא מוהרנ"ת ז"ל לאומן וקרא שם את המכתבים, אף על פי כן נתחזק ונתאמץ בכח רבנו ז"ל ותפלתו לנסע לביתו. ויאמר שבכל זאת

אני מוכן לנסע לביתי, רק אתעכב פה על כל פנים איזה זמן לשקוד על דלתי
רחמי השם יתברך ולהרבות בתפלה בבית ציונו הקדוש.

גם כתב מיד מכתב לטעפליק לאנ"ש שגם הם יבואו לאומן להצטרף עמו
בתפלתו, ויען שזה היה בסוף חדש טבת סמוך לערב ראש חדש שבט, באו
אנשי טעפליק על ערב ראש חדש שבט לאומן, ובתוכם היה שם גם הרב
מטעפליק. ואמר להם מוהרנ"ת, פי מבאר בדברי השלחן ערוך בחשן משפט,
אם הרודף עד הנפש אותו האיש הוא גבר אלים ואין ביכלת לעמד נגדו, מתר
למסור דין לשמים, וכן וילכו עמו כל אנ"ש שבאו שם לבית ציון אדמו"ר
שבבית ציונו הקדוש, ויצעק למה אתם מחשים, הלא עמד עלינו וכו'. ויתפללו
כלם בבכיה גדולה ועצומה וצעקו כלם צעקות גדולות ומרות, והיה שם ערב
ראש חדש יותר מיום כפור. וירבו לבקש שם רחמים מהשם יתברך. וגם אמר
להם שיאמרו קפיטל ק"ט בתהלים. ושועתם עלתה לשמים, ולא היו ימים
מועטים עד שהגיע להרב מסווראן מחלת השכר במעיו, והיתה לו המחלה
הזאת שלש שנים עד שנפטר מן המחלה הזאת במיתה מגנה כנזכר לקמן, אבל
מחמת שבתחלה לא עלה על דעתו שתתגבר עליו המחלה כל כך, לא עזב את
המחלקת עד שסבב השם יתברך עוד סבות אחרות להשקיט המחלקת כנזכר
לקמן.

ר' ראובן יוסף היה דר בעיר האיסיין שאנשי העיר הזאת היו חסידי הרב
מסווראן, ואנ"ש מברסלב פשהו נוסעים לאומן שהדרך היא על עיר האיסיין,
היו ישנים בביתו של ראובן יוסף הנ"ל, והוא היה מקבל אותם בסבר פנים יפות,
ובאכילה ושתיה ככל צרכם. וקצת שנים לפני המחלקת הנ"ל עברו שם אנ"ש
ביום כ"ח אדר, כדי לבוא למחרת בערב ראש חדש ניסן על הציון הקדוש
באומן, ובבואם לבית ר' ראובן יוסף הנ"ל, מצאו אותו שוכב על מטתו במחלה
מסכנת סמוך למיתה, ולא היה יכול לטעם שום דבר, גם לא היה יכול עוד
לדבר.

וכשאנ"ש ראו זאת, דנה לבם על זה מאד מצד אהבתם אותו, ומצד בטול
אכסניא טובה ויקרה זאת שתתבטל במותו, כי כבר היה לאחר יאוש בלב כלם,
וקבלו על עצמם שבבואם למחרת בערב ראש חדש באומן על הציון הקדוש,
והיה בקשה ותפלה הראשונה שלהם על רפואתו, כי השם יתברך רב להושיע,

וכן עשו, וברחמי השם יתברך נתקבלה תפלתם. ושמעתי מאבי ז"ל שנתגדל אז בביתו, כי הוא היה דודו של אבי ז"ל שהוא בעצמו עמד אז אצלו וראה שמכון בשעה הזאת בבקר בערב ראש חדש שהיו אנ"ש מתפללים אז בבית ציון הקדוש על רפואתו, נשתנה לטובה, ומאז והלאה התחיל להתרפא מיום ליום, עד שנתרפא בשלמות.

ואולם אחר כך כשעברו קצת שנים ונתעורר תבערת המחלקת הנ"ל ומכתבי הסווראנער יצאו ונתפשטו, ויירא ר' ראובן יוסף מהמתנגדים שלא יעשו לו רעה, אז התחילו בני ביתו לדבר על לבו שיסע להרב מסווראן להכניע את עצמו נגדו, והוא נתפתה לדבריהם, כי נדמה לו ברור שאם לא יכניע עצמו לנסע אליו, יהרגוהו המתנגדים בלי ספק.

ובבואו לבית הרב מסווראן, צוה עליו שייתן לו תקיעת כף שלא יתן למוהרנ"ת להתאכסן אצלו, וגם לאנשיו כן. ושם בועד החסידים שהקיפוהו מסביב בעמדו לפני הרב, אם לא היה מסכים על דבריו, בודאי היו מכים אותו החסידים מפת רצח, כאשר קרה פעם אחת לרב אחד שלא היה כלל מאנ"ש, והרב מסווראן היה לו תרעומות עליו מחמת סבות אחרות, והרב הזה היה יושב על שלחנו של הרב מסווראן אבל לא רצה להכניע את עצמו כל כך לפניו, והכו אותו חסידיו בצדו השמאלית עד שנחלה ומת. ומחמת כל זה הכניע עצמו ראובן יוסף הנ"ל, ונתן לו תקיעת כף על זה. וחזר אחר כך לביתו ונענש תכף בבואו לביתו, שחזרה עליו מחלתו הנ"ל וכבדה עליו מאד עד שנפטר. ואז ראו עין בעין אשר כל חייו ורפואתו אז ממחלתו היתה רק על ידי התפלה של אנשי מוהרנ"ת על ציון אדמו"ר זצ"ל.

וגם בכרסלב ראו בימים האלה השגחות נפלאות, ושמעתי מידידנו מהרב מיכל מיאס שהיה באותו הזמן של המחלקת בכרסלב, וספר לי שהיה בכרסלב מתנגד אחד שהרבה מאד לקלל ולחרף את מוהרנ"ת, וישאל אותו אחד מאנשי מוהרנ"ת: איך לא תירא לחרף ולגדף איש דבוק בתורה ותפלה כמוהו ומה רוח יהא לך בחרופיך? ועוד דברים כאלה. אבל המתנגד הזה הקשה ערפו והחזיק בחרופיו, ואחר קצת ימים נחלה המתנגד הנ"ל וימת. ואחר כך תכף נחלה ומת אחד מילדיו הקטנים, ואחר כך נחלה וימת גם הילד השני, ואחר כך מת הילד השלישי, ואחר כך נחלה הילד הרביעי והוא האחרון, כי לא היה לו ילדים יותר.

מאלו הד'. וזוגתו האלמנה נכספה מאד בכל לבה לרוץ לבית מוהרנ"ת לפיסו, כי ראתה ממש בעיניה שלא היתה המכה הזאת, רק בגלל החרופים של בעלה, אבל לא ידעה אם יועיל לה הפיוס כפי הירדיפות שרדף וחרף אותו בעלה עד לחייו.

ואף על פי כן מרב מכאובי לבה על מיתת בניה ועל חלשת הילד הזה האחרון, לקחה על ידה את הילד והביאה אותו לבית מוהרנ"ת כמו שהיה בחלשתו, ואמרה למוהרנ"ת בזה הלשון: אני בעצמי איני חייבת בחרפות של בעלי והוא כבר נפטר וגם שלשה בנים, ולא נשאר לי רק הילד הזה, עין אחת בראשי, ועתה נחלש גם הוא. ומיד התחיל מוהרנ"ת להבטיחה שיתרפא, והשיבה לו שבדבר מספן כזה אין עוד ברצוני הבטחות רק ישכב הילד הזה בביתכם ומת גם הוא כאחיו, אם ימות, ימות בביתכם. ותכף פרחה מבית מוהרנ"ת, ולא רצתה לילך עוד להילד עד שבאו ואמרו לה שהילד התחיל לשוב לבריאותו, ואז באה לבית מוהרנ"ת שתקח את הילד וכן היה שנתרפא בשלמות.

וכן היה שם בברסלב אברך אחד שהיה חתנו של הסוכן בבית המתנגד משה הנ"ל. ויתקשר עם חבריו בעצה אחת להמית את מוהרנ"ת כשיבא מאומן לביתו, כי עד קדם ראש חודש ניסן נתעכב באומן. וכוננתם היה להכותו ולהרגו לגמרי, רק נעשה ופוח ביניהם מי ומי יהיה המתחיל בענין נורא כזה. ואמר זה האברך הנ"ל שהוא מקבל על עצמו להיות מתחיל בהפאה ראשונה. ובחמלת ה' על מוהרנ"ת, הגיע על האברך הזה מיד מחלת השעול, והוא ובני ביתו הבינו מיד שספנה לפניו לדור עם אשתו, והכרח לנסע אל בית אביו לבערשיד. ואחר איזה שבועות הגיע מכתב ממנו ששב לבריאותו, וישלח מיד חותנו עגלה מיחדת להביאו לברסלב, אך פאשר בא לשם השליח עם העגלה, מצא וראה שמלויים אותו כי מת בפתע פתאם.

כהנה וכהנה נקם השם יתברך בעצמו מעט עד שנפל קצת פחד עליהם ולא עלה בידם להרג את מוהרנ"ת. ואף על פי כן מרב ההתגברות של הס"מ שהתגבר (כמו שכתב מוהרנ"ת בעצמו במכתבי מוהרנ"ת בזו הלשון שהס"מ בעצמו חגר מתניו להלחם עין שם) נתחדשו העזי פנים ליסר למוהרנ"ת ולאנשיו ביסורים שונים כמבאר בס' מכתבי מוהרנ"ת במכתב.

הנה באתי להודיע קצת מהגבית עדות, אשר אנשי בליעל הנ"ל (שהס"מ התלבש עצמו בהם ונתקרו בשם חסידים ולבשו עצמם בלבוש החסידים ובפאות ארכות) העידו לפני הרב מסווראן, ואני בעצמי הכרתי את האחד והמיחד שבהם, ושמו עקיבא מאירצ'ס שהיה למדן בגמפ"ת, והוא העיד לפני הרב מסווראן שבעיניו ראה את מוהרנ"ת בתשעה באב אוכל בשר.

ואולם לאחר כמה שנים סבב השם יתברך אשר הרב ר' זלמן ממעדוודווקא נשא אשה בכרסלב ואחר הנשואין ישב בכרסלב, כי היה נזון אז על שלחן חמיו. והיה דרכו לפלפל בלמוד עם עקיבא מאירצ'ס הנ"ל ועל כן קנה קצת אהבה, ושאל אותו פעם אחת איכה פתחת את פיך להגיד לפני הסווראנער דבר זר וכזב כזה, והשיב לו עקיבא מאירצ'ס הנ"ל: האמן לי שלא אומר כזב חס ושלום, כי באמת ראיתי כן, אבל זה היה בתשעה באב שחל להיות בשבת. וכי שאל אותו הרב מסווראן באיזה יום חל בו תשעה באב הזה.

וכן בעצמי הכרתי את האיש יצחק חנה'ס, שהעיד לפני הרב מסווראן שנכנס פעם אחד בבית מוהרנ"ת ז"ל, ומצא אותו יושב עם נקבה בחיקו, ואחר פטירת מוהרנ"ת הודה לפני גיסו ר' מאיר יהודה, שהנקבה הזאת הייתה נכדתו, תינקת בערך חצי שנה, בת בתו חנה צירל. וזה האיש השיב גם כן: וכי שאל מאתי הרב מסווראן איזה נקבה הייתה.

כאלה וכאלה רבו שקרים ופחזים, עד שהבעירו מחלקת פזאת. ואיש אחד שהיה בר אורגן ומחסידיו הרב מסווראן אף הכיר גם את מוהרנ"ת, וכשספר לו הרב מסווראן הגבית עדות הנ"ל, לא היה יכול להתאפק וצעק, אויף אזא מענטש אויף [על אדם כזה גם], כאומר מדת הנצחון שיהיה מביא להאמין בשקרים כאלה, כי הנצחון אינו סובל את האמת.

בין מתנגדי מוהרנ"ת ז"ל, אנשי הרב מסווראן, היה גם שכנו הרב יונה מלמד, שאדרבא שתק ולא עשה כמעשיהם, ובהיות הרב יונה הנ"ל בסווראן, שאל אותו הרב, מדוע שותק ואינו עושה כלום, ואם כן אמת מה שאומרים עליך שאתה מצדו ושאיך אפשר שאתה שכנו ואינך מתערב עם הרודפים אותו וזורקים בו אבנים. והשיב לו: מה אעשה אשר כל פעם נזדמן שאני מתעורר מהשנה בחצות לילה ושומע התמררות לבבו וצעקותיו בכל קינה, ותפס לו

לְדַגְמָא אֶת הַפְּתוּב מִי זֶה מְלֶךְ הַכְּבוֹד (כִּי בָּרַב הִרְגָּשׁוּתוֹ הַתְּנוּצָצוֹת אֶלְקוּתוֹ שֶׁהָיָה לוֹ בְּזֶה הַפְּתוּב, הָיָה דִּרְכוֹ כָּל פְּעַם לְהִתְעַכֵּב בְּאֲמִירָתוֹ זֶה הַפְּתוּב) וְהוּא מְרִים מִמֶּשׁ אֶת כָּל גּוֹפֵי וְכָל אַבְרֵי מְלִשְׁכָּב עַל מִטְתִּי (עַם טְרָאגִט מִיָּד אֵינְטֵעֵר) בְּשִׁמְעֵי כָּל הַנְּ"ל, וְאֵיךְ אֶפְשָׁר בְּקוּמֵי בְּבִקְרָה וְרוּאָה אוֹתוֹ בַּחוּץ לְזֶרֶק אֲחֵרָיו אֲבָנִים.

וְעַתָּה קוּרָא יְקָר, רְאֵה גַם רְאֵה אֵיךְ הִבְעֵל דְּבַר יָכוֹל לְהִטְעוֹת בְּנֵי אָדָם לְהוֹלִיךְ אוֹתָם שׁוֹלָל, וְגַם אֶפְלוּ מִפְּרִסְמִים שְׂבִי־שְׂרָאֵל מִטְעָה אוֹתָם, וְכִמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ חַז"ל עַל הַפְּסוּק "כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת" שֶׁפֶשֶׁט יָדוֹ בְּגִדוּלִים.

וְהִנֵּה כְּבָר כְּתַבְתִּי שְׁמוֹהֲרַנְ"ת בְּנִסְיַעֲתוֹ הַנְּ"ל בַּחֲרָף תַּקְצ"ה, נִתְעַכֵּב בְּאוּמָן וְהָיָה שָׁם עַד אַחַר שַׁבַּת פְּרִשַׁת פָּרָה, וּבְעֶרְבַּ שַׁבַּת פְּרִשַׁת פָּרָה כְּשֶׁהָיָה מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּמֶרְחֵץ לְכַבּוֹד שַׁבַּת, עָמַד עָלָיו אִישׁ אֶחָד שְׁמוֹ שְׁנִיאֹר דָּוִד, וְרָצָה שְׁנִיאֹר דָּוִד הַנְּ"ל לְהַשְׁלִיךְ אֶת בְּגָדָיו לְתַנּוּר שֶׁל אֵשׁ, וּבַחֲמַלַת ה' לֹא הִנִּיחוּ אוֹתוֹ הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ בְּמֶרְחֵץ וַיִּנְצַל מִזֶּה. וּכְשֶׁרָאָה שְׁנִיאֹר דָּוִד שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ הַנְּ"ל, פָּעַר פִּיו לְחֲרָף וּלְגַדֵּף אֶת מוֹהֲרַנְ"ת בְּפָנָיו, וַיִּמְלֵא רְצוֹן הַס"מ שְׁנִיתִּלְבַּשׁ בְּכָל לְכַבּוֹ וּבְכָל נִפְשׁוֹ. וְאַחַר כֵּן כִּי יָצָא מוֹהֲרַנְ"ת מִהַמְּרָחֵץ, עָנָה וְאָמַר בְּוִדְאֵי טוֹב יוֹתֵר כָּל זֶה מְגִיחָנוּם, אֶלְף כַּדֵּי מָרָה הַנִּזְכָּר בַּזֶּה־ר.

וְאַחַר שַׁבַּת פְּרִשַׁת פָּרָה הַנְּ"ל, נִסַּע לְבֵיתוֹ לְבְּרִסְלָב, וְקָדַם פְּסַח נְכֻסְפוֹ מְאֹד הַרוֹדְפִים הַרְשָׁעִים שֶׁיִּבְטִיחוּ לָהֶם שְׂרֵי הָעִיר אֲשֶׁר בְּלֵיל רֵאשׁוֹן שֶׁל פְּסַח, בַּעַת שִׁיּוֹשְׁבֵינָה עַל הַסֵּדֶר, יִתְפָּסוּ אֶת מוֹהֲרַנְ"ת בְּשִׁלְשָׁאוֹת וַיּוֹלִיכוּהוּ לְבֵית הַסֵּהָרָה, וּבַחֲמַלַת ה' נִצַּל מוֹהֲרַנְ"ת זַצ"ל גַּם מִזֶּה.

וְהִנֵּה בְּכָל זֹאת חִזַּק עֲצָמוֹ מוֹהֲרַנְ"ת בְּהִיּוֹתוֹ בְּאוּמָן אַחַר הִגִּיעוּ הַמְּכַתְּבִים הַנְּ"ל מִסּוּרָאן, וּבְהִיּוֹת מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּאוּמָן, כְּתַב בְּקִשָּׁה פְּרַעֲשֵׁנִיעַ לְהַגְאֵבִינְטָא מְקַאֲמִינִיץ [תְּלוּנָה לְמִמְשָׁלָה] (כִּי בְּרִסְלָב הָיָה פֶּלֶךְ קַאֲמִינִיץ) עַל אֲשֶׁר נוֹפְלִים עָלָיו בְּהַפְּאוֹת וַזְרִיקוֹת אֲבָנִים, וּבְרַב צְדָקָתוֹ לֹא הִזְכִּיר בְּהַפְּרַעֲשֵׁנִיעַ [תְּלוּנָה] מִהִיכָן נִצְמַח כָּל זֶה, כַּדֵּי שֶׁלֹּא תִזְיֵק הַפְּרַעֲשֵׁנִיעַ לְהַרְבֵּ מִסּוּרָאן, כִּי לֹא רָצָה מוֹהֲרַנְ"ת לְמַסְרוֹ בְּפָנָיו הַשְּׂרִים בְּשׁוּם אֶפֶן. וּבְפְרַעֲשֵׁנִיעַ בְּקִשׁ אֶת הַגְּאֵבִינְטָא [הַמוֹשֵׁל] שֶׁלֹּא יֵשִׁיב תְּשׁוּבָתוֹ עַל הַפְּרַעֲשֵׁנִיעַ הַזֹּאת עַל יְדֵי הַפִּילִיֶּעַ [מִשְׁטָרָה] יַעַן כְּפִי הַנְּרָאָה שְׂרֵי הַפִּילִיֶּעַ מְקַבֵּל שְׁחַד מִהַרוֹדְפִים, וְקַיִשִׁב תְּשׁוּבָתוֹ עַל יְדֵי הַפִּילִיֶּעַטָאוּעֵ סָאד (שֶׁהָיָה אֹז כְּמוֹ הַגְּאֵרְדִּיֶּסְקָדוּי אֶפְרָאוּעַ שְׂבִזְמַנּוֹ), אֵךְ

נתעַכב תְּשׁוּבַת הַגְּאֲבִינְטֵעַר עַד קֶדֶם שְׁבוּעוֹת, וְאִז הִגִּיעַ תְּשׁוּבָתוֹ עַל יְדֵי הַפְּאֲלִיטְעֹנֵעַ סָאד, וּמִשָּׁם נִשְׁלַח לְהַפּוֹלִיצִיעַ לְבֶרְסֶלֶב. וּבְתִשׁוּבַת הַגְּאֲבִינְטֵעַר בְּזֶה לְשָׂרֵי הַפּוֹלִיצִיעַ עַל הַשְּׁעֲרוֹרִיּוֹת הַנִּמְצָאִים בְּעִיר בֶּרְסֶלֶב, וַיַּעַד בָּהֶם כִּי אִם יִקְבַּל עוֹד פְּרַעֲשָׁנִיעַ כְּזֹאת אוֹדוֹת הַפְּאוֹת מוֹהֲרֵנִ"ת, יִדְחָה כָּלֶם מִמִּשְׁמַרְתָּם. וְאִז הִתְחִילוּ שָׂרֵי הַפּוֹלִיצִיעַ לְהַטִּיל אִימָה וַפְּחַד עַל הַרוֹדְפִים הַרְשָׁעִים שְׁמֵהֵיּוֹם וְהִלָּאָה לֹא יִזְכָּר וְלֹא יִפְקָד שׁוֹם הַפְּאָה וְזִרְיַקַת אֲבָנִים עַל מוֹהֲרֵנִ"ת ז"ל וְעַל אֲנָשָׁיו.

(א"ה מִכְתָּבֵי רמ"א) כְּשֶׁגְּבַרְהָ הַמַּחְלֶקֶת עַל מוֹהֲרֵנִ"ת ז"ל וְאֲנִ"שׁ, וּפְשׁוּט הַתְּרוּ מִרְבָּם... לְהַרְיָגָה, וּכְפֹשֵׁעַ הָיָה בֵּין מוֹהֲרֵנִ"ת ז"ל וּבֵין הַמָּוֶת חֵס וְשָׁלוֹם, וּבִכְנֵן בְּכַדִּי לְהַצִּיל אֶת נַפְשׁוֹ, כָּתַב קוּבְלֵנָא לְשֵׁר הַפֶּלֶךְ בְּתַכְּן זֶה: שְׂרַבִּים שׁוֹנְאֵי חֲנָם קָמִים עָלָיו לְהַרְגוֹ, זוֹרְקִים בּוֹ אֲבָנִים, וּבְכָל עֵת הוּא בְּסַכְּנָה, וּמִהַפְּלִיצִיעַ אֵין מוֹחָה. וּבִכְנֵן שׁוֹאֵל וּמִבְקָשׁ מִמֶּנּוּ אֲזַהְרָה לְהַפּוֹלִיצִיעַ עַל שְׁמִירַת נַפְשׁוֹ, וּמִבְקָשׁ שִׁישְׁלַח יִשָּׁר לְהַדוּמָע, וְהַדוּמָע תִּמְסוֹר לְהַפְּלִיצִיעַ (בְּכַדִּי שֶׁהַפְּלִיצִיעַ לֹא תוּכַל לַעֲשׂוֹת עֲצָמָה כָּלֹא יִדְעוּ גַם מֵאֲזַהְרָה זֶה) וְכֵן הָיָה.

וּבִקְרֵב הַיָּמִים הִגִּיעַ לְבֶרְסֶלֶב מִשֵּׁר הַפֶּלֶךְ אֲזַהְרָה נוֹרָאָה לְהַפְּלִיצִיעַ, לְהַזְהִיר בְּשְׁמִירַת נַפְשׁ מוֹהֲרֵנִ"ת ז"ל "שְׁטֵעֲרַעֲנֵה אֲרִיץ", וּבְאֵם שְׁנִית יִגִּיעַ לוֹ קוּבְלֵנָא כְּזוֹ, אִז נִכּוֹן הוּא לְהִסִּיר כָּל פְּקִידֵי הַפְּלִיצִיעַ מִמִּשְׁמַרְתָּם, וּבְאֵם יֵשׁ אִיזוֹ חֲטָא לְשְׁטֵעֲרַעֲנֵה אֲרִיץ שְׁחָטָא נֶגֶד הַקָּמִים עָלָיו, לְזֶה צְרִיכִין קֶדֶם חֲקִירָה וְדַרְיִשָּׁה, וְאַחַר כִּי יִמְצָאוּ בּוֹ אֲשָׁמָה לְדוֹן וְלַעֲנֹשׁ אוֹתוֹ עַל פִּי הַחֶק. וְזֶה נִשְׁלַח יִשָּׁר לְהַדוּמָע, וְהַדוּמָע מְסַרָה תַּכְּף לְהַפְּלִיצִיעַ. מוּבֵן שֶׁהַפְּלִיצִיעַ, כִּי הִגִּיעָה לָהֶם אֲזַהְרָה כְּזוֹ מִשֵּׁר הַפֶּלֶךְ, חֵישׁ פְּרִסְמוֹ זֹאת לְכָל הַמַּתְנַגְּדִים, וּמוֹהֲרֵנִ"ת ז"ל יִצְאָ בְּעִזְרַת הַשָּׁם יִתְבַּרֵךְ מִסַּפְּנַת נַפְשׁוֹת, וַיֵּשֶׁב לוֹ בְּבֶרְסֶלֶב בְּהַשְׁקָט וּבְבִטְחָה.

וְהַמַּתְנַגְּדִים אָמְנָם הַשְׁקָט לֹא יָכְלוּ, חָשְׁבוּ מִחֲשָׁבוֹת עַל מוֹהֲרֵנִ"ת ז"ל. וּבִכְנֵן כְּאַשֶּׁר כָּתַב שֵׁר הַפֶּלֶךְ שְׁאֵם נִמְצָא עָלָיו אִיזוֹ אֲשָׁמָה לַעֲנֹשׁ אוֹתוֹ עַל פִּי הַחֶק, וּבִכְנֵן מְצָאוּ עֲצָה וּכְתָבוּ לְשֵׁר הַפֶּלֶךְ שִׁישׁ עָלָיו שְׁנֵי חֲטָאִים, אֶחָד: שֶׁהוּא "צַאדִיקָאֵן" כְּלוֹמֵר שְׁעוֹשָׂה עֲצָמוֹ לְנַבִּיא וּמְשִׁיחַ וּמְרַמָּה אֶת הַבְּרִיּוֹת, שְׁנִית: שֶׁהוּא מַחְזִיק בֵּית דְּפוּס בְּלִי רִשְׁיוֹן הַצְּעֵנְזוֹר.

כְּשֶׁהִגִּיעָה מְסִירָה זֶה לְשֵׁר הַפֶּלֶךְ, תַּכְּף שְׁלַח אֶחָד הַשָּׂרִים לְבֶרְסֶלֶב לַעֲשׂוֹת חֲקִירָה

ודרישה (בשביל ששם בעיר הפלך, היו גם כן אנשים מצד המתנגדים
 שהתאמצו שהתשובה על מסירה זו תהיה במהירות) וגם זאת עשו המתנגדים
 שהשר שנשלח לברסלב נתנו לו אכסניא אצל "שניאור" שהוא היה מלמד
 בלשון רוסית, והוא היה להם ליועץ עצות רעות וגם כותב. כשפא השר
 לברסלב, החל לעשות החקירה והדרישה ונכנס לבית מוהרנ"ת ז"ל וחפש ולא
 מצא שום סימן מדפוס וכו', אמר לו מוהרנ"ת ז"ל שזה אמת שהיה אצלי דפוס,
 אבל זה זמן שאין אצלי שום דפוס. אבל המתנגדים מצאו עצה בזה והעמידו
 מהם ובהם שנים עשר עדי שקר בשבועת שקר לפני השר, שיש אצלו בית דפוס.
 והוא שעכשו בודאי שנתודע לו מביאת השר לברסלב ומאימת השר, הטמין
 אותה, ואי אפשר למצאה. ואצלם היה ממון רב, וכמה נגידים מהם נדבו ונדרו
 סכומים הגונים, ובפרט משה חניקעס שהיה עשיר גדול, ובכל פעם פתוח היה
 אוצרו לשחד ולחזק השקרים.

ובכן הצליחו בעדות שקר זו, עד שפעלו אצל השר שנשלח משר הפלך ונתן
 את מוהרנ"ת ז"ל במאסר בברסלב, ועוד הושיבו אותו בין הרוצחים והגזלנים.
 ומנהג הרשעים האלו כשפא להם אורח, חוקרים על משקה כמו יין שרף, ובכן
 תבעו גם את מוהרנ"ת ז"ל, אבל לא היה לו אף פרוטה אחת, ובכן לקחו כמה
 חבלים וקלעו אותם ביחד ובזה להכות אותו, כשגמרו הקליעה ואחד מהם לקח
 המקלעה בידו והרים אותה על מוהרנ"ת ז"ל להכותו בו, בעוד טרם שהורידו
 עליו, נתן מוהרנ"ת בקולו קול עז, עד שכלם נבהלו מפניו וגם הגיע קול הצעקה
 לאזני שר בית הסהר שם בביתו, עד שמהר ונכנס לשמה, וישאל מה קול
 הצעקה הגדולה באזני, תכף נגש אליו מוהרנ"ת וספר לו המאדע שהמה
 מתנפלים עליו להרגו, ובכן מבקש הוא, שיוציאו מתוכם ויושיב אותו באיזה
 חדר אחר. אבל לעת עתה לא מלא בקשתו זו, אבל צוה עליהם לבל יהיו איש
 ליגע בו לרעה, ולן שם כל אותה הלילה. (אחר כך ספר מוהרנ"ת ז"ל, שבעת
 שהובילו אותו לתפיסה והגיע לשער, בא על זכרוננו איך שמלאכי חבלה
 מובילים אחד לגיהנם ומגיעים לפתחו של גיהנם, שרואה בזה הפתח יכנס
 לגיהנם, ומה רע ומר היה לו עוד יותר באותה הלילה שגם לא היה ביכולתו
 להוציא מפיו דבור של קדשה, שכן הוא בבית מושב הרשעים הנ"ל שישב
 ביניהם, שם עומד גרף גדול של רעי שכלם מתריזים בו).

אנ"ש התאמצו להוציאו מהתפיסה ולערב בעדו כחוק, וגם על דרך זה עמדו

המתנגדים לשטן ופעלו אצל השר הנ"ל שלא יקבל שום ערבות, וזה נגד החק בחפץ אנ"ש לכתב זאת לשר הפלך, וזה היה בודאי לאות לשר הפלך שגם השר ששלח הוא משחד כמו הפליציע. אבל מתחלה שאלו את מוהרנ"ת ז"ל אם לעשות זאת, אבל הוא הזהיר והזהיר שלא יעשה כזאת, וחלילה יוסיפו בזה על הצרה, מאחר שפנהוג לא כל כך מהר יגיע התשובה לברסלב, ובתוך כך יהיה תפוס כמה זמן מי יודע, ואף כשתגיע התשובה, וכי המתנגדים שממון להם רב יחרישו לזה, יעשו כל האפשרות ויצליחו להצדיק השר, ומוכן הלהבה שמתלקח ותתלהב אחר כך עלינו חס ושלום בחרון אף השר. ובכן זהיר וזהיר לכלי לעשות כזאת, ואם בצרה גדולה אנחנו, העקר התפלה להשם יתברך. וגם אל השר בתחנונים לבקש מלפניו עלי, הזקן חלוש כח וחולה, יושב תפוס על חנם ולא דבר, וכן עשו.

והרב שמואל וגם בנו משה ווינבערג ואשתו עמהם שהיו מלמדים בשפה רוסיית והיו כל העוסקים והיועצים והכותבים בעת המחלקת, המה ספרו להשר את כל הענין שאין זה אלא מחלקת חסידים (אחד היה הר' לוי נגיד ומחזיק כמה פאסטן [משרות] וחשוב בעיני השרים חפץ היה לדבר עם השר לטובת מוהרנ"ת ז"ל, אבל לא היה באפשרות מחמת שהשר התאכסן אצל שניאור הנ"ל).

אחר כל הבקשות של אנ"ש אצל השר ונכנסו דבריהם דברי אמת בלב, שאל אותם מדוע אין אתם נותנים לי כסף כמוהם, המתנגדים שלכם? על זה ענו לו פשוט שהמה בעלי כסף ולנו אין כסף, ועוד יש בינינו כמה שהמה עניים ונצרכים עוד לתן להם. בכל זאת נתקבץ אצל אנ"ש מאה רז"כ והביאו לו. כשראה המאה רז"כ, שחק ואמר: כמה נחשב אצלי הסף המועט הזה, הם נותנים לי אלפים, ולו חפץ אני עוד אלה, נותנים לי, בכל זאת אקח אצלכם דורון זה, והיו בטוחים שאעשה לכם טובה.

לעת עתה צוה על שר בית הסהר שיוציא את מוהרנ"ת ז"ל מבין הרשעים ויתן לו חדר מיוחד, וכן עשה. והושיבו בחדר מיוחד, ואצל חדר זה היה חדר בית המרחץ של התפיסה (וחדר בית מרחץ זה, ספר אחר כך, שהיה נחשב לו לחדר לדברים של חל, והחדר שישב בו לדברים שבקדשה). לשמה הכניסו לו כל הספרים וגם ניר וידיו ושם חדש הרבה חדושי תורה, והלכה אחת יש בלקוטי

הלכות שמזכר שחבר אותה בתפיסה. שם עשה כל מה שלבו היה חפץ בעבודת השם ובתפלה בצעקות, והעקר בלילה בתקון חצות בתהלים, עד שכל התפוסים התאוננו לפני השר בית הסהר שהזקן הזה צועק בכל לילה בקולות משנות ואינו מניחם לישן.

וה' המאזין צעקה החל להופיע בתשועתו, והשר מה שנוגע לטובת המתנגדים מכרח היה למלאת הכל ולכתב תשובת חקירתו כמו שדרשו ממנו ומכרח היה להראות לשניאור מה שכתב הכל כרצונם, אבל לא נתן את המכתב בידם לשלח, ובכך טרם ששלח את המכתב לשר הפלך כתב עוד שלא בידיעת המתנגדים דברים אחדים אלו: אחר כל זאת אינו אצלו לברור שכן הוא האמת לודאי, ובכך עצתי לגרש את שטערנהארץ מברסלב לנעמירוב, ועד שיברר דבר יהיה תחת השגחת הפליציע.

ואחר כל הצרות האלו שעברו עליו במכון בין המצרים, נעשה לו בזה הרחבה גדולה, ותכף הוציאו אותו חפשי מבית האסורים והעתיק מושבו לנעמירוב עיר מולדתו, וגם בזה נמתק המחלקת, שאצל המתנגדים נחשב כמו שהוציאו מחשבתם לפעלה, והתשועה למוהרנ"ת הלכה הלך ורבה למעלה מעלה. עד כאן מכתבי רמ"א.

(אמר המעתיק, עיין לקמן בהפסקים והענשים שקבל האיש שניאור הנ"ל, ואני שמעתי מפי הרב הגאון ר' אברהם שטערנהארץ חזן דקלויז, איך שהוא היה מכיר את שניאור הנ"ל וכמה מיני יסורים וענויים סבל בסוף ימיו, והיה אומר תמיד לר' אברהם הנ"ל שהוא מנכדי מוהרנ"ת ז"ל "דאס אלעס איבער אייעהר זיידען, אלע מסירות אלדז איז גיווען דורך מיר גייט בייט איעהר זיידען (על קברו הקדוש) פאר מיר וואס האב איך גיזאלט טואין עס איז גווען אזוי פיל רבנים אין קיינעם האט ער ניט גגבין מזמן נאר מיר, ער האט דאך מיר גגיבן מזמן [כל זה בסבת הסבא שלכם כל המסירות היו דרפי, לכו תבקשו אצל הסבא בעבורי, מה הייתי יכול לעשות, היו אצלו הרבה רבנים ולאף אחד לא כבד במזמן, רק אותי הרב היה מכבד במזמן] [פרוש: שהרב מסווראן כבד אותו במזמן בכרפת המזון, ועם זה שחד אותו שימסר את מוהרנ"ת ז"ל].

והנה, כשראו הרודפים הרשעים האלה שאין יכולים עוד להכות ולהשליך

אֲבָנִים, הִתְחִילוּ עוֹד הַפַּעַם לְמַסַּר אֶת מוֹהֲרַיִם בְּפָנֵי הַשָּׂרִים בְּמִסִּירוֹת נוֹרְאוֹת, כְּדִי לִקַּח אוֹתוֹ לְבֵית הַסֵּהר. וּבַיּוֹם ב' פָּרַשְׁת מִטוֹת מְסַעֵי שְׁנַת תַּקצ"ה, קָרְאוּ אֶת מוֹהֲרַיִם לְהַגְדִּינְטְשִׁי, וַיִּשְׁאַלְהוּ עַל הַדְּבָרִים שֶׁמָּסְרוּ אוֹתוֹ הֵינּוּ שֶׁהוּא עוֹסֵק עַדִּין לְהַדְפִּיס בְּבֵיתוֹ וְכִיּוֹצֵא, וּמוֹהֲרַיִם הוֹכִיחַ לוֹ שֶׁשֶּׁקֶר הַדְּבָרִים, אִךְ הַמוֹסְרִים נִתְּנוּ לְהָאֲדוֹן הַנ"ל מְמוֹן הַרְבֵּה, וְעַל כֵּן לֹא רָצָה לְקַבֵּל דְּבָרִים, וַיִּקְרָא אֲנָשִׁים מִהַמוֹסְרִים וַיִּשְׁבְּעוּ שְׁבוּעוֹת שֶׁקֶר בְּנִקִּיטַת חֶפֶץ בְּפָנֵי מוֹהֲרַיִם שֶׁדְּבָרֵי מְסִירָתָם אֲמֵת.

וְכָל מָה שֶׁהִכְחִישׁ אוֹתָם לֹא הוֹעִיל, עַד שֶׁאַחַר שְׁבוּעַת הַנ"ל, לִקַּח אֶת מוֹהֲרַיִם לְבֵית הַסֵּהר (הוּא הַטְּרָמָא) וְהוֹשִׁיבוּ בֵּין גְּזֻלָּיִם וְרוֹצְחֵי נַפְשׁוֹת. וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיָה כְּמַעַט מְסַפֵּן עַל יְדֵי הַעֲנוּיִים שֶׁעֲנוּ אוֹתוֹ, עַד שֶׁחָמַל עֲלָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַיִּתֵּן חֲנוּ בְּעֵינָי שׁוֹר בֵּית הַסֵּהר, וְהוֹשִׁיבוּהוּ בְּחֶדֶר מִיְחָד, גַּם הַסְּפִים לְהַבִּיא כָּל הַסְּפָרִים שֶׁהָיוּ נֹצְרָכִים לוֹ בְּכָל יוֹם, הֵינּוּ תַנ"ךְ וּגְמָרָא וְאֶחָד מִד' חֻלְקֵי שְׁלֶחַן עָרוּךְ הַגְּדוֹלִים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ, וְכַתְּבֵי הָאֲר"י וְ"ל וְכִיּוֹצֵא עוֹד סְפָרִים בְּנִגְלָה וְנִסְתָּר. וְגַם הַבִּיאוּ לוֹ לְשֵׁם כְּלֵי כְּתִיבָה, גַּם שֵׁם דְּבַק עֲצָמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁזָּכָה גַּם שֵׁם לְהַשִּׁיג חֲדוּשֵׁין דְּאוֹרִיטָא וְכַתְּבֵי שֵׁם הַלְכוֹת י"ן נְסֻךְ, הַלְכָה ד' שֶׁבְּסִפְרָ לְקוּטֵי הַלְכוֹת יוֹרָה דְּעָה. וְכַתְּבָה שֵׁם בְּבֵית הַסֵּהר, וְהָיָה אֶסוּר שֵׁם בְּבֵית הַסֵּהר עָרַךְ ח' יָמִים, וְאַחַר כֵּן הָיָה נֶס גְּדוֹל וְנִפְלָא שְׁנַת־הַפֶּךְ הַדְּבָר וְהַמוֹסְרִים וְהָאֲדוֹן נִהְפָּךְ לָהֶם דְּעַתָּם, עַד שֶׁיָּכְלוּ אַנ"ש לְהוֹצִיאוֹ עַל עֲרֻבוֹת, אִךְ הַמְּשַׁפֵּט נִמְשַׁךְ עַד שֶׁבַחֲדָשׁ אֱלוֹל הַסְּמוּךְ, גָּרְשוּ אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ וּמְעִירוֹ לְנַעֲמִירוֹב, וְהִכְרַח לִישֵׁב בְּנַעֲמִירוֹב עַד אַחַר יוֹם כְּפוּר שְׁנַת תַּקצ"ט.

וְהִנֵּה כְּאֲשֶׁר בָּא מוֹהֲרַיִם וְצ"ל לְנַעֲמִירוֹב בְּחֻדָּשׁ אֱלוֹל וַיִּקְרְבוּ הַיָּמִים לַיָּמִי רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוּשִׁים שֶׁהָיָה צָרִיךְ מוֹהֲרַיִם וְ"ל לְנִסְעַ לְאוּמָן עַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּדָרְכָנוּ תְּמִיד לְהַתְאַסֵּף בְּאוּמָן בִּימֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוּשִׁים, לְהַתְפַּלֵּל עַל צִיּוֹן אֲדָמוֹר בְּעָרֵב רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְלְהַתְפַּלֵּל בְּיְחָד בִּימֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוּשִׁים בְּמִדְרָשׁוֹ הַקְּדוֹשׁ. הָיָה לוֹ צָר מְאֹד לְמוֹהֲרַיִם אִיךָ יִסַּע עַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאוּמָן בְּלֹא בְּלִיעַט [רְשִׁיּוֹן], וּבְפֶרֶט שֶׁהָיָה תַחַת הַשְּׂגָחַת הַפְּאֲלִיציֵע. וּבְחֻסְדֵי ה' סָבַב סְבוֹת שֶׁיִּקְבֵּל בְּלִיעַט בְּנַעֲמִירוֹב טָרָם שֶׁהִגִּיעַ הַפְּקָדָה לְנַעֲמִירוֹב שְׁלֵא יִתְּנוּ לוֹ בְּלִיעַט.

וּמוֹהֲרַיִם וְצ"ל נִסְעַ מְנַעֲמִירוֹב לְאוּמָן עַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה שְׁנַת תַּקצ"ו, וְכִשְׁנֹדַע זֹאת לְהַמְתַּנְגְּדִים, הַשְּׁתַּדְּלוּ הַמוֹסְרִים אֶצֶל הַגְּאֲרִדִּינְיָע מְבָרְסֵלֵב, שֶׁיִּכְתֹּב

להגארדינטשע מאומן פאָשר נמצא בעירו בבית הכנסת של ברסלב איש אחד שהיה תחת השגחת הפיליזע, שאין לו רשות לנסע מביתו, ישלח אותו תכף על ידי אנשי חיל בימי ראש השנה הקדושים לנעמירוב. וכן היה, שהגארדינטשע מאומן שלח תכף אנשי חיל לחפש את מוהרנ"ת בערב ראש השנה, ומוהרנ"ת היה אז על ציון הקדוש, והאנשי חיל לקחו אותו מהציון הקדוש ויובילוהו להגארדינטשע.

ומוהרנ"ת ז"ל היה דבוק אז ברעיונותיו הקדושים שהיה לו בערב ראש השנה על ציון הקדוש ופניו היו מאירות מאד, וכאשר הגארדינטשע ראה אותו, הכיר בו שהוא אינו מהאנשים הפושעים, וגם נגידי וחשובי העיר השתדלו אצל הגארדינטשע, ויוציאו אותו על ערבות, ויבטיחו לו אשר תכף אחר ראש השנה, יסע לביתו. ובחמלת ה' פטר אותו, ויצא לחפשי ונצל גם מזה. ויסע לביתו אחר ראש השנה לנעמירוב, ויסעו דרך לאדיזין, ובשם היה מוהרנ"ת בסכנה גדולה על ידי אבנים רבים שקלעו וזרקו על בית האכסניא, אף בתוך כך בא צרה אחרת שהיתה רפואה להצרה הזאת, הינו שבא הפקיד דשם ויקח אותו להשביה, ועל ידי זה נצל מהריגה, והחזיק אותו לערך מעת לעת, ובגס נצל מהשביה כמובא מזה בעלים לתרופה בהמכתב משנת תקצ"ו.

וגם בנעמירוב לא ישב בהשקט, ובחרף שנת תקצ"ו נסעו איזה אנשים לנעמירוב למוהרנ"ת על שבת הגדול ויפגש אותם בדרך משה חינוקעס, ויחר אפו, ובא לביתו לברסלב וישלח את המוסר שניאור להגארדינטשע שיספר לו שנוסעים אנשים אל מוהרנ"ת גם לנעמירוב ועושה אספות גם שם. וכאשר ישב מוהרנ"ת בשבת הגדול בסעודה השלישית עם האנשים, הלכו שרי הפאליציע לביתו, לחפש אנשים אצלו, והיה נס גדול ונפלא אשר קדם שנכנסו שרי הפאליציע לביתו הספיקו האנשים להמלט ולברח, רק שלשה אנשים לקחו אותם להפאליציע וגם את מוהרנ"ת ז"ל בעצמו לקחו להפאליציע, ובחסדי ה' פטרו אותם לשלום.

והנה הרב מסווראן רדף את מוהרנ"ת בכל פעם יותר, ובחרף תקצ"ו עשה נסיעה בעצמו לקאמיניץ כדי להשתדל שם אצל חסידיו ולעוררם שישתדלו אצל הגאבינטאר, לתפס את מוהרנ"ת בתפיסה ולעקרו ולגרשו, אף השם יתברך ברחמיו סבב סבות נפלאות להצלת מוהרנ"ת זצ"ל, ובאותה הנסיעה בדרך,

נתעַרְבָה בְּדַבַּר הַמְעֵשָׂה שֶׁל הַמּוֹסֵר מְלִיטָנְעוּוּיץ הַנּוֹדַע וְעַל יְדֵי זֶה נִפְּל עָלָיו אַחַר כֵּן אֵימָה וַפְּחַד לְרֹדֵף עוֹד אֶת מוֹהֲרַנְ"ת.

וְגַם בְּכוֹאוֹ לְקַאמִינִיץ, סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סְבוּת נִפְּלָאוֹת לְהַצִּיל מוֹהֲרַנְ"ת, כִּי בְּכוֹאוֹ לְשֵׁם פָּגַע בְּכְבוֹד הָרַב הַגָּאוֹן מָרָא דְאַתְרָא דְקַאמִינִיץ הַר' אֶהְרֵן מִשָּׁה מִשָּׁם, וְגַם הָיָה שָׁם דִּין וּדְבָרִים בֵּין שְׁנֵי עֲשִׂירֵי וְתִקְיָפִי הָעִיר וְכֹא הָדִין לְפָנָיו, וְמִי שִׁיָּצָא חָיֵב בְּדִינוֹ חָרָה אָפּוֹ בּוֹ, וְכֹל זֶה הָיָה סְבוּת נִפְּלָאוֹת עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל עוֹד לַעֲשׂוֹת שׁוּם רַע לְמוֹהֲרַנְ"ת, אֲדַרְבָּא נִפְּל עָלָיו עַל יְדֵי זֶה אֵימָה וַפְּחַד לְרֹדֵפוֹ יוֹתֵר, וְחִזַּר לְבֵיתוֹ וְהִתְחִיל לְהַשְׁקִיט הָרִיב וּלְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם, וְהִזְהִיר עַל אֲנָשָׁיו שִׁיִּחְדְּלוּ לְמָסֵר אֶת מוֹהֲרַנְ"ת. אַז הִשִּׁיב מוֹהֲרַנְ"ת אֲנִי שְׁלוֹם וְגַם אֲנִי לֹא יִזְיקוּ לוֹ כָּלֵל, כֹּל חֲפָצִי הוּא שֶׁהֵם לֹא יִמָּסְרוּ אוֹתִי יוֹתֵר.

וְהִנֵּה הָרַב מְסוֹרָאן לֹא הֶאָרִיךְ יָמִים אַחֵר כֵּן, כִּי נִפְטַר בְּסִמּוּךְ בַּחֲרָף תִּקְצַ"ז עַל יְדֵי מַחְלָתוֹ מִהַשְׁבָּר בְּמַעְזָיו וּמֵת בְּמִיתָה מְגִנָּה מְאֹד עַל יְדֵי שִׁיָּצָאוּ מִמֶּנּוּ מַעְזָיו לַחוּץ. וְגַם בְּרוּךְ דִּין שֶׁמִּמֶּנּוּ הִתְחִיל הַמַּחְלָקָת, מֵת גַּם כֵּן בְּתַחֲלַת שְׁנַת תִּקְצַ"א, בְּמִיתָה מְגִנָּה מְאֹד. וְגַם מִשָּׁה חִינְקַעס הַנַּ"ל מֵת מִיתָה פְּתוּאִמִּית בְּפִתְעַ פְּתוּאִם בְּבֵית הַגְּרַדְנִיטְשִׁי בְּשְׁנַת תִּקְצַ"ח בְּבֵית דְּבָרֵי מְסִירָתוֹ אֶת מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל עַל שֶׁשִּׁתְּדַל לְחִזוֹר לְשִׁבְתָּ בְּעִירוֹ בְּבִרְסָלָב. וְכַמְעַט כֹּל הַשּׁוֹנְאִים שָׁלוֹ הָיָה לָהֶם מִפְּלֵה גְדוֹלָה, וְאִז הִתְחַרְטוּ הַשּׁוֹנְאִים עַל מַעֲשֵׂיהֶם וְהֵם בְּעֶצְמָם הִתְחִילוּ לְהַשְׁתְּדֵל שִׁיִּחְזוֹר מוֹהֲרַנְ"ת לְבִרְסָלָב, וּבְחִסְדֵי ה' בָּא פְּקֻדַת יְשׁוּעָה מִהַגְּבַעְרָנִי בְּתַחֲלַת שְׁנַת תִּקְנ"ט שִׁיִּחְזוֹר לְבִרְסָלָב, וְחִזַּר לְשֵׁם בְּתַחֲלַת שְׁנַת תִּקְצַ"ט, וְהִרְבֵּה שּׁוֹנְאִים שָׁלוֹ פִּיסוּ אוֹתוֹ.

וּבְפוּרִים שְׁנַת תִּקְצַ"ט שֶׁהָיָה אַז מוֹהֲרַנְ"ת בְּבִרְסָלָב בָּא אֵלָיו שְׁנִיאֹר מְבִרְסָלָב הַנַּ"ל אֲשֶׁר כֹּל הַמְּסִירוֹת הָיוּ עַל יְדוֹ, וְאֲשֶׁתוֹ נִחְלְשָׁה אַז מְאֹד עַד לְמוֹת, וְכֵן הָיָה כִּי נִפְטַרָה אַז בְּעַת שֶׁהָיָה בְּבֵית הַתַּחְתּוֹן שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת קָדָם שֶׁעָלָה לְבֵית הָעֲלִיּוֹן שָׁלוֹ, וְכִשְׁעָלָה לְבֵית הָעֲלִיּוֹן שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת תִּכְף בְּכוֹאוֹ נִפְּל עַל רַגְלֵי מוֹהֲרַנְ"ת וְנָשַׁק אוֹתָם בְּכַח גְּדוֹל עַד שֶׁהִרְגִישׁ כַּח הַנְּשִׁיקָה בְּרַגְלָיו, וְכֵן עָשָׂה כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים שֶׁנִּפְּל עַל רַגְלָיו וַיִּשְׁקֵם הִרְבֵּה וּבְכֵה בְּכֵה רַבָּה וַעֲצוּמָה מְאֹד, וְאָמַר לְמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל חֲטָאתִי, כֹּל הַמְּסִירוֹת הָיוּ עַל יְדֵי, מָה אַעֲשֶׂה, תִּמְחַלוּ לִי. וְנָתַן לוֹ ב' רו"כ עַל פְּדִיוֹן, כִּי לֹא יָדַע עַדִּין מִמִּיתַת אֲשֶׁתוֹ בְּבֵיתוֹ, וְהִבְטִיחַ אַז שִׁיִּשְׁתְּדֵל לְתַקֵּן מָה שֶׁקִּלְקַל.

והנה לספר בפרטות מהמחלקת הזאת תקצר היריעה. ועין מכתבי מוהרנ"ת דפוס ירושלים במכתבים שנת תקצ"ה ובמכתבים שלא נדפסו מיום א' קדושים, וגם עין בהמכתב שכתב אותו שיצא מהטערמא, ובהמכתב יום א' שכתב אותו אחר שגרשו אותו מביתו לנעמירוב. וגם עין בהמכתבים בספר עלים לתרופה משנת תקצ"ו תקצ"ז תקצ"ח תקצ"ט, ושם תראה מעט מזעיר מהרדיפות שרדפו את מוהרנ"ת ברציחה כזאת אשר לא נשמע מעולם, ותוכח לדעת איך השם יתברך אינו עוזב את חסידיו אפלו כשמתגברים השונאים כמו שמתגברים, כי בו נתקיים המקרא "ונלחמו אליך ולא יוכלו לך ואתה מרום לעולם ה'" וקושטא קאי, ומורנו מוהרנ"ת ז"ל עשה את שלו וקרב הרבה אנשים להשם יתברך ועוררם בדרךיו הקדושים עד שנעשו יראים ושלמים, וזכה להשיג הרבה חדושי תורה, וכתבם על ספר, ונדפסו. וגם עתה אחר הסתלקותו דבריו הקדושים חיים וקיימים לעד. ומי שמביט בהם בעין האמת נתעורר מאד להשם יתברך, ועוסק הרבה בתורה ותפלה וכוסף מאד להשם יתברך, עד שנעשה ירא ה' באמת, ואמת ה' לעולם, עד כאן.

אמר המעתיק, שמעתי מפי הרב הגאון ר' אברהם שטעריןהארץ חזן דקלוז, כאשר ידוע ומוכא גם בהמכתבים מענין הרצענים שקורין שוואליניע, שהעמידו מהמלוכה בבית מוהרנ"ת ז"ל על פי הסתת המתנגדים ועבדו בביתו בשבת ויום טוב וכו', וכאשר הגיע לזמן בדיקת חמץ והם עבדו בביתו ואכלו שם חמץ, ולמוהרנ"ת לא היה כי אם זה החדר לבד, ועל פן עשה הברכה על בעור חמץ ובדק באיזה זווית, וכאשר ברוך את הברכה בכונה פראוי ופניו היו כלפיד אש (פי היה רגיל לומר שתכף בעת הברכה על בעור חמץ, מתחיל כבר [אשטיק] פסח, ומאז היה מאים מאד ודרכו היתה מאז להוכיח הרבה את בנו נחמן [אף על פי שבכל השנה לא היה מוכיח אותו כל כך] ולדחפו בין התבות והשאפעס [והארונות] כדי לעורר היום נקם בלבי ושנת גאולי באה המוכא בהתורה מ"ב לקויטי תננא עין שם. וכן היה במדת הדין ומוכיחו מבדיקת חמץ עד אחר שרפת החמץ, שאז צריכין לבער החמץ מהלב וכו') וגם פונתו היתה אז בהברכה על החמץ הזה (הערלים) לבצערו מרשותו.

והרצענים נבחרו אז מפניו ומקולו ובקשו מאתו שגם בכל הבית יבדק ויעשה מה שצריך כרצונו. ואחר כך בערב פסח בחצות נפטר מהם לגמרי, והנה דרכו של מוהרנ"ת ז"ל בסדר ליל פסח היה נורא מאד בהתלהבות עצום, והיה יושב

לְגַמְרֵי עַל הַמַּטָּה וּפְנֵי אֶל הַקִּיר, וְהָיָה אוֹמֵר הַהֲגָדָה בְּקוֹל רָם (וְכַמוֹכָא בְּסִימָן כ' ל"א) וּבְהַשְׁתַּפְּכוֹת הַנֶּפֶשׁ וּבְהַתְעוֹרְרוֹת שְׂאִין לְשַׁעַר בְּנִגּוֹן שְׁלוֹ (הַיְדוּעַ לְאִנ"ש) וְכֵן עָשָׂה עַד שֶׁלָּחַן עוֹרָה, וְאָז יָשָׁב עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וּנְכַדָיו, וְגַם ר' שְׁמַעֲלֵקִי בֶן חוֹרְגוֹ הָיָה אֹצְלוֹ, וְדִבְרוּ אָז אֵלָיו מֵעֲנִין הַנְּסִים וְהַגְּאָלָה שֶׁעָשָׂה לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי נִפְטְרוּ מִהֲרַצְעָנִים שֶׁהֶעֱמִידוּ הַמַּתְנַגְדִּים וְכוּ', וְהַקְפִּיד עֲלֵיהֶם וְאָמַר עֲכָשׁוּ בְזִמְן עֵת רְצוֹן כְּזֶה וְשָׁכַל אֶחָד וְאֶחָד כַּמָּה יְגִיעוֹת וְטִרְחוֹת הָיָה לוֹ לְבַעַר הַחֲמִץ וְעַל הַמְצוֹת הַשְּׂיִכִים לְפִסַּח, וְכַמָּה מְעוֹת בְּזָבֹזוֹ עַל זֶה, אֲסוּר לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם חֵס וְשְׁלוֹם, הֲלֹא הֵם אֲחֵינוּ (וּבִבְדָאֵי יְהִי לָהֶם תְּקוּן וְאֲנַחְנוּ נִצְטָרֵךְ לְחַפֵּשׁ בְּשִׁבְלֵם תְּקוּנִים). וְאַחֵר כֵּן בְּגִמְרַת הַסֵּדֶר הֵינּוּ בִּרְכַת הַמְזוֹן הַלֵּל נִשְׁמַת, הֵסֵב עוֹד פַּעַם פְּנֵי אֶל הַקִּיר, וְעָרַךְ אֶת הַסֵּדֶר בְּהַתְלַהֲבוֹת נִפְלָא וּבְהַתְעוֹרְרוֹת שְׂאִין כְּמוֹהוּ בְּנִגּוֹן הַיְדוּעַ עַל נִשְׁמַת, עַד גְּמַר הַסֵּדֶר.

מה שספר הר' אהרן ליפאָוועצקי להר' אברהם ז"ל

בזמן שהיה דר עוד רבנו ז"ל בבֶּרֶסְלָב, אָמַר פֶּתְאֵם לְהַר' נֶתָן וְלַר' נִפְתָּלִי שִׁיעֵשׂוּ דַרְכֵם לְמַעֲזְבוֹז עַל צִיּוֹן הַבְּעֵשׂוּט ז"ל, וְעַם דַּרְכֵם בְּשֵׁם יְהוָה מִקֵּדָם בְּבִרְדֵיטְשׁוּב אֶצֶל הָרַב ר' לױ יִצְחָק ז"ל. וְכֵן עָשׂוּ, וּבְעָרַב שַׁבַּת בָּאוּ לְבִרְדֵיטְשׁוּב וְתַכְף הָלְכוּ לְקַבֵּל פְּנֵי הָרַב. כְּשֶׁרָאָה אוֹתָם הָרַב ז"ל אָמַר לָהֶם שְׁלֹא נָעִים לוֹ כַּעַת בִּיאָתָם אֵלָיו מִשׁוּם שֶׁהִזְקֵן בָּא לְשַׁבַּת אֶצְלוֹ.

מִיד הִבִּינוּ לְהִשְׁתַּמֵּט תַּכְף מִמֶּנּוּ בְּשִׁבִיל שְׁלֹא יִגְזֹר עֲלֵיהֶם לְנִסְעַ מִבִּרְדֵיטְשׁוּב, וְלֹא הִתְרָאוּ לְפָנָיו עַד לְפָנוֹת עָרַב, כְּשֶׁבָאוּ אֵלָיו בְּשַׁעַה אַחְרוֹנָה, כְּשֶׁרָאָה אוֹתָם אָמַר: לָהֶם אַתֶּם עוֹד פֹּה לֹא עֲזַבְתֶּם אֶת בִּרְדֵיטְשׁוּב? אָמְרוּ לוֹ: וְאִיךָ אֶפְשֶׁר לְנִסְעַ מִפֹּה שְׁלֹא לְהִיּוֹת אֶצְלָכֶם עַל שַׁבַּת. וְהָרַב ז"ל הָיָה מְכַבֵּד מְאֹד אֶת הַר' נֶתָן ז"ל, שִׁדְרָכּוּ הָיָה לְהַאַרִיף מְאֹד בְּתַפְלָתוֹ, וְדַרְךְ אֲנָשֵׁי בִרְדֵיטְשׁוּב הָיָה לְחַכּוֹת עַד גָּמְרוּ הַתַּפְלָה וְלוֹמַר לוֹ "גִּיט שַׁבַּת" פְּנֵהוּג, וּבְשַׁבַּת זֹו כְּשֶׁגָּמַר הַתַּפְלָה וְהִסִּיר אֶת הַמְשַׁקְפִים מֵעַל עֵינָיו וְלֹא רָאָה תַּכְף אֶת מוֹהֲרֵנֵי ז"ל, שְׁאֵל "וְיֹאֵי אִיז נִתְלַע?" וּבְמַעֲמַד זֶה הָיָה גַם הִזְקֵן, כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַסְּעוּדָה, לֹא יָשְׁבוּ הַר' נֶתָן וְהַר' נִפְתָּלִי ז"ל אֶצֶל הַשְּׁלַחֵן עַד שֶׁרָאוּ שִׁישֵׁב הִזְקֵן עַל מְקוֹמוֹ, אַז בְּחָרוּ אֶת מְקוֹמָם אַחַד כְּנִגְדַּ הִזְקֵן וְאַחַד מִצִּדּוֹ בְּכַדֵי שְׂאֵם יִפְתַּח הִזְקֵן אֶת פִּיו, לַעֲמֹד כְּנִגְדּוֹ וּלְהַכְנִיעוֹ בְּכָל אַפֵּן, בְּכַדֵי לְקַיֵּם מֵאֲמַר חו"ל לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעַף.

וּבְשַׁעַת הַסְּעוּדָה כְּשֶׁהִגִּישׁוּ צְלוּחִית יִין עַל הַשְּׁלַחֵן, אַז לָקַח הָרַב ז"ל אֶת

הצלוּחית ונתן להר' נתן ז"ל שהוא יחלק להמסבים. מוכן ממילא שאי אפשר
היה להזקן לפער את פיו בכל השלש סעודות, וכן עבר השבת בשתיקה משני
הצדדים, אמנם ביום ראשון בבקר נכנס הזקן להרב ז"ל וספר לפניו ששמע
שמגדל חשק רבנו ז"ל שאנשיו יתפללו בהתלהבות, התיר להם שתית יין שרף
קדם התפלה, וזה היה כקובלנא לפני הרב ז"ל, והלה לו.

אחר כך פששו ונכנסו הר' נתן והר' נפתלי ז"ל להרב ז"ל, ספר להם הרב ז"ל
קובלנא הנ"ל בלא שם. על זה לא ענו דבר, והר' נפתלי שהיה מעט קפדן תפס
בידיו את שתי פאותיו של מלבוש הרב ושניהם התחילו לרקע ברגליהם וצעקו:
"רבי! רבי! רבי! רבי!" איר אויף" איר זאלט אזאלכעס זאגין?" [רבי! רבי! גם אתם?
שאתם תאמרו כזאת], מזה הבין שפליאה נשגבה בעיניהם שהוא יוציא שם
שקר כזה, אמר להם: לא! לא! סערדצע, לא אני אומר, הוא אומר זאת.

בזה אנו רואים נבואת רבנו ז"ל, ואלו לא שלח את הר' נתן והר' נפתלי ז"ל, מי
יודע מה היה עם היות הזקן לבדו בכרדיטשוב. כשנסעו מברדיטשוב אמר הרב
ז"ל לאנשיו על הר' נתן והר' נפתלי ז"ל, שלא ראה חסידים אוהבים את רבם
כמוהם. והזקן כשחזר מברדיטשוב לביתו אחר מעשה זה, היה אצלו אחד
מנעמירוב, כששאל את האיש מאיזה מקום הוא, והשיב לו מנעמירוב, אמר לו
אצלכם בנעמירוב יש מגני ארץ וכונתו היה על הר' נתן והר' נפתלי ז"ל. וזאת
ספרו לפני רבנו ז"ל, ואמר ר' אברהם שבזה צדק, קבלת אנ"ש שמה שמזכר
בהתורה "תקעו אמונה" אודות "מגני ארץ" שכונת רבנו ז"ל היה עקר על
מהרנ"ת, שבספריו מחזק ומשיב נפשות הנפולות והחלושות בשבעה משיבי
טעם.

וְהָא לֵךְ הַשְּׁמָטוֹת מִסֵּפֶר יָמֵי מוֹהַרְנַ"ת הַנְּדָפִס בְּלַעַמְבֶּעֶרְג שְׁנַת תרל"ו לַפ"ק.

דף ח' ע"א אחר תבנת בספורי מעשיות, חסר, וכך צריך לומר: באותו הקיץ הייתי בבארדיטשוב עם חברי רבי נפתלי, על פי פקדתו של רבנו ז"ל שצוה עלינו לנסע להרב הגאון החסיד אב בית דין דקהלה קדושה ברדיטשוב, ובביאתי לשם על שבת קדש בא לשם המתנגד הגדול של רבנו ז"ל שהוא הזקן משפאלע, והיה על דעת חברי ר' נפתלי להיות נסוג אחר מלהיות על שבת קדש אצל הרב הקדוש הנ"ל, כדי שלא נתועד יחד עם השונא המתנגד הנ"ל שהיה גם כן אצל הרב על שבת.

ואני לא כן אנכי עמדתי ואמרתי לו, אדרבה עתה צריכין אנו דווקא להיות על שבת אצל הרב הנ"ל, כדי לעמד כנגדו אם ירצה לפער פיו כדרכו, אבל אנו מקוים שלא יעז פניו בפני הרב הקדוש מברדיטשוב, ובנדאי לא ידבר סרה בפנינו, כי הרב מברדיטשוב לא היה לו שום חלק בהתנגדות על רבנו ז"ל, אדרבה, היה אוהב נאמן לרבנו ז"ל ולנו, וקרוב אותנו באהבה רבה בהתקרבות נפלא, בפרט אותי קרב ביותר, כי תודה לקל הייתי חשוב ויקר בעיניו מאד מפרסם. וכן היה שהיינו בשבת אצל הרב הנ"ל. וכן השונא הנ"ל היה שם בשבת בשחרית, ונאלם ולא פתח פיו כנגדינו כלל, ואנו יושבנו כנגדו על שלחן הרב הצדיק הנ"ל.

והוא ראה אותנו, וידע שאנו מאנשי רבנו ז"ל, כי ידע אותנו היטב, אבל נפל עליו אימה ופחד ונדמה כאבן, ונספר אז פיו הדובר שקר תמיד. ברוך ה' שהבדילנו מן התועים ושם חלקי מיושבי בית המדרש הגדול של רבנו ז"ל, אשר דרוש דרוש בכל עת וגלה הדברים שפסה עתיק יומין, ולא שם חלקי עם מושב לצים, הדוברים על צדיק עתק בגאונה ובוז. ברוך ה' שלא נתנו טרף

לשניהם, במה נקדם ה' כעל כל אשר גמלנו, ימלא פי תהלתו על כל החסד הזה לדורי דורות ולנצח ונצחים. בשנת תקס"ז וכו' פנדפס, ע"כ.

בעת המחלקת היה בנעמירוב אחד למדן מפלג, ושמו אבא מפת המתנגדים, והוא היה מלמד הבכפר. ופעם היה אחד מאנ"ש בכפר ההוא, ונזדמן בבית ששם היה מלמד האבא הנ"ל, וראה אותו הולך בבית אנה ואנה וחושב מחשבות כדרך הלמדנים, אבל באפן משנה. ושאלו אותו במה היה מעמיק כל כך במחשבותיו באפן משנה כזה, ואמר, עם מחשבותיו רבות אלו מצא לו אפן שבמאה רו"כ שיש לו יהיה יכלת להכחיד את מוהרנ"ת חס ושלום.

ותקף אחר אותן המחשבות נשמע בנעמירוב שהביאו את האבא הנ"ל לאיזו בעל שם דשם, בשביל שיצא מדעתו. וספרו את כל המאורע למוהרנ"ת ז"ל ונתן תודה רבה להשם יתברך על זה, ואמר שלולא זאת שיצא מדעתו, היה ממה לירא ולפחד, על פי מה שמובא (בלקוטי מוהר"ן) אודות המחשבה שיש לה תקף וכח לפעל, ובפרט מחשבות של למדן בעל מחשבות כמוהו.

הר' אהרן ליפאנוצקי היה מהחשובים נושא משנה אצל הבראדסקים, ובעת המחלקת נכנס לספר לגלח את ראשו, כמנהג לפנים, הקדימו המתנגדים לשלם לספר סכום הגון שיגלח לו חצי הראש ולא יותר, וכן עשה. ובכן הלך בקובלנא להר' נפתלי ז"ל ואמר לו, עד מתי נסבל מרדיפות אלו? ואז ספר לו המשל של רבנו ז"ל מהמלך והצבי, שעל פי משל זה גמר ואמר רבנו ז"ל: אז איך זאל ניט אויספירין וואס איך וויל איז מיר מיין לייבין ניט ניקא [אם אני לא אשיג כרצוני, אז חיי אינם חשובים לי].

לכתב משל המלך והצבי וגם לכתב משל מהמלך בנסעו עם שריו על הגלאוויזניע, שמגדל הסערה והגשם שוטף והברד, שריו ורעיו בגדו בו ונשארו לבדו, וכפרי אחד החזיה את נפשו והביאו למקומו.

בעת המחלקת עמד הר' נתנאל ז"ל מטעפליק בנסיון שיתאכסן אצלו מוהרנ"ת ז"ל, ולבל יתגאה, אמר לו מוהרנ"ת ז"ל, נעם זיך ניט איבער ווען ניט באדיר וואלט איך אויך גהאט וויא איין צישטיין איך אן דיר קען זיך באגעהן דיא אן מיר ניט [אל תתגאה, אם לא אצלהך הייתי משיג אכסניה, אני בלעדיך יכול להסתדר, אתה בלעדי לא].

התלהבות ר' עוזר מאומן ז"ל

כְּעֶשֶׂר שָׁנִים אַחַר פְּטִירַת רַבֵּנוּ ז"ל, כְּשֶׁהִגִּיעַ תּוֹר נְשׂוֹאֵינן שֶׁל נִכְדוֹ הָרֵאשׁוֹן הֵר' יִשְׂרָאֵל בֶּן הַנָּגִיד הֵר' אֵיזִיק (שֶׁעָלָיו מִזְכָּר בְּחַי מוֹהֲר"ן שְׂרַבְנוּ ז"ל אָמַר יִשְׂרָאֵל בֶּן שָׂרָה) עִם בֵּת הֵר' אֶהְרֶן טְשֶׁעֶרְנֶבֶלְעֶר ז"ל, וְכַמוֹכֵן עַל חֲתָנָה זֹאת נִסְעוּ מוֹהֲרַנ"ת ז"ל עִם כָּל חֲשׂוּבֵי וּגְדוּלֵי אֲנָשָׁיו ז"ל, וְגַם הֵר' עוֹזֵר ז"ל הֶעֱנִי וְהֶאֱבִינֵן הָיָה לוֹ רְצוֹן חָזֵק לְנִסְעַ לְשָׂם, וְאִם כִּי מִצַּד הַפְּרָנְסָה לֹא הָיָה לוֹ עֲפֹב כָּל כֶּף בְּשָׂבִיל שְׂאֲשֵׁתוֹ אֲשֶׁת חֵיל הִיָּתָה מִפְּרָנְסָתוֹ, אֲבָל הַפְּרָנְסָה הִיָּתָה בְּאִפְסָן זֶה, שֶׁהִיא כָּל הַיּוֹם יוֹשֶׁבֶת בְּשׂוּק עִם לְחָמִים קְטַנִּים (קֶאֱרֹזְשִׁיקְלִיךְ).

וּבְכֵן עַל כָּל פְּנִים, מִטַּל הָיָה עָלָיו לְשָׁבֶת כָּל הַיּוֹם בְּבֵיתוֹ אֲצֶל הַיֶּלֶד. וּבְכֵן מֵהַ יַעֲשֶׂה עִם הַתִּינוּק הַצָּרִיךְ עוֹד לְאִמּוֹ, וְכִי אֶפְשָׁר לְנִסְעַ וְלַעֲזֹב אֶת הַיֶּלֶד לְבִדּוֹ עַד שֶׁתְּבוֹא אִמּוֹ לָעֵת עָרֵב? וּבְכֵן בְּקֶשׁ יַעֲזוֹת בְּנַפְשׁוֹ, עַד שֶׁמִּצָּא לוֹ יַעֲזֶה זֶה וְלָקַח אֶת הַתִּינוּק עִם הַעֲרִיסָה וְנִשָּׂא אוֹתוֹ בְּהַחֲבָא, וְהַנִּיחוֹ בְּפֶרוֹזְדוֹר שֶׁל בֵּית הַנָּגִיד הֵר' רְאוּבֵלִי אַחֵי הֵר' קֶלְמֵן טוֹלְטְשֶׁנְּסְקִי בְּאוּמָן, וְתַכְף עֲשֶׂה דְרָכּוֹ עִם אַנ"ש הַנ"ל אֶל הַחֲתָנָה.

כְּמוֹכֵן כְּאֲשֶׁר יֵצֵא אֶחָד מִבְּנֵי בֵּית הֵר' רְאוּבֵלִי אֶל הַפְּרוֹזְדוֹר וְלִנְגַד עֵינָיו הוֹפִיעַ עֲרִיסָה וְתִינוּק בְּתוֹכָהּ, בְּוִדָּאֵי נַעֲשֶׂה רַעַשׁ גְּדוֹל מִבְּלֵי יַדְעַת מֵהַ לַעֲשׂוֹת, וְעוֹד שֶׁעַל הֵר' רְאוּבֵלִי הַנ"ל כִּכְּרָ יֵצֵא אֵיזָה חֲשָׁד וְרִנּוֹן חֲנָם... וְנִמְצָא שֶׁבְּמֵאֲרָע זֶה חֲזוּק לְהַחֲשָׁד הַנ"ל. אֲנִי פָּנָה הַיּוֹם, וְלָעֵת עָרֵב אֲשֶׁת הֵר' עוֹזֵר ז"ל בָּאָה לְבֵיתָהּ כִּנְהוּגָה, וְהִנֵּה בַּעֲלָהּ הֵר' עוֹזֵר אֵינְנוּ וְגַם הַיֶּלֶד אֵינְנוּ, וְתַכְף יֵצֵא הַחֲוֹצָה בְּקוֹלוֹת וְצַעֲקוֹת עַל אוֹדוֹת הַיֶּלֶד שְׂאֵינְנוּ.

כְּמוֹכֵן שֶׁתַּכְף הוֹדִיעוּ לָהּ שֶׁבְּבֵית הֵר' רְאוּבֵלִי נִמְצָא יֶלֶד וְאוּלֵי הוּא שְׂלָה. הִלְכָה וּמִצָּאָה אֲבָדְתָהּ, וְכַמוֹכֵן הֵר' רְאוּבֵלִי עִם הָאֲבָדָה אֲשֶׁר הִשִּׁיב לָהּ, עוֹד הֶעֱנִיקָהּ בְּמִתְנּוֹת וּשְׂלָחָהּ לְבֵיתָהּ. וְעַל הֵר' עוֹזֵר בַּעֲלָהּ, הָיָה מְלֵא חֲמָה עֲזָה, וְכִשִּׁיבּוֹ לְאוּמָן יִנְקֵם נִקְמָתוֹ מִמֶּנּוּ.

שָׂם עַל הַחֲתָנָה הָיָה לְאֶחָד גַּבְאֵי הֵר' אֶהְרֶן טְשֶׁעֶנְאֶבֶלְעֶר ז"ל הַנ"ל, אֵיזוֹ שִׁיחַ

ושיג עם אחד החסידים אודות הזקן הידוע, ושבח אותו מאד, וכל זאת שמע הר' עוזר מן הצד, ובמעמד השומעים התמלט מפיו איזה דברים ותכף מלט נפשו מהם ועשה פלטה, אבל מוכן ממילא להתרגזות שנעשה בין החסידים מזה עד אחת דתו להמית. אבל מה לעשות ואיננו, ורע רע היה בעיני החסידים להטיל האשמה על כל אנ"ש, ובפרט עתה שכבר המה מחתנים עם אנ"ש, וכעת חתנה. ובכן נשארה ההסכמה ביניהם לומר, במה אשמים כל אנ"ש אם נמצא ביניהם אחד משגע וחסר דעה. ומעשה זו היה קדם החפה. מוכן אחר החפה היה שם רקודין ומחולות פנהוג, ופתאם הר' עוזר בפשעת חדונה נכנס בתוך העגול והמחול, וכן מחול לו, מה לעשות עם איש כמוהו.

וכמו ההתלהבות של ר' עוזר ז"ל לרבנו ז"ל, כמו כן היה לו למוהרנ"ת ז"ל. ופעם כפעם הלך רגלי מאומן לברסלב למוהרנ"ת ז"ל, ומאשר שמרב עבודתו עבודת ה', היה חלוש כח, וכמוכן גם המלתחה (הפעקיל) שלו היה מלא ספרים לשעוריו ותפלות ועוד נחוצות, ובכן כשהלך דרך של ארבעים חמשים אמות ישב לנוח, וכן כמה פעמים. ובאמצע הדרך אמר אז לאחד שפגש בדרך, בברסלב יש המוח של העולם, (שכל הכולל) וצריכין כל אחד למשך עצמו אל המוח, הלקחי כמה אמות, ונמצא אני מקרב יותר אל המוח, עוד הלוך כמה אמות, אני מקרב יותר אל המוח. כן הרגיש את מוהרנ"ת ז"ל עד שהכניס קנאה בלב הר' נפתלי ז"ל על מוהרנ"ת ז"ל, שמוכן היה לפי דבריו, שגם הר' נפתלי ז"ל צריך לילך אל מוהרנ"ת ז"ל רגלי.

וכשנתודע זאת למוהרנ"ת ז"ל, היה לו מזה יסורים גדולים, עד שפעם באיזו דרך נסיעתו אמר לאחדים מאנ"ש, ביני ובין הר' שמואל אייזיק ז"ל כבר עשו פרוה, וכן הוא הר' עוזר הנ"ל רוצה לעשות ביני ובין הר' נפתלי, אבל זה דבר שאי אפשר, בבקשה ממך רבוננו של עולם, נעם איהם ציא פון דער וועלט [קחהו מן העולם], וכן היה, שהר' עוזר הנ"ל לא הוציא שנתו. ואמר הר' אברהם ז"ל עליו, שהתלהבותו היה בבחינת הריסה בבחינת הציץ ומת, שגם אותו קורא רבנו ז"ל בלקוטי מוהר"ן בשם עובד ה'.

מה גדול כח המלשינות רחמנא לצלן

אף בעת תקף המחלקת על מוהרנ"ת ז"ל, בכל מקום שהיו חסידי הרב וכו', לא היו מהם שום התנגדות, בשביל שמרבם לא נשמע שום דבור לסימן התנגדות. בברסלב היה אז אחד ושמו מאטי קרוקאווער, שבימי ילדותו היה רגיל תדיר אצל מוהרנ"ת ז"ל, אחר כך אמנם פשנכנס בעולם המסחר וגם נתעשר, נפל ממדרגת התקרבותו לאנ"ש, ובכל זאת פעם בשנה בפורים שלח רבע רבל משלוח מנות להר' נתן ז"ל.

ופעם חרה מאד לדישעל זוגתו של מוהרנ"ת ז"ל ענין משלוח מנות זה מעשיר כמוהו, ושלחה לו בחזרה, והוסיפה עוד על זה כמה קופיקות ושלחה לו בחזרה. ומאטי הנ"ל, ירד פעם לפרנסת אחד מחסידי הרב הנ"ל בחפצו להוסיף על הארענדע ולהוציא מתחת ידו. ובכן פשה בכפר סמוך לנעמירוב ששם היה הארענדאר החסיד הנ"ל ובפדיון הגון פנהיג, נכנס לרבו להגיש קובלנא זו על מאטי הנ"ל שיורד לפרנסתו. תקף פעם ואמר, דברי התנגדות. אנו רואים מה גדול כח המלשינות, לבד שמאטי לא נחשב עוד אז לברסלב פנ"ל, ולו נניח שהיה ברסלב, אם אחד חטא, מה כל הקצף על כל העדה בחרוף וגדוף כמוהו, ובעת הזאת מוכן היה לנסע גם לנעמירוב שגם שם היו כמה מחסידיו שהשתוקקו להביאו אליהם על שבת, זה היה אחר גמר המחלקת שבחפצו היה להעתיק מושבו לאומן.

וכן הפעלי בתים דשם הכינו לו בית חומה ברחוב סאפיא, והר' נפתלי שלח את הר' משה ברסלב בבתי מדרשים להתודע מכלם דרישת שלום מזה. וכן נראה ברור, עד שהר' נפתלי ז"ל הודיע זאת למוהרנ"ת ז"ל, ואמר לו, התדע, הוא מוכן ומזמן להעתיק מושבו לאומן. ושמיעה זו היה לו כמו רעם בלבו וחיל ורעדה אחזתהו, ובכל זאת אמר, שאי אפשר להאמין בזה, ואמר לו עוד הפעם

ברור שְׂכַף שְׁמַעְתִּי וְהוּא עוֹד הַפְּעַם, לֹא, אִי אֶפְשֶׁר לְהֶאֱמִין.

כֵּן הַתּוֹכַח כַּמָּה פְּעָמִים עַד שְׁלִבְסוֹף נִתְמַלֵּא מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּבִטְחוֹן חֲזַק בְּתַשׁוּעַת ה' וְאָמַר לוֹ, אֲנִי אוֹמֵר לָךְ שְׁלֵא יָבוֹאוּ לְאוּמָן. מִהִבְטָחָה זוֹ נִתְמַלֵּא גַם הַר' נִפְתָּלִי ז"ל שְׁמַחָה רַבָּה, וְאָמַר לוֹ, זֹאת הִיְתָה כָּל כּוֹנְנִתִי, כְּלוּמַר, שְׁהַר' נִפְתָּלִי יִדַע אֶת גְּדוֹל צְדָקָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, וְהֶאֱמִין בּוֹ וּבְמוֹצָא שְׁפָתָיו, וּבְכֵן נִתּוּכַח עִמּוֹ כָּל כָּף עַד שְׁזָכָה לְהוֹצִיא מִפִּיו הַקְּדוּשׁ הַהִבְטָחָה הַבְּרוּרָה שְׁלֵא יָבוֹאוּ לְאוּמָן.

כְּשֶׁנּוֹדַע זֹאת לְמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, תִּכְף הִלָּךְ מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל לְבֵיתוֹ, וּבְשׁוֹרָה רְעָה זוֹ נוֹכַח לוֹמַר שְׁהִיָּה לָהּ חֶלֶק גְּדוֹל בְּמַחְלָתוֹ שְׁסָבַל מִמְּנָה עֲשָׂרִים שָׁנָה, שְׁבִיּוֹם זֶה נִתְחַדְּשָׁה וְנִתְעוֹרְרָה לוֹ הַמַּחְלָה מְזוּהָ, וְסָבַל כָּאֵב גְּדוֹל וְעֲצוּם עַד חֲצוֹת לַיְלָה, בְּזוֹ הַלַּיְלָה גַם כֵּן כְּמִנְהִגּוֹ הַתַּחֲזִיק בְּחֲצוֹת וְתַקוּן חֲצוֹת, וּלְאַחֲדִים מֵאַנְ"שׁ שְׁהִיוּ אֶצְלוֹ בְּעָרֵב וְהָלְכוּ לְבֵיתָם בְּשָׁבִיל שְׁלֵא יָכֻלוּ לְעַמֵּד אֶצְלוֹ וּלְרְאוֹת אֶת צַעְרוֹ מִגְּדוֹל הַכָּאֵב, וּבָאוּ בַּבֶּקֶר הַשְּׁכָם לְבַקְרוֹ, וְסִפְרָה אֶשְׁתּוֹ דִּישַׁעַל ז"ל, שְׁמִיּוֹם שְׁהִיא שׁוֹמַעַת מִמְּנוֹ תַקוּן חֲצוֹת, לֹא שְׁמַעָה מִמְּנוֹ צַעֲקוֹת וְקוֹלוֹת מְקוֹלוֹת שׁוֹנִים כְּאֵלָה כְּמוֹ בְּתַקוּן חֲצוֹת שֶׁל לַיְלָה זוֹ, וּבִיּוֹתֵר כְּמִנְהִגּוֹ בְּהַמְלוֹת "מִי הוּא זֶה מְלָךְ הַכְּבוֹד", עַד שְׁמַגְדֵּל הַתַּפְּעִלוּתָהּ צִיָּרָה הִיא תְּנוּעוֹתָיו וְצַעֲקוֹתוֹ וְכִמוֹ שְׁעֵשָׂה הוּא, בְּשִׁתֵּי יָדֶיהָ אַחֲזָה בְּרֵאשָׁה וְצַעֲקָה "מִי הוּא זֶה מְלָךְ הַכְּבוֹד".

וְגַם זֹאת הוֹעִיל לִי הַרְבֵּה מֵהַשְׁהוּדִיעַ רַבְּנוֹ ז"ל שְׁבַעַת הַלְמוּד אֵין לְעַמֵּד עַל דְּבַר קָשָׁה עַד לְתַרְץ וּלְיִשָּׁב הַדְּבַר בְּשַׁעָה זוֹ דוֹקָא, לְבַד שְׁבִטְלִים מִחֲמַת זֶה זְמַן רַב, עוֹד לְפַעְמִים נִמְאָס כָּל הַלְמוּד, וּבְכֵן אֵין לְעַמֵּד הַרְבֵּה, רַק לְסַמֵּן שְׁבִמְקוֹם זֶה צָרִיף עֵיוֹן. וְתוֹרָה עֲנִיָּה בְּמְקוֹם זֶה וְעֲשִׂירָה בְּמְקוֹם אַחֵר, וְגַם הַבְּקִיאוֹת בְּלְמוּד הַרְבֵּה יִתְיָשֵׁב הַדְּבַר מֵאֵלָיו בְּלִי יְגִיעָה בְּרַגַע אַחַת, וּבְדַרְכִּים אֵלוֹ, בְּעֲצוֹת יִשְׂרָוֹת אֵלוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל, הִבִּיא מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל גַּם אֶת בְּרוּךְ דִּין הַנַּ"ל לְהַתְמַדָּה.

וְכֵן בְּעָרֵב שַׁבַּת זוֹ, הִיָּה מְסַבֵּת כָּל הַסַּבּוֹת שְׁאֵזוּ נִתְּוֹדַע לוֹ הַדְּבַר אוֹדוֹת הַמְּסִירוֹת שְׁהִיָּה עֲלָיו מֵאַנְשֵׁי בְּלִיעַל, וְלֹא נִסַּע עַל שַׁבַּת זוֹ לְנַעֲמִירוֹב, וְאַנְשֵׁי נַעֲמִירוֹב תִּכְף נִסְעוּ אֵלָיו לְכַפֵּר וּשְׁאַלוּ אוֹתוֹ עַל זֶה שְׁלֵא בָּא אֲלֵיהֶם עַל שַׁבַּת, וְהַתְנַצֵּל לְפָנֶיהֶם שְׂאִי אֶפְשֶׁר לוֹ עַכְשָׁו, וְיִהְיֶה נִסְיַעְתּוֹ לְנַעֲמִירוֹב עַל זְמַן אַחֵר. אָבֵל לֹא הִיָּה בְּנַעֲמִירוֹב עוֹד כָּלֵל, וּלְאַחֵר מְלִשִׁינוֹת זוֹ שֶׁל הָאַרְעֵנְדִּיִּס, לוֹ הִיָּה עַל שַׁבַּת

בנעמירוב, ממה נפשך היו לו למוהרנ"ת צרה גדולה, חס ושלום וכפשע היה בינו ובין הרנסה היתה במים שלש, כבר התיאשתי מיום זה, וההתמדה יתחיל מיום שני, וכן ארע לי ביום שני באופנים אחרים, וכן ביום השלישי, עד שנפלת לי לאוש ונעשיתי בטלן גמור. כשנתקרבותי אמנם לרבנו ז"ל ואמר לי אודות זה "אביסעלע איז אויך גוט" (מעט זה גם טוב), כשבאתי לבית המדרש וראיתי שאיני יכול ללמד הרבה פי אם מעט, ונזפרתי בדברי רבנו ז"ל "אביסעלע איז אויך גוט", ובכן למדתי מעט, אחר כך אמרתי אלמד עוד מעט, ולמדתי עוד מעט, ומעט מעט נעשיתי מתמיד.

וכן ספר מוהרנ"ת ז"ל שקדם איזה רגל ויום טוב, שהעקר הוא השמחה כמפרש בתורה ושמחת בחגך וכו', ובפרט על פי ענין רבנו ז"ל, ובכן נפל למרה שחורה, מי יודע אם יוכל לקיים זאת, ובפרט בעת המחלקת, אבל עם דרך ההתחזקות של ה"עוד מעט" שהודיעו רבנו ז"ל בהתורה, אז מיד עלה בדעתו איך אפשר שלא יזכה לשמחה מעט ואולי עוד מעט ועוד מעט, עד שיצא מהמרה שחורה לגמרי.

פעם אמר רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל: "מען וועט דייך נאך אמאהל יאגין, אין יאגין אין יאגין, נאר דער אייברשטער וואט דייך אויס פהירן" [עוד ירדפו אותך וירדפו וירדפו, אמנם ה' יגמור בעדך]. וכן קדם הסתלקותו הביט והסתכל על מוהרנ"ת ז"ל, כלומר אני יודע מה שיעבר עליך. וכן אמר מוהרנ"ת ז"ל אחר כך: "ביים רעבנס לעפען האב איך זיך מחיה געווען מיט זיינע דבורים, היינט בין איך מיד מחיה מיט זיין קוקין וואס ער האט געקוקט אויף מיר" [בחי רבנו הייתי מחיה את עצמי בדבוריו, וכהיום אני מחיה את עצמי בהסתכלותו שהסתכל עלי], כלומר עם הרמזים שרמז לו, ואף על פי שהיתה לו הבטחה זו מרבנו ז"ל שה' יושיעו, אף על פי כן בעת המחלקת מה מאד הרבה בתפלתו כמו מרדכי שיזע מההבטחה לקץ שבעים פגודע, אף על פי כן בעת צרה "ויזעק זעקה גדולה וכו'" ולה' התשועה כמו שהבטיח וזה מסתרי הנהגות הבורא יתברך.

שיך למה שמוכא בחיי מוהר"ן, שאמר עצה שהאדם יבא אליו אחר הסתלקותו, להשבע על זה בנקיטת חפץ, שמעתי (מהרב אלתר בזשילנסקי) מידידנו הנכבד הר' דוד הירש מדמיטריינקע, שהוא שמע מר' שלמה מאגאריניצער, נכד הרב הצדיק הר' שלמה לוצקער, תלמיד המגיד הקדוש מפעזריטש זצ"ל, שהיה

מִשְׁמַשׁ אֶת רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ זצ"ל מִחֲמַת שְׁאֵמוֹ הַשְּׂאִירָה אוֹתוֹ אֶצֶל רַבְּנוּ ז"ל לְשִׁמּוֹ, וְרַבְּנוּ ז"ל יִשִּׂיא אוֹתוֹ לְאִשָּׁה.

וְר' שְׁלֵמָה הַנ"ל שָׁמַע הָעֲנָנִים הַנ"ל מִפִּי רַבְּנוּ ז"ל, וּמַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כִּף הָיָה: בְּמַעֲדוֹ וְעַד אֲוֹקַע הָיָה אִישׁ אֶחָד נִכְבָּד מְאֹד מֵאַנְשֵׁי אֲדַמוּ"ר ז"ל, שָׁמוֹ ר' הִירֶשׁ, וְהָיָה לוֹ בֶּן יָחִיד וּבֵת אַחַת, וְהִגִּיעַ עַל בְּנוֹ יָחִידוֹ חֲלֵי הַהוֹסֵט, אַךְ ר' הִירֶשׁ לֹא הָיָה מִבֵּין כָּל כֵּף עַל מַחֲלָתוֹ, וְהָיָה מַחֲלָתוֹ קָל בְּעֵינָיו. וּבְאוֹתוֹ הֵעֵת בָּא רַבְּנוּ ז"ל לְמַעֲדוֹ וְעַד יוֹקָא, וְר' הִירֶשׁ הַנ"ל, מִחֲמַת שְׁהִיָּה מַחֲלַת בְּנוֹ קָל בְּעֵינָיו, לֹא עָלָה עַל דַּעְתוֹ כָּלֵל לְסַפֵּר לְפָנָיו רַבְּנוּ אֶת מַחֲלַת בְּנוֹ, אַךְ חֲתָנוּ שֶׁל ר' הִירֶשׁ הָיָה מִבֵּין עַל מַחֲלָתוֹ.

וְנִכְנַס לְרַבְּנוּ וּבִקֵּשׁ מִרַבְּנוּ ז"ל לְהַתְּפַלֵּל עֲבוּרוֹ שְׂיִתְרַפָּא, וְהִשִּׁיב לוֹ רַבְּנוּ ז"ל בְּזֶה הַלְּשׁוֹן, בְּזֶה הָעוֹלָם אֵינִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם טוֹבָה, אַךְ בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן אוֹכֵל לַעֲשׂוֹת לוֹ טוֹבָה אַחַר פְּטִירָתוֹ, וְאָמַר לוֹ שְׂיִאמַר לְגִיסוֹ שְׂיִבּוֹא אֵלָיו וְיִדְבֵּר עִמּוֹ מֵהַ שְׂצָרִיף. אַךְ בְּשִׁמְעוֹ זֹאת נִתְבַּהֵל מְאֹד וַיַּעֲזוֹר רַחֲמִים אֶצֶל רַבְּנוּ ז"ל שְׂיִשְׁתַּדֵּל מְאֹד לְהַמְתִּיק הַדִּין שְׂיִחִיָּה עוֹד, כִּי הִרְחַמְנוֹת עַל חַמְיוֹ גְּדוֹל מְאֹד כַּאֲשֶׁר יִפְטֹר חַס וְשְׁלוֹם בְּנוֹ יָחִידוֹ לַעֲת זְקֻנָתוֹ. וְרַבְּנוּ ז"ל הָיָה כְּמַחְרִישׁ. וְהוּא הִרְבֵּה דְבָרִים עַל רַבְּנוּ ז"ל שְׂיַעֲתִיר עֲבוּרוֹ שְׂיִתְרַפָּא.

וְאַחַר כָּל דְּבָרָיו אָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל, לְמָה אַתָּה דוֹחֵק עָלַי, אֵינְךָ יוֹדֵעַ אִם אֶשְׁתַּדֵּל עֲבוּרוֹ לְטוֹבָתוֹ שְׂיִתְרַפָּא, מִכֶּרַח הַשֶּׁם יִתְבָּרַךְ לְקַח מִזֶּה הָעוֹלָם בְּמִקוּמוֹ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲנָשִׁים אַחֲרָיו. (אָמַר הַמַּעֲתִיק עֵינַי זֶהר בְּלֶק דָּף ר"ה בְּהַמַּעֲשֵׂה דְהֵינּוּקָא, אֲשֶׁר פָּעַל שְׂאָבִיו ר' יוֹסִי דְפָקִיעֵין יַחֲזֵר לוֹ נִשְׁמָתוֹ, מוּבָא שָׁם שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לְמֵלֶאכֶּה הַמְּוֹת עֲבוּרוֹ תְּרִיסַר בְּנֵי נֶשָׂא) וְאַצֵּל אָבִינוּ שְׂבַשְׂמִים כָּל בְּנָיו שׁוֹיֵן אֶצְלוֹ, וְכִמּוֹ שְׂאוּמְרִים הָעוֹלָם עַל זֶה אִם נוֹקֵף הָאָדָם עֲצָמוֹ בְּאַצְבַּע אַחַת גַּם כֵּן הַכָּאב גְּדוֹל מְאֹד, וְאַפְשָׁר אַתָּה הוּא אֶחָד מֵהַשְּׁלֹשָׁה עָשָׂר הַנ"ל.

וְכִשְׁמַעוֹ זֹאת פָּסַק מְלַדְבֵּר עִם רַבְּנוּ ז"ל, וְהִלֵּךְ אֶל גִּיסוֹ וַיַּעֲצָהוּ שְׂיִלֵּךְ לְרַבְּנוּ ז"ל בְּעֲצָמוֹ, וְכֵן עָשָׂה הַחוֹלָה הַנ"ל, וּבָא אֶל רַבְּנוּ ז"ל וְדִבֵּר עִמּוֹ מֵהַ שְׂצָרִיף. וְאַחַר כֵּף נִסַּע רַבְּנוּ ז"ל לְבֵיתוֹ, וְאַחַר ב' חֲדָשִׁים מֵת הַחוֹלָה הַנ"ל, וְאַבִּיו ר' הִירֶשׁ הִתְאַבֵּל מְאֹד עַל בְּנוֹ יָחִידוֹ. וּבִימֵי שְׂבַעַת יְמֵי אָבְלוֹ, אַז סָפַר חֲתָן ר' הִירֶשׁ לְחַמְיוֹ כָּל מַה שְׁשָׁמַע מִרַבְּנוּ ז"ל בְּעַת הַיּוֹתוֹ בְּמַדְוּוּד עוֹוֹקַע. וַיִּתְמַרְמֵר ר' הִירֶשׁ עַל זֶה מְאֹד וּבִכָּה הִרְבֵּה מְאֹד. וְתַכְף אַחַר שְׂבַעַת יְמֵי אָבְלוֹת, נִסַּע ר' הִירֶשׁ לְבִרְסֵלָב

לְרַבְּנוּ ז"ל, וּבֵּא לְשֵׁם בְּלִילָה וְהִלֵּךְ תַּכְּף לְרַבְּנוּ ז"ל, וּכְבָר הָיָה אֵיזָה שְׁעוֹת בְּלִילָה, וּרַבְּנוּ ז"ל כְּבָר הִתְחִיל לְפָשֵׁט מִלְּבוּשָׁיו לִילֵךְ לִישָׁן עַל הַמִּטָּה. וְהוּא בְּבוֹאוֹ דָּפַק עַל הַדֶּלֶת לִפְתַּח לוֹ, וְאָמַר לְהַשְׁמֵשׁ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל הוּא ר' שְׁלֹמֹה מִגְּאֲרָנוּצְעֵר הַנ"ל, לִפְתַּח אֶת הַדֶּלֶת, וְאָמַר לְרַבְּנוּ ז"ל אֲשֶׁר ר' הִירֵשׁ מִמְּעֵדוּעְדוּוֹקֵעַ בָּא אֵלָיו, וְצִוָּה רַבְּנוּ ז"ל וְנִכְנַס לְבֵיתוֹ, וְתַכְּף כְּשֶׁרָאָה אֶת רַבְּנוּ ז"ל, הִתְחִיל לְבַכּוֹת מְאֹד בְּפָנָיו בְּבִכְיָה רַבָּה וְעֲצוּמָה, עַד אֲשֶׁר לֹא יָכוֹל לְדַבֵּר עִמוֹ.

וּרַבְּנוּ ז"ל נָחַם אוֹתוֹ בְּתַנְחוּמִים וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא עָקַר תּוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים מְעֻשִׂים טוֹבִים וְכִיּוֹצֵא בְּדַבּוּרִים כְּאֵלֶּה, אֵיךְ הוּא מֵאֵן לְהִתְנַחֵם, וְאָמַר לְרַבְּנוּ ז"ל, מָה עוֹשִׂים עִם קְדִישׁ לְאַחַר מוֹתוֹ, הֲלֹא רַק הוּא הָיָה הַקְּדִישׁ שְׁלִי? אָמַר לוֹ רַבְּנוּ, אֲנִי אֶהְיֶה הַקְּדִישׁ שְׁלֵךְ, וְאֲנִי אֶלְמַד אוֹתָךְ אֵיךְ לָמוּת. וְרִמְזוּ לְהַשְׁמֵשׁ שְׁלֵךְ מִבֵּיתוֹ, וְהַשְׁמֵשׁ הַנ"ל אֵיךְ שְׁכּוֹסְפוֹ הָיָה חֲזַק מְאֹד לְשִׁמְעַע מִה שֶׁיְדַבֵּר עִמוֹ רַבְּנוּ ז"ל, אֵיךְ הִכְרַח לְצֵאת מִהַבֵּית וְסִגְר הַדֶּלֶתוֹת, אֵיךְ לֹא הֵיטִב רַק הֵנִיחַ שְׁפָאֲרִינֵעַ [סְדֵק] לְמַעַן יוּכַל לְשִׁמְעַע מִן הַחֲרָפִים אֵיזָה דַּבּוּר. וְאִזּוּ מִכָּל הַדַּבּוּרִים שֶׁדַּבֵּר עִמוֹ, לֹא שָׁמַע רַק זֹאת שֶׁרַבְּנוּ ז"ל אָמַר לְר' הִירֵשׁ הַנ"ל שֶׁיִּשְׁבַּע בְּנִקְיִטַת חֲפֵץ שְׁיָבֵא אֵלָיו אַחַר פְּטִירָתוֹ, תַּכְּף אַחַר סְתִימַת הַגּוּלָּל.

וְהִנֵּה מְעֻשָׂה זֹאת בַּחֲרָף, וְר' הִירֵשׁ הַנ"ל נָסַע לְבֵיתוֹ, וְאַחַר כֵּן נָסַע הַשְׁמֵשׁ הַנ"ל לְמְעֵדוּעְדוּוֹקֵעַ, וּבְאוֹתוֹ הָעֵת הָיָה שֵׁם דְּבָר שֶׁל יְלָדִים שְׁמֹתוֹ רַחֲמָנָא לְצֻלָן, וְרָצוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר לְשַׁלַּח אִישׁ עִם פְּדִיוֹן לְרַבְּנוּ ז"ל, אֵיךְ לֹא יָכְלוּ לְקַבֵּץ מַעוֹת שֶׁיְהִיוּ עַל הוֹצָאוֹת הַנְּסִיעָה מִמְּעֵדוּעְדוּוֹקֵעַ לְבִרְסָלָב, שֶׁרְחוּק הַדֶּרֶךְ בֵּינֵיהֶם, וְגַם עַל הוֹצָאוֹת הַפְּדִיוֹן. בְּתוֹךְ כֵּן מֵת ר' הִירֵשׁ הַנ"ל שָׁם, וְאִזּוּ אַחַר פְּטִירָתוֹ ר' הִירֵשׁ הַנ"ל, סִפֵּר הַשְׁמֵשׁ שֶׁהָיָה אִזּוּ בְּמְעֵדוּעְדוּוֹקֵעַ שֶׁשָּׁמַע מֵאַחֲרֵי הַדֶּלֶת בְּעֵת שֶׁהָיָה ר' הִירֵשׁ ז"ל אֶצֶל רַבְּנוּ ז"ל, אֵיךְ שֶׁרַבְּנוּ ז"ל אָמַר לוֹ הֵעֲצָה מִהַשְׁבּוּעָה בְּנִקְיִטַת חֲפֵץ, אֵיךְ אֲנָשֵׁי אֲדַמּוּר ז"ל לֹא יָדְעוּ אִם עָשָׂה ר' הִירֵשׁ הַנ"ל הֵעֲצָה הַזֹּאת. וְנִסְכָּם בֵּין אֲנָשֵׁי אֲדַמּוּר ז"ל וּבְתוֹכָם הָיָה הָרַב ר' יוֹדִיל ז"ל, אֲשֶׁר בְּעֵת שֶׁיַּעֲשׂוּ הַהִקְפָּה עִמוֹ כְּנֶהוּג, יִקְחוּ סִפֵּר תּוֹרָה וַיִּשְׁפִּיעוּ אֶת הַנֶּפֶט שֶׁיִּלְךְ תַּכְּף לְרַבְּנוּ ז"ל, וַיִּסְפֹּר לוֹ גַּם כֵּן מִהַדְּבָר שֶׁיֵּשׁ בְּעִיר עַל הַיְלָדִים. וּמִחֲמַת הַשְׁבּוּעָה הָיָה מְכַרַח לִילֵךְ תַּכְּף עַד לְרַבְּנוּ ז"ל, אֵיךְ אִם אוֹלִי לֹא עָשָׂה בְּעֲצָמוֹ הֵעֲצָה שֶׁאֵמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל, וְכֵן עָשׂוּ.

ואחר כך בְּמִשְׁךָ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים חֹזֵר הַמְשַׁמֵּשׁ הַנִּלְל לְבָרְסֹלָב לְרַבְּנֵנוּ, וּכְבוֹאוֹ לְרַבְּנֵנוּ ז"ל שָׁאַל אוֹתוֹ רַבְּנֵנוּ ז"ל אִם הוּא זֹכֵר אִימְתִי מֵת ר' הִירֶשׁ, וְהִשִּׁיב לְרַבְּנֵנוּ ז"ל אֶת הַחֲדָשׁ שְׁמֵת בּוֹ, אֶךְ אֶת הַיּוֹם לֹא זָכַר וְאָמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל, הָאֵם לֹא הָיָה מִיִּתְּתוֹ בְּיוֹם פְּלוּנִי, בְּכַף וְכַף יָמִים לְחֲדָשׁ? וְנִזְכַּר תְּכַף הַמְשַׁמֵּשׁ הַנִּלְל שֶׁבְּאַמְתָּ מֵת ר' הִירֶשׁ הַנִּלְל בְּיוֹם שָׁאמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל, וְהִשִּׁיב לְרַבְּנֵנוּ ז"ל, הֵן הֵן. אָמַר לוֹ רַבְּנֵנוּ ז"ל הִרְאִיתָ, הֲלֹא תְכַף אַחַר סְתִימַת הַגּוֹלָל בָּא אֵלַי (כְּאוֹמֵר דְּמִיתִי שְׂיִשְׁקָהּ אֵיזָה זְמַן, אֶךְ הוּא בָּא תְכַף). וְכָל הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה שָׁמַע ר' דָּוִד הִירֶשׁ הַנִּלְל מִפִּי הַמְשַׁמֵּשׁ הַנִּלְל בְּעֶצְמוֹ.

השמטות מחיי מוהר"ן ושיחות שלא נדפסו עדיין

בהעברה בעלמא ראיתי בכתביו, מי שאין לו כח גברא, יאמר שיר השירים, משלי, קהלת. והסוד, כי הם בחינת תלת טפין פמוכא בתקונים ע"ש.

בשיחות הר"ן סימן רמ"ט בסופו, כי לא נראה כזאת ולא נשמע בעולם משום צדיק הדור שיעורר להשם יתברך בהתעוררות כזה לכל אדם שבעולם מגדול ועד קטן, אפלו הפחות שבפחותים, אשרי אנשיו ואשרי עבדיו שזכו לעמד לפניו, לראות אור כזה, לשמע דבוריו והבל פיו הקדוש, מי שמע כזאת מי ראה כאלה.

אחר שיחות בחיי מוהר"ן מעבודת ה' סימן צ"ד, לענין המרה שחורות שמבלבלין את האדם ובפרט בשעת התפלה, ומכניסים ספקות ובלבולים במחשבתו בעבור שזה הדבר לא עשה כהגון ונכשל באיזה אסור חס ושלום, ספר לי רבנו ז"ל מעשה מהבעש"ט ז"ל, שפעם אחת עמד הבעש"ט להתפלל ולא היה יכול להתפלל, כי נפל בלבול במחשבתו באשר שהיה מעשן את הלולקע אצל גר של חלב, נמצא שנכשל באסור של חלב, ומחמת זה לא היה יכול להתפלל, וכל מה שרצה להתפלל ולהתגבר ולדחות מחשבה זאת ולהעבירה מדעתו, לא היה יכול בשום אופן, כי בלבלו אותו בכל פעם באשר שנכשל באסור כזה, באסור חלב, עד שלא היה אפשר להתחיל להתפלל.

עמד הבעש"ט ז"ל, קפץ ונשבע שיעשן לעולם את הלולקע בגר חלב, כי אין בזה שום אסור כלל, רק שרצו לבלבל אותו במרה שחורה, על כן קפץ ונשבע שדוקא יעשן את הלולקע בגר של חלב. וכן היה פאשר מספרים העולם שהבעש"ט ז"ל היה מעשן הלולקא אצל גר של חלב.

אחר סעיף קמ"ב בחיי מוה"ר"ן: אָמַר לִי, וְכִי אַתָּה יוֹדֵעַ מָה חֲפֵץ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אוֹהֵב אָדָם מֵרַחֵק, "גָּאֵט הָאֵט לִיב אַגְפֶּרעגלֶטן מֵעֲנֹטֵשׁ".

בשיחות ה"ר"ן סימן רפ"ד, לענין גדלת ספר התקונים הקדושים וכו' אשר לא יכילם רעיון, פידוע לכל קדשת התקונים ועמקות סודותיו עד אין סוף ואין תכלית וכו', ובפרט כפי שי"דע הוא ז"ל עד היכן מגיעים סודות דברי התקונים הקדושים אשר כל אילי נביות וכו' כמו שנדפס.

בשיחות ה"ר"ן סימן קל"ו בסופו, וזה מ"לא" כל הארץ כבודו, הינו כשזוכין לבטל הכל כלא ממש, על ידי זה כל הארץ כבודו וכו' כנ"דפס.

הש"מטה מסוף ההקדמה לספר שיחות ה"ר"ן, תקף עצם קדשתו המפלג מאד מאד מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב, והמשכיל פעת ידם, וכל מי שמשער בלבו, יבין מעט מטפה מן הים הגדול, ואפלו ממה ששמענו וראינו, לא הצגנו פאן רק קצת ברמז, ומפני עצם המחלקת שרבו עלינו מאד, אנו מכרחים לשים לפנינו מחסום לבלי לספר שבחו, וגדל עצם קדשתו ורוממותו הוא מרומם ונשגב מאד מידיעתנו, אך גם המעט דמעט שזכינו לדעת ולהבין קצת, אי אפשר לספר כלה מפני המחלקת הגדולה, אף על פי שהיה טובה גדולה להעולם להודיע זאת בשביל הדורות הבאים ובשביל הימים הבאים לקראתנו לשלום, למען לא תשכח מפנינו ומפי זרעינו עד עולם, למען ידעו הדורות הבאים גדל חבתם של ישראל לפני השם יתברך, אשר זכו בדורות האחרונים לאור צח וזך כזה אור הגנוז וצפון. אשרי עין ראתה אותו, אשרי אֵזן ששמעה מפיו דבריו הקדושים. והמעמיק עיונו בספרי רבנו ז"ל, יבין מעט מעט מעצם קדשתו.

דברי הפותב הקטן נתן בן אדוני אבי מוה"ר נפתלי הירץ יצ"ו מנעמירוב.

בחי מוה"ר"ן מעלת ספריו הקדושים: התורות שנכתבו בלשונו הקדוש בעצמו, אמר שיכולין לדקדק בהם כמו במקרא, כי יש שם פונות הרבה, פי לפעמים הוא כופל וחוזר הדברים שהיה, ללא צורך, ובאמת יש לדקדק בזה, כי יש בו פונה גדולה.

גם אמר שהתורות שנכתבו בלשונו הקדוש, הלשון בעצמו הוא מסגל, כי הוא כלליות.

בחי מוהר"ן סימן א', להתרחק מחקירות: ואמר שלפי דבריהם המטעים, אין הקדוש ברוך הוא יכול לשנות בריה קלה אפלו זבוב וכו', כל כך נבוכו ונתעו בשטות חכמתם. ואמר, מה שכתוב שם בספריהם, וכי אפשר שיהיה נעשה מהמשלש מרבע, אמר רבנו ז"ל אני מאמין שהשם יתברך יכול לעשות מהמשלש מרבע, כי דרכי ה' נעלמות מאתנו, והן כל יכול ולא יבצר ממנו מזמה, ואסור להכניס בחקירות כלל, רק להאמין באמונה שלמה לבד כמבאר כמה פעמים מכבר.

(שם בסוף סימן י"א) שמעתי מהרב דפה ברסלב גרו יאיר, שאמר ששמע מרבנו ז"ל שאמר, על השם יתברך קשה קשיות הרבה, ומה טוב ומה נעים לאיש הזה שזוכה לדעת שלם, שיושב לו ורואה ויודע שאינו קשה שום קשיות חס ושלום והכל נכון וישר, כי ישרים דרכי ה'.

וכן אנכי שמעתי פעם אחת שאמר: על השם יתברך קשיות וכו', וכוננתו היה כמתלוצץ מזה שקשה לקצת בני העולם קשיות גדולות על השם יתברך חס ושלום, אבל באמת אסור להרהר חס ושלום אחר דרכיו יתברך, כי בודאי צדיק ה' בכל דרכיו וכו', רק שאי אפשר לשכל האנושי להבין דרכיו והנהגתו את העולם בשום אופן. ועין בלקוטי מוהר"ן שמבאר שם מענין זה, כי כך ראוי להיות, שיהיה קשה על השם יתברך, כי אם לא כך היה דעתו פדעתנו חס ושלום וכו' עין שם.

(ענין המחלקת שעליו) אמר איה אפשר שלא יחלקו עלי, מאחר שאני הולך בדרך חדש שעדין לא הלך בו אדם מעולם וגם הבעש"ט לא, ושום בריאה לא. אף על פי שהוא דרך ישן מאד, אף על פי כן הוא חדש לגמרי.

(שם) פעם אחת דברנו עמו מענין חרוזים (שקורין גראם) ואמר שיש בזה דבר, כי כל העולם (מתנהג בזה, או איזה לשון אחר מענין זה) והביא ראיה מפסוק ישעיה ה' "ויקו למשפט, והנה משפט לצדקה, והנה צעקה" לשון נופל על לשון, ומעשה שהיה וכו'.

(בהקדמה לחיי מוהר"ן) אבל חיים שיזכה הוא ז"ל עדין לא טעמו שום אדם מעולם ואשרי מי שיזכה וכו'.

(שם) בזה הספר נכתב כל המעשיות ששמענו מפיו הקדוש, גם כמה שיחות וספורים ששמענו מפיו הקדוש, כי שיחתו היא כלה תורה. גם כמה מעשיות שנעשו ועברו בינו ובין מקורביו, ומכלם יבין המשכיל עצם גדלותו ותקוה קדשותו המפלג מאד מאד וכו' (כנדפס לעיל בהשמטת הקדמת השיחות הר"ן).

(השמטות שיחות וספורים שאצל כל תורה) סימן יד, י"ט אדר. ושכח לגמרי שעכשו היא צייט שלה ולא הדליקו גר וכו' שם בסופו. דברים בגו לפי מעוט דעתנו, כי הקטנה הנ"ל היתה שמה פייגה על שם אמו ז"ל שהיתה שמה פייגה, והתורה הנ"ל שיכה לענין הסתלקות הנשמה שממנה נמשך באורי התורה, כי יש נשמה שסובלת מרירות וכו', כמו שכתוב עין שם. ומחמת זה נראה לעניות דעתי, שדיקא בעת שעסקנו בתורה הנ"ל, באתה נשמת אמו ז"ל, כי אמו היתה צדקת גדולה.

ופעם אחת שמעתי מפיו הקדוש בפרוש, שאמו היתה לה רוח הקדש. והדברים עתיקים, כי כל דברי רבנו ז"ל והמעשיות שנספרין ממנו, אין בהם דבר אחד שלא יהיה בו סודות גבוהים ונוראים ועצומים מאד, עמק עמק מי ימצאנו, בפרט המעשיות שעברו על זרעו הקדוש, כי בניו הם בחינת למעלה מששים רבוא נשמות ישראל, כמוכן בסימן רע"ג בלקוטי מוהר"ן על פסוק ובני רחביה רבו למעלה. ובשביל זה עבר עליהם מה שעבר, המקום ירחם עליהם להבא שימשך עליהם על פלטה הנשארת חיים ואריכות ימים ושנים עליהם ועל זרעם עד סוף כל הדורות אמן.

(סימן ל"ה) ענו יותר והצדיק הב' יש לו עזות יותר עד כאן וכו'.

(דף ח' סימן מ"ה שם בסופו) ענין זה הספור ושיך למה שנדפס בשיחות סימן קמ"א מענין תקון מקרה לילה לומר העשרה קפיטל תהלים.

עוד דבר עמהם אז, ואמר כשהולכין במלחמה לובשים שריון שקורין (פאנצער)

וכו' וכו'. ואמר שענין ספור זה של השריון יהיה בסוד ולא יגלוהו, כי אם ליחידי סגלה, אבל ענין התקון של העשרה קפיטל, יאמרו ויגלו בפני הכל, ואמר שהוא תקון הכללי, כי כל עברה יש לה תקון מיוחד, אבל תקון הנ"ל (העשרה קפיטל) הוא תקון הכללי וכו' כנודפס שם בשיחות הנ"ל.

(שם סימן מ"ח) מענין התורה איה מקום כבודו. והזכיר אז את בעל מחבר ספר עשרה מאמרות שטעה וכו'.

(י"ז ע"א סימן י"א) המסים בתבת שמחה, צריך להיות ענין זה אחר שאמר שיחה המתחלת. (שיחות הר"ן סימן ע') היתכן שאנו מניחין את השם יתברך לגזר וכו'. אמר אחר כך דברי צחות, אלקים אל דמי לך, לבלי להניח את השם יתברך דאמען [לחשב] שהתבה הזאת הוא בלשונם טראכטין.

(ספורים חדשים אחר סימן ד' המסים בתבת מאד, צריך להיות ענין זה). וארא בחלום שהיה יום פפור, וזה היה פשוט אצלי שבכל יום פפור מקריבין אחד לקרבן, שהכהן הגדול מקריב אותו, ובקשו אחד לקרבן ונתרציתי אני להיות לקרבן, ואמרו לי שאכתב עצמי על זה וחיבתי עצמי על זה בכתב, אחר כך כשרצו להקריב אותי חזרתי בי והייתי רוצה להתחבא, אך ראיתי שכל ההמון סביבי ואיך אפטר להתחבא, ורציתי לצאת מן העיר, והייתי יוצא והולך מן העיר, ובתוף יציאתי חזרתי ובאתי לתוף העיר, והנה אני מסתפל שחזרתי ובאתי לתוף העיר והייתי רוצה להתחבא בין (פאלק מאסקוויטער) אמות העולם, וחסבתי שאם יבואו כל העולם ויבקשו מהם שיתנו אותי, בודאי ימסרו אותי לידם, ונמצא אחד שנתרצה להיות קרבן במקומי, אך אף על פי כן מתירא אני על להבא. ולא נכתב פסדר, גם חסר הסיום. וכפי ששמעתי היה זה שנתרצה להיות לקרבן במקומו הרב מבארדיטשוב ז"ל, כי נסתלק אז. וזה שאמר מתירא אני על להבא, כי גם הוא נסתלק בשנה האחרת אחר פטירת הרב מבארדיטשוב ז"ל (אמר המעתיק, ועין בתוספות סוף מסכת מנחות על תבות ואשי ישראל. ובכתבי האר"י ז"ל, שלא לומר מהרה אחר ואשי ישראל ותפלתם וכו' עין שם).

(שם סימן ו' בסופו) זה ראוי לו נגד המפרסם של עכשו.

(סימן י"ח שורה ו'), מאד ואמר לאנשים שלוו אותי, העולם מתגעגעים מתי

יְהִיָּה כְּהַבְעֵל שֵׁם טוֹב, שְׁאֵלוֹ הָיָה הַבְּעֵל שֵׁם טוֹב ז"ל הָיָה גַם כֵּן מִחֲפָשׁ יוֹתֵר, וּפְתָאֵם וְכוּ'.

(שֵׁם סִימָן כ' בְּסוּפוֹ), בְּעֶזְרוֹ וּמִי שֶׁזָּכָה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, הָיָה רוֹאֶה קֶצֶת מֵעֲנִיָּן זֶה. וְלֹא הָיָה לְרַבְּנוֹ ז"ל שׁוֹם מְנוּחָה כָּל יָמָיו, אֲפִלּוֹ רָגַע אֶחָד, כִּי תָמִיד הָיָה לוֹחֵם מִלְחָמַת ה' בְּכָל עֵת וּבְכָל רָגַע וְדַע וְכוּ'.

(נִסְיַעְתּוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל סִימָן י"ג בְּסוּפוֹ), וְלֹא רָצָה לְגִלוֹת כַּמְדָּמָה שֶׁאָמַר אָז שֶׁזָּכָה לָמָּה שְׁלֹא זָכוּ תַנְאִים וְאִמּוֹרָאִים, וְדָבַר אֶחָד גְּלָה לְהָאִישׁ שְׁלוֹ וְצָרִיכִין לְשָׂאֵל לוֹ עוֹד כַּמָּה דְבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ.

(נִסְיַעְתּוֹ לְנֶאֱוָרִיטְשׁ סְעִיף א' שׁוֹרָה כ"ז), אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵינּוּ שֶׁרָצָה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִחְזֹר וְיֵאמַר לוֹ הַתּוֹרָה כְּמוֹ לְפָנַי מִשֶּׁה רַבְּנוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם וְכוּ'.

(בְּסוּף סְעִיף ב'), וְהַמּוֹבָן בְּדִבְרָיו שֶׁכְּמוֹ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ עֲכָשׁוּ בְּעֲנִיָּן זֶה, לֹא יָדַע עַדִּין מַזְה שׁוֹם צָדִיק בְּעוֹלָם.

(נִסְיַעְתּוֹ לְלַעֲמֶבְרֵג סְעִיף ג' בְּאֲמָצַע), וְשֶׁרָפָם שְׁנִיָּהֶם, אוֹי לָנוּ שְׁלֹא זָכִינוּ שֶׁיִּשְׁאַר אוֹר הַגְּדוֹל הַזֶּה שֶׁל הַסֵּפֶר הַזֶּה, וּבְעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים גָּזְרוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם לְשַׁרְפוֹ.

(סְעִיף כ"ו), בְּעוֹלָם נֵאמַר וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵים לֹא תִזְכְּרוּ.

(אֲחֵר סְפוֹר הַמַּעֲשֵׂה מֵהַלְחָם) אָמַר הַמַּעֲתִיק, שֶׁמַּעֲתִי בַשָּׁעָה שֶׁאָמַר אַתֶּם עֲרֵבִים זֶה לָזֶה שְׁלֹא לְסִפְרָה לָזֶר, עָמַד שֵׁם אֶחָד שֶׁהָיוּ יִרְאִים מִמֶּנּוּ שְׁלֹא יִסְפְּרָה לָזֶר, מִחֲמַת שֶׁהָיָה אִישׁ מִפְּטָט בְּדִבְרֵים, אֵךְ לֹא אָמְרוּ כְּלוּם מִחֲמַת שֶׁהָיוּ יִרְאִים מִרַבְּנוֹ ז"ל, אֵךְ בְּמַחֲשַׁבְתָּם חָשְׁבוּ זֹאת, עָנָה רַבְּנוֹ ז"ל וְאָמַר: בְּעֵדוֹ אֲנִי עָרֵב. וְאֲחֵר כֶּף הַתְּחִילוֹ לַחֲקוֹר אֲצֵל הָאִישׁ הַנַּ"ל אִם יוֹדֵעַ מַזְה הַמַּעֲשֵׂה, וְלֹא יָדַע כָּלֵל מַזְה הַסֵּפֶר הַנַּ"ל. וְהִבִּינוּ שֶׁזֶהוּ שֶׁאָמַר רַבְּנוֹ ז"ל, בְּעֵדוֹ אֲנִי עָרֵב, כִּי עָשָׂה שְׁלֹא יָדַע כָּלֵל מִכָּל הַסֵּפֶר הַזֶּה.

(גְּדֻלַּת הַשְּׁגָתוֹ סְעִיף ח' בְּאֲמָצַע) נוֹאֵס אַזוֹי אַחֲדוּשׁ אִיז נִיט גְּוֹועֵן אִינן וְוַעֲט נִיט זַיִן אִם הֵייתִי וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁנִּדְפַס [שְׁחֲדוּשׁ כְּזֶה עוֹד לֹא הָיָה וְלֹא יְהִיָּה].

(סעיף מ"ג באמצע) תוּחב רְאשֵׁי בִינֵיהֶם וּמִן הַסֵּתֶם וּוִיָּא עָס וּוֹאֲלֹט גִּוּוֹעַן אַחְבְּרִיא וְאֲלֹט אִיךְ גִּוּוֹעַן זְיִיעַר רַבִּי [וּמִסֵּתְמָא הֵיכֵן שְׁהֵיִתָּה חֲבוּרָה, אָנִי הֵיִיתִי הַרְבֵּי שְׁלָהֶם].

(מַעֲלַת הַמִּתְקַרְבִּים אֵלָיו סעיף ג') אָמַר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַנְ"שׁ, אוֹמֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר.

(אַחַר סעיף י"א) שְׁמַעְתִּי בְשָׁמוֹ, שְׁפַעֵם אַחַת דְּבִירוֹ מִגְדֵּלֶת הָרַב הַמְּפָרְסֵם מוּה"ר שְׁלֹם זצ"ל, עָנָה רַבְּנוֹ ז"ל וְאָמַר לְעֵתִיד לָבֵא יִרְאוּ הַחֲלוּקִים בֵּין גְּדֻלָּתוֹ וּבֵין גְּדֻלַּת ר' שְׁמוּאֵל אֵיִזִיק ז"ל. אַחַר כֵּן שְׁמַעְתִּי זֶה הָעֲנִין בְּנִסְחָה אַחֲרַת מְפִי ר' נִפְתָּלִי גֵרוֹ יָאִיר, שְׁאָמַר זֹאת לְעֲנִין ר' יוֹדִיל וְר' שְׁמוּאֵל אֵיִזִיק ז"ל שְׁדַבְּרוּ בִּינֵיהֶם וּמֵהַנִּל, וְאַחַר כֵּן אָמַר, לְעֵתִיד לָבוֹא יִרְאוּ הַחֲלוּקִים בֵּינוֹ וּבִינֵיהֶם.

(אַחַר סעיף י"ט) שְׁמַעְתִּי בְשָׁמוֹ שְׁאָמַר עֲצָה לָזֶה שְׁיֻכַּל לָבֵא לְאַחַר פְּטִירָתוֹ לְהַצְדִּיק, לְהַשְׁבַּע עַל זֶה בְּנִקִּיטַת חֲפִץ, וְלֹא שְׁמַעְתִּי זֹאת מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, רַק מִפִּי אַנְ"שׁ שְׁשָׁמְעוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ.

(סעיף כ"ב) עִם הַקָּטָן שְׁבְּאַנְ"שׁ יִהְיֶה נֶעֱשֶׂה עִמוֹ בְּעוֹלָם מַה שְּׁלֹא נֶעֱשֶׂה עִם הַגָּדוֹל שְׁבַּמְּפָרְסָמִים שֶׁל עֲכָשׁוֹ.

(סעיף כ"ג באמצע) אָמַר הַמְּפָרְסָמִים יִתְקַרְבוּ גַם כֵּן אֵלָיו וְצָרִיךְ לָהֶם מָמוֹן הַרְבֵּה, וְהֵם בְּחִינַת גְּרִים גְּרוּרִים שְׁנִתְגִּירוּ מִחַמַּת ג"ש.

(שם) אָמַר תְּצִיר לְעֲצָמָךְ הַגָּדוֹל שְׁבִדּוֹר שֶׁל עֲכָשׁוֹ, לְסוּף בְּוֵדָאֵי יַעֲמֵד אַצ' הַפ' וַיִּקְנֵא מִד הַמְּקוּר' מִכָּל שְׁכֵן מִי שְׁזוֹכָה לְהוֹשִׁיט לִי אִישׁ לְהַמְעֵלָה עֲשֵׂן הֵינּוּ לוֹלְקֵע. כְּשֶׁאֲנִי אֶהְיֶה זָקֵן כְּמוֹ ר"ב אֲשֶׁר בְּבֵית שֶׁל זָהָב שֶׁכ' בְּוֵדָאֵי.

(אַחַר סעיף ל"ג) שְׁמַעְתִּי שְׁאָמַר כְּשֶׁקָּרַב אוֹתִי שְׁקָשָׁה מְאֹד וְכוּ' מִחַמַּת בַּעַל מַחְשָׁבָה שֶׁהוּא אֶחָד מִכ"ד דְּבָרִים הַמְּעַכְּבִים וְכוּ' אֲבָל אֵף עַל פִּי כֵן אֲנִסָּה אֶת עֲצָמִי.

(אחר סעיף ל"ז) ר' שמעון פֿעל אַצל רבנו ז"ל שִׁיזְכָּה לְשִׁמְשׁ אוֹתוֹ אַחַר מוֹתוֹ כְּמוֹ שִׁשְׁמֵשׁ אוֹתוֹ בְּחַיָּיו וַיֵּשׁ בְּזֶה מַעֲשֵׂה לְסַפֵּר וַיִּבְאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר.

(מַעֲלַת תּוֹרָתוֹ סְעִיף א' בְּסוּף) אַחַר כֵּן שִׁמְעָתִי בְּשִׁמוֹ שֶׁאָמַר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יֵשׁ לִי נִגּוֹן לְזַמֵּר לְעֵתִיד לְבֹא שֶׁהוּא יִהְיֶה הָעוֹלָם הַבֹּא שֶׁל כָּל הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים. וְזֶה יֵשׁ לוֹ שְׂיָכוֹת לְשִׁיחָה הַנַּ"ל שֶׁשִׁמְעָתִי בְּעֶצְמִי. וְעַיִן בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ תּוֹכְחָה (בְּלִקוּטֵי תַנְיִנָא סִימָן ח') שֶׁאָמַר סְמוּךְ לְהַסְתַּלְקוּתוֹ שֶׁם מְדַבֵּר מִהַנְּגוֹן שֶׁל ע"ב נִימִין וְכוּ'. וְעַיִן בְּהַמַּעֲשֵׂה שֶׁל יוֹם הַשָּׁשִׁי שֶׁל הַז' בְּעֵטְלִירֵס בְּסַפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת.

(סְעִיף ג' בְּסוּף) אָבֵל הוּא יָכוֹל לְהַתְחִיל מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֵה וְהַבֵּן, כָּל זֶה שִׁמְעָתִי מִכָּבָר.

(סְעִיף י' בְּאֲמָצַע) וּמִי שֶׁאֵין לוֹ בְּמָה לְקַנּוֹת, יִמְכֹּר כָּל סְפָרִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ וַיִּקְנֶה זֶה הַסֵּפֶר שְׁלִי, וּמִי שֶׁאֵין לוֹ סְפָרִים לְמַכֵּר, יִמְכֹּר כֹּר וְכוּ'.

(סְעִיף י"ד בְּאֲמָצַע) אָבֵל אֲנִי אוֹמֵר תּוֹרָה מִמָּקוֹם שֶׁהוּא לְמַעַלָּה, וְאֶפְלוּ אִם בָּא אֶצְלִי תּוֹרָה כּוּי אֵינִי רוֹצֵה בָּהֶם, כִּי אֲנִי רוֹצֵה רַק חֲדָשׁוֹת. וְאָמַר שֶׁהוּא מְקַבֵּל תּוֹרָה מִמָּקוֹם שֶׁלֹּא קִבֵּל מִמֶּנּוּ שׁוּם אָדָם מֵעוֹלָם (כָּל זֶה שִׁמְעָתִי מִפִּי אַחֵרִים בְּשִׁמוֹ וְגַם בְּעֶצְמִי שִׁמְעָתִי פַּעַם אַחַת כַּנֶּדְפָס וְכוּ' מִמָּקוֹם גְּבוּהָ וְעֲלִיּוֹן נוֹרָא וְנִשְׁגָּב מְאֹד מְאֹד.

(סְעִיף ט"ו בְּסוּף) הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁמִּתְגַּעְגַּעִים אַחַר הַבַּעַל שֶׁם טוֹב ז"ל.

(סְעִיף כ"א בְּאֲמָצַע) כְּמוֹ שֶׁסּוּמְכִין עַל אֵיזָה דְּבָר שֶׁבּוֹדָאֵי הַסּוּמָךְ גְּדוֹל יוֹתֵר מִן הַנְּסוּמָךְ, כֵּן הַתּוֹרָה שְׁלוֹ וְכוּ'.

(לְהַתְרַחֵק מִחֲקִירוֹת אַחַר סְעִיף ט"ז) בְּעַנְיֵן הַשְּׁמֵטוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּסַפְרֵי הַמְּקַבְּלִים שְׁסוּבָרִים עַנְיֵן זֶה כְּמַבְאֵר בְּסַפְרִים, אָמַר רַבְּנוּ ז"ל שֶׁאֵינוֹ כֵּן. וְכָל פַּעַם שֶׁסֵּפֶר מַעֲנִין זֶה, לֹא הָיָה מְסֻכִּים לְדַעָה זֹו כְּלָל. וְהַסֵּפֶר שֶׁעָרִי גֵן עָדָן שֶׁיֵּצֵא מִחֲדָשׁ בְּיַמֵּינוּ, הָיָה לְמַרְאֵה עֵינֵי רַבְּנוּ ז"ל וְלֹא הוּטַב בְּעֵינָיו מִחֲמַת זֶה, מִחֲמַת שֶׁכָּל יְסוּדוֹ עַל פִּי עַנְיֵן הַשְּׁמֵטוֹת. וּפַעַם אַחַת אָמַר רַבְּנוּ ז"ל בְּפִירוּשׁ עַל עַנְיֵן זֶה שֶׁאֵינוֹ כֵּן, וְהֵינּוּ חֲפָצִים לְשִׁמְעַ מִמֶּנּוּ יוֹתֵר, עָנָה וְאָמַר, מַה יִּהְיֶה אִם אֲגַלֶּה לָכֶם זֹאת

גם כן. וכי לא אמרתי לכם עדין מה שיש בו די, ולא רצה לגלות. אבל זאת אמר בפרוש שאינו כן כמו הסוברים ענין השמטות כנ"ל. וגם דעת האר"י ז"ל אינו מסכים כלל לענין השמטות.

והקושיא שהקשה בספר שערי גן עדין הנ"ל בתחלת הספר, אינו מישב כלל בתרוצו שמישב על פי השמטות, כי סוף סוף צריכים רק להשאיר באמונה ואסור לחקור כלל מה לפנים וכו'. על כן טוב טוב אם אינם מתחילים להפגס כלל בחקירה וקשיא בענין זה וסומכים מיד על האמונה. כי באמת בכל עניני חקירות וקשיות כאלו שיש בענין הנהגתו יתברך ויתעלה ובענין בריאת העולם, בכל ענינים אלו אסור להפגס בהם כלל בחקירות וקשיות רק לסמוך על האמונה כמבאר בדברינו כמה וכמה פעמים. ועיין בספר שבחי האר"י ז"ל הגדול המחבר לספר לקוטי הש"ס, וזה לשונו שם בדרך ל"א. לאפוקי מהסוברים שיש שמטות ומקדם הנה שמטיטת החסד ועתה היא שמטיטת הפחד, כל זה אינו אמת. ושמעו מרבם וכו' והוסיפו הם מדעתם סברות השמטות והאמת אינו כן וכו' כנ"ל.

השמטה (סעיף ב' בסוף) ואמר רבנו ז"ל שמה שמוכא בספר הגלגולים שהרב פ' הנה פאת שמאל של שה, אינו יודע אם יצאו דברים אלו מפי האר"י ז"ל, ולדעתו אינו מהאר"י ז"ל. ופעם אחת ספר שחלם לו שהיה מתקוטט עם הרב שכתב דברים כאלו וכו' כנ"ל.

(מחיי מוהר"ן עבודת ה') אמר, ספר רזיאל אינו מאדם הראשון ולא זה הספר שנתן המלאך לאדם הראשון, ואין בו כח להציל משרפה, וכבר ארע שהספר בעצמו נשרף, והאריך בזה בראיות ברורות.

תוכן המכתב

מרבי נחמן מברסלב

מאד היה קשה לי לרדדת אליך
תלמידי היקר להגיד לך כי נהנתי
מאד מעבודתך ועליך ואמרת
*מיין פייעריל וועט טליען ביז
משיח וועט קומען חזק ואמן
בעבודתך

נ נח נחמ נחמן מאומן
ובזה אגלה לך סוד והוא:
מלא וגדיש מקו לקו (פצפצי"ה)
ובחזוק עבודה תבינהו וסמן
י"ז בתמוז יאמרו שאינך מתענה
*האש שלי תוקד עד ביאת המשיח

המכתב מרבי נחמן מברסלב

רבי ישראל נולד בטבריה בשנת ה'תרמ"ו (1888 למנינם) בקרב משפחה מדלדלת של חסידי קרלין. הוריו מיחסים לקהלה החסידית הראשונה שעלתה להתגורר בארץ ישראל. רבי ישראל הוא הנכד הראשון של רבי יקותיאל זלמן לייב זצוק"ל, שהיה בין התלמידים הכי חשובים של הרב הגאון רבי אברהם קליסקר זצוק"ל, תלמידו המבוקש של הבעל שם טוב זצוק"ל.

ספור התקרבות רבי ישראל אודעסער לרבי נחמן מברסלב
כפי שספר על עצמו:

מנעורי חנני השם יתברך בנפש מתגעגעת להתקרב להשם יתברך. אבי וזקני ואבות אבותי בטבריה היו חסידי קרלין וגם אני מהיותי ירא שמים, הייתי קשור מאד בחסידות קרלין. אבל מאחר שהיו לי מלחמות קשות בעניני עבודת ה', וכדרך כל הנכנסים לעבודת השם ובפרט המדקדקים ביותר בעבודת השם יתברך, שעובר עליהם מלחמות ומניעות ועליות וירידות וכו' - והייתי זקוק לכלים, לעצות, ולהתחזקות והתאמצות, כדי להתגבר במלחמות היצר.

חפשתי רפואה לנפשי, עד שהייתי מבזה עצמי בפני גדולי החסידות, זקני הדור ובעלי המקבלים. תמיד הייתי רובץ אצלם, והייתי מתלונן על נגעי נפשי, כי יראתי את השם יתברך והייתי בבחינת אוי לי מיצרי אוי לי מיוצרי, ולא היה לי ספוק נפש. אני הייתי מספר להם את כל נגעי נפשי, ולקחם לא היו הרפואות לרפאני. פעמים אמנם הייתי מתעורר, אבל רפואה ממש לא מצאתי.

ומכאן ראיתי במו עיני שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, כי היתה לי מסירות נפש כזו שגליתי את כל נגעי לבי, ובשכר זה, זכיתי להתקרב לרבנו, נחל נובע מקור חכמה.

הסבה הראשונה להתקרבותי היתה על ידי זה שמצאתי בישיבה בין פחי

האשפה ספר, בלי התחלה ובלי סוף. ומפני שאסור להחזיק ספר קדש בבזיון, לקחתי את הספר כדי לשימו בגניזה. לקחתי את הספר והסתפלתי בו, ובהיות שהתגעגעתי מאד לספרים כדי לקרר את צמאון נפשי מעט, קראתי בו ומצאתי ששמו הוא "השתפכות הנפש" כשמו כן הוא. תמיד הייתי קורא בספרים, אך כשמצאתי את הספר הזה, חשבתי אולי זמן לי השם יתברך עלים אלו שיהיו רפואה לנפשי, ושוב לא גנזתי אותם אלא החבאתי אותם אצלי, והייתי הוגה בהם יום ולילה. ובאמת הם היו רפואה גדולה לנפשי.

אחרי הבר מצוה שלי למדתי בישיבת רבי מאיר בעל הנס, שהיתה עומדת חוץ לעיר בין ההרים, והספר הזה מלא את לבי התלהבות, שכן רבנו ז"ל אומר שעל ידי תפלה והתבודדות, אפשר לבוא לכל טוב בגשמיות ורוחניות, ושעקר התקרבות להשם יתברך על ידי זה דיקא. ובספר הזה היו למודים על כך. והיות שהישיבה היתה במדבר, הייתי יוצא עם הספר "השתפכות הנפש".

והיות שלא ידעתי מי חבר את הספר, פי עדין לא שמעתי מחסידות ברסלב ולא כלום, אף על פי שכבר שמעתי על שיטות שונות שבחסידות. אבל מחמת שרציתי להציל את נפשי ורציתי לקיים את דברי הספר, הייתי עוסק בתפלה והתבודדות, והתבוננתי בו באמת הטוהרה, וראיתי שזה מציל אותי. ורק הכח הזה של פשיטות ואמת, פעל עלי יותר מנסים ונפלאות. שהרי זה נס גדול מהכל, שאדם יטה בחירתו, הרי זה דבר גדול ונפלא.

מרב השתוקקותי שהיה לי מן הספר הזה, היה אצלי תמיד כמו דבר חדש, והייתי מסימו וחוזר ופותרו, ולומד בו תמיד. והוא הצילני מכל רע, ונתגלה לי ממש אור חדש, והרגשתי בעצמי שנשתנתי שנוי גדול, כרחק שמים מארץ. ואף על פי שלא ידעתי מי הוא מחבר הספר הזה, הרי הפעלות שלו עלי היו טובות ונפלאות.

יום אחד נכנס אצלי חסיד אחד, וכשראה את הספר בידי, אמר לי: האם בספר כזה אתה מעין וכו' הלא זה מספרי ברסלב? אמרתי לו, אם אין רצונך בו אל תעין בו, אני אעין בו, (אז שמעתי לראשונה פי יש חסידות ברסלב). והחזקתי בידי את הספר חזק. אבל הוא הוציא מידי את הספר בכח. אני שכבר ידעתי את הספר בעל פה הייתי ממשין בהתבודדות, אבל לאחר שמעתי השם

"בְּרִסְלָב" בְּקִשְׁתֵּי רַחֲמִים מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקָרְבְּנֵי אֱלֹהֵינוּ, וְשִׁיזְמִין לִי אֶת סִפְרֵי רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרִסְלָב. אֲמַרְתִּי בְּלִבִּי, אִם יֵשׁ הַתְּנַגְדוֹת כְּזֹאת, סִימָן שְׂזֵה עֲנִין גְּדוֹל. וְהַתְּפִלוֹת שְׁלִי פְּעֻלוּ.

בְּגִלְל הַכְּסוּפִים וְהַגְּעוּגוּעִים וְהַשְּׁתוּקוֹת לְהִתְקַרֵּב לְרַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרִסְלָב זְצוּק"ל, (רַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֲזוּ בֶּן 17, זָכָה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רַחֵם עָלָיו וְשַׁלַּח אֵלָיו מוֹרָה דְרַךְ, אִישׁ שֶׁהָיָה מְסֻגָּל לְקָרְבוֹ בְּאִפְּן אֲמִתִּי לְחִסְדוֹת בְּרִסְלָב, הוּא הַצַּדִּיק הַנְּסֻתָר וְהַנּוֹרָא רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קַרְדוֹנֵר זְצוּק"ל, תְּמִיד הָיָה דְבוּק בְּעִבּוֹדַת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, בְּצוּרָה יוֹצֵאת מִן הַכֶּלֶל. רַבֵּי יִשְׂרָאֵל ז"ל הָיָה מְחֻסְדֵי בְּרִסְלָב. וְאֵלּוֹ הָיָה אֶפְלוֹ בִּימֵי רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרִסְלָב, הָיָה גַם בֶּן חֲדוּשׁ נִפְלָא.

וְעוֹד דְּבַר חָשׁוּב אוֹדוֹתָיו: רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קַרְדוֹנֵר זְצוּק"ל הוּא הָאֲחֵרוֹן בְּשִׁלְשֻׁלַת שְׁלֹשׁ צַדִּיקִים, רַב וְתַלְמִיד, אֲשֶׁר תַּחֲלָתָהּ מֵאֵת רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרִסְלָב זְצוּק"ל עֲצֻמוֹ! אֲכֵן רַבֵּי יִשְׂרָאֵל קַרְדוֹנֵר זְצוּק"ל הָיָה תַלְמִיד שֶׁל רַבֵּי מִשֵּׁה בְּרִסְלָב זְצוּק"ל, תַלְמִיד שֶׁל רַבֵּי נַתָּן מִנְמִירוֹב זְצוּק"ל, תַלְמִיד שֶׁל רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרִסְלָב זְצוּק"ל!)

אֵין לְתַאֵר אֶת כָּל מַה שְׂרָאִיתִי אֲצֻלוֹ. בְּשִׁבִּילוֹ לֹא הָיָה קָיָם כָּלֵל כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה, לֹא מִשְׁפָּחָה לֹא אִשָּׁה וְלֹא בָּנִים. וְעִבּוּדָה כְּזֹאת וְתַפְלָה כְּזֹאת, לֹא רָאִיתִי מֵעוֹדֵי. כְּשֶׁהָיָה עוֹמֵד בַּתְּפִלָּה, הָיָה הַכֹּל בְּעֵינָיו כְּלֹא כְּלוּם. הוּא הָיָה חֲדוּשׁ גְּדוֹל, וְאָף עַל פִּי שְׁחֻסְדֵי טְבַרְיָא הָיוּ אֲנָשִׁים שֶׁהִתְנַגְּדוּ לְחִסְדוֹת בְּרִסְלָב, אֲבָל אוֹתוֹ הִעֲרִיכוּ מְאֹד, כִּי בְּכָל מַעֲשָׂיו הָיָה מְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם. עַל פָּנָיו הָיָה שְׂרוּי חֵן דְּקַדְשָׁה, מִפְּנֵי שֶׁקִּדְשָׁתוֹ וְחִסְדוֹתוֹ וְצַדִּיקוֹתוֹ הָיוּ עִם ה' וְעִם כָּל בְּנֵי אָדָם. וְעִבּוּדָתוֹ אֶת הַשֵּׁם הָיְתָה בְּהִתְלַהֲבוֹת וְחִיוֹת נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה. כָּל מִי שֶׁפָּעַם רָאָה אוֹתוֹ וְאֶפְלוֹ מִי שֶׁשָּׁמַע רַק אֶת שְׁמֵעוֹ, וְאֶפְלוֹ הַמִּתְנַגְּדִים הַכִּי גְּדוֹלִים, הָיוּ מִתְבַּטְּלִים מִפְּנָיו וְהוֹקִירוּ אוֹתוֹ מְאֹד.

הוּא הָיָה יוֹשֵׁב בְּמִירוֹן, וּבְנֵי בֵיתוֹ הָיוּ בְּצַפַּת. בְּיוֹם שֶׁשִּׁי הָיָה בָּא לְבֵיתוֹ (בְּמִירוֹן הָיָה בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא, כִּי לֹא הָיָה שֵׁם שׁוּם נִבְרָא קִטְוֹ, וְרַק בְּעֵרֵב רֵאשׁ חֲדָשׁ הָיוּ בָּאִים לְשֵׁם מְעֻט אֲנָשִׁים). וְהָיָה תְּמִיד עַל הַצִּיּוֹן הַקְּדוּשׁ שֶׁל רַבֵּי שְׁמֵעוֹן בַּר יוֹחָאי וְעוֹסֵק תְּמִיד בַּתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת, לְפִי דַעַת עֲצַת רַבְּנּוֹ ז"ל. וּבְהִיּוֹת שֶׁבְּקִשְׁתֵּי מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁישְׁלַח לִי מִי שֶׁיִּקְרְבֵנִי לְחִסְדוֹת בְּרִסְלָב, חֲשַׁבְתִּי כִּי צַד יִזְדַּמֵּן לִי אָדָם כְּזֶה שִׁיַּצֵּא מִמִּירוֹן - שֶׁשֵּׁם מְקוֹם עִבּוּדָתוֹ, וְיָבֵא לְטְבַרְיָה.

והנה ארע שבאותה תקופה התחיל רבי ישראל ז"ל לסבל מכאבי רמטיזים, והכאבים היו גדולים כל כך, שכבר לא היה בגדר האפשר לו ללכת להתפלל ולעבד את השם יתברך, כי הרגיש כאלו חותכים כל אבר בספינים חתיכות חתיכות. וקשב בלבו, ואולי זה הוא רצון השם יתברך שיסע לטבריא, ואולי שם לא יסבל כל כך כאבים. אבל כל זמן שלא ידע בברור שכך רצון השם יתברך, לא רצה לעזב את מירוץ. ואמר: להפך, יש להשאר במירוץ ולבקש מאת השם יתברך שיעזור לו. והיו לו ספקות הרבה זמן, אבל לבסוף כשכאביו התגברו, אמר: משמע שכך רצון השם יתברך שיסע לטבריא. עד שקבל הארה במחו, והחליט לנסע לטבריא בלי שום פקפוקים. ולאחר שגמר בלבו, אמר ועשה. בחינת וישכם אברהם בבקר.

והקדוש ברוך הוא סבב הסבות שנוזמן אלי, וכך היה המעשה: הורי היו עניים מרודים. הם היו טוחנים קפה, ומרויחים את לחמם בצמצום גדול. אבל במלחמת העולם הראשונה נגמר הקפה הזה ונשארו בלי פרנסה. ובביתנו גדל פעם קרובנו, בן אח אמי, שנתיתם בילדותו. שמו היה חיים בנימין ברזל, ואמי היתה לו לאם. וכשספרה לו שנשארו בלי פרנסה, הציע לה לאפות לחם. שאלה אמי, מהיכן אקח קמח? אמר לטוחן שיתן לה קמח באשראי, ואמי התחילה לאפות לחם, זה היה ביום ראשון.

והנה ביום חמשי בלילה, פגש רבי ישראל בבנימין הנ"ל, ונתן לו שלום. רבי ישראל החזיר לו שלום, ואמר לו: עשה מצוה, והראה לי היכן משיגים לחם? בנימין שמח שנוזמן לו קונה ושלחו מיד לבית אמי. ביתנו היה מטפל בילדים קטנים, וגם בזה ראיתי השגחת ה' שנשאר עוד כפר לחם בבית. כשהופיע בבית וראיתי צורתו, היתה לי הרגשה שהוא אחד מל"ו צדיקי הדור הנסתרים, וכך אמרו עליו הרבה מגדולי הדור ההוא, וידעתי שאצלו אמצא רפואה בשלמות.

אבל חשבתי בלבי, כיצד אקשור עמו שיחה, והרי אחד מל"ו יכול מחר להעלם ולילך לירושלים עיר הקדש בקפיצת הדרך, וכיצד אשפך לפניו את לבי. ובעוד שאני חושב ככה, נתן לי רבי ישראל ז"ל את הכסף ושאלני האם אפשר לו לטל הידים ולסעד אצלנו. הרגשתי משיכה בנפשי אליו כמו מגנט, והרגשתי שהוא מפיר מחשבותי. ואף על פי שהיה לילה, וחוצ מזה היה ביתנו קטן, והיינו

פורשים מחצלת שעליו ישנו כל הילדים ולא היה מקום אפלו לשבת, וכששמעתי שהוא רוצה לטל ידיו ולאכל כאן, חשבתי, כיצד? והרי אבא בודאי לא יסכים, כי אין המקום מתאים כלל לזה. שאלתי את אבא ואמר, למה לא? אדרבה, הרי נשאר קצת בצל לתבל פתו ונתן לו. והייתי תמה שכן הדבר, הלא למחר היו צריכים לקום מקדם כדי לאפות הלחם.

רבי ישראל ז"ל נשאר אצלנו ונטל ידיו. נתתי לו בצל לתבל הפת וסרב, אמר: איני אוכל אלא לחם וטהה. והיה לנו פירה על פחמים, בקשי הכנתי לו הטהה. ומפני שחשבתי שעדין בני הבית אינם ישנים, אמרתי לרב ישראל בלחישא: הידעתם? השם יתברך שלח אתכם אלי כדי להציל את נפשי. רבי ישראל התרגש מזה, שהרי ראה בזה נפלאות השם יתברך, ומאז נוצר הקשר בינינו. כשנטל ידיו אמר את הברכה בלי קולות, אבל במתיקות כזו כמודה איש לחברו על הטובה שעשה לו. התרגשתי מאד, ורבי ישראל הרגיש בהתרגשותי. הוא ראה גם אצבע ה' שסבב כף שברגע הראשון בא אלי, ולכן היה מסור לי בכל לב ונפש. ואף על פי שהיה אוהב כל אדם מישראל, אבל הקשר שנוצר בינינו היה חדוש גדול ועצום, ואין לשער את האהבה והאחוה ששררה בינינו.

אחרי שאכל, הוא ברוך, ושאלתי אותו היכן יישן? אמר לי, אישן בבית הכנסת. לוייתי אותו, ומיד כשיצאנו פרחתי בבכי. רציתי שירחם עלי ולא יניחני לנפשי. ספרתי לו את כל העניינים, וכיצד מצאתי את הספר "השתפכות הנפש", ובקשתי מאת השם יתברך איש שיקרבני לחסידות ברסלב, ועכשו רואה אני שתפלותי נתקבלו. אמרתי לו: מאחר שה' יתברך סבב סבות נפלאות כאלו שבאתם לכאן, לכן אבקש מכם שתרחמו עלי ואקבל מכם רפואה לנפשי.

כששמע את הדברים נתרגש עוד יותר. ספרתי לו את נגעי נפשי והוא האזין. אחר כך התחיל הוא לדבר, והרגשתי מן הדבורים שדבר - ארוכה כזאת, והתחדשות כזאת, ורפואה כזאת, שמיום שנולדתי לא הרגשתי כאלה. הוא דבר עמי על רבנו נחמן ועל ספריו ועל אורו הגדול שעשוי לרפא את נגעי הלב.

כך הלכנו עד שבאנו לבית הכנסת של חסידי קרלין. לא ידענו היכן המפתח. אחר כך הלכנו לעוד בית כנסת, וגם שם היה סגור. והיה בית כנסת שבו היו מתפללים הצדיקים הגדולים רבי מנדל מויטפסק ז"ל ורבי אברהם קאליסקר

ז"ל וכו', בית כנסת זה עמד ליד הים ובחורף היו המים גואים ונכנסים לתוך בית הכנסת, והשלחנות היו שקועים עד חצאים במים. לאחר שהוציאו משם הספרים, נשאר בית הכנסת פתוח ומפקר. שנינו נכנסנו לבית כנסת זה, בתוך המים, ועלינו וישבנו על גבי השלחן.

רבי ישראל הניח ספריו, הטלית ותפלין, והוציא מכיסו גר וגפרורים שהיו עמו תמיד, אף שהדבר היה יקר מציאות עד מאד, פתח רבי ישראל את לקוטי מוהר"ן חלק ב' בסימן ז' "פי מרחמם ינהגם". ואף על פי שהיינו בתוך המים והרטבות, הוא לא הרגיש, אף על פי שהיתה לו יד חולה, ולא אני הרגשתי במים. וכן ישבנו כל הלילה ועסקנו בתורה הזאת, עד הבקר.

פתאם שמעתי קול אמי בוכיה וצועקת, היכן בני? ראיתי שגרמתי צרה גדולה, שהרי אם לא מעבדים את הבצק ביד הוא מתקלקל. ואכן, כשחזרנו לבית, היה חרבן גדול, כל הבצק צף ועלה על גדותיו והיו לי צרות גדולות בבית, וצעקו עלי למה הלכתי. אני לא הייתי אשם כי לא הרגשתי שהלילה עבר. ולי לא היה שום ספק שהוא מצדיקי הל"ו הנסתרים, והתורה שלמד אותי היתה נפלאה מאד, אין לתאר ואין לשער.

רבי ישראל נשאר שם בבית הכנסת, וכשהאיר היום נכנס לבית הכנסת כדי להתפלל, ונתפרדה החבילה, אבל אחר כך הלכתי לבית כנסת של חסידי קרלין, ושם מצאתי אותו.

טבריה היתה אז ישוב קטן, וכששמעו את קול אמי בוכיה וצועקת היכן בני, נבהלו כלם. וחשבו שאני מת, ובבקר התחילו להתעניין, וספרה על יהודי אחד שבא בלילה וקנה לחם ואני הלכתי עמו ולא חזרתי, ובבקר מצאה אותי יחד עם היהודי שהוא בבית הכנסת כשהוא מלא מים. אמי לא הכירה את רבי ישראל, אבל בני העיר הפירו אותו בתור חסיד ברסלבי, וכשבאתי, אמרו כלם הלילה "שמדו" את ישראל בער, ואז נודע לי שרבי ישראל הוא מחסידי ברסלב, ומאז לא נפרדנו יותר.

אני ראיתי בזה השגחת הבורא שזמן לי אוצר חשוב כזה בביתי. ובחיוד היתה ההתקרבות גדולה מצידו, וראה בזה השגחת ה', שהרי לא רצה להפרד ממירון,

והנה נזדמן לידו נפש של נער בן י"ז המתגעגע לאמת. ונוצרה בינינו בבחינת "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה". אמרתי: אפלו כל העולם ינסה להפריד בינינו לא יצליחו.

וכך היינו תמיד יחד, אבל העולם היו מתנגדים, והתחילו לדבר עמי דברי התנגדות וארס מר פלענה. אמרו: אמנם רבי ישראל הוא אדם גדול, אבל זהו חסרונו, שהוא חסיד ברסלבי (וזאת לא ידעו שכל גדלתו היא רק מחסידות ברסלב, שממנה זכה לכל צדקתו וקדשיתו וחסידותו וכו'). וכשראו שאינם פועלים כלל בדבורים אלה, הלכו לאבי וספרו לו על כך. אבי שהיה סגי נהור שמע אותם ואמרם: הנה בנד נעשה מחסידי ברסלב המתגלגלים על ההרים, וכל הרבנים התנגדו לחסידות זו, והוא עוד עלול לצאת מדעתו, ועכשו אפשר עוד להצילו, ואלו אחר כך יהיה בבחינת כל באיה לא ישובו. ולכן בקשו ממנו להשפיע עלי לעזב את חסידות ברסלב.

כששמעו אבי ואמי דברים פאֵלה, מפני חסידים המסיתים, נצטערו צער גדול, אבא היה סבור כי בודאי אשמע בקולו כשיאמר לי לעזב את חסידות ברסלב, שכן אהבה גדולה היתה שרויה בינינו. אמר לי: אמנם אני קרליני, אבל אתה תוכל לבחור כל חסידות שהיא, בבקשה ממך רק לא חסידות ברסלב. אבל אני לאחר שראיתי כי הקדוש ברוך הוא סבב סבות פאלו שהזמין אותנו לפנדק אחד בארץ פלא כזה, וראיתי כבר את האור הגדול, והרגשתי גדל רפואת וטובת הנפש שאין לשער שהיה לי מזה, אמרתי לו: אבא, אין אני יכול לגלות לך את כל לבי, אבל זאת תדע שבענין זה לא תשפיע עלי כלל. והיה הדבר קשה מאד בעיניו, כי בכל ימי חיי לא המריתי את פיו בשום דבר קל, כי כבודתיו מאד, וביחוד שהיה סגי נהור, אבל בענין זה אמרתי לו, לא אוכל לשמע בקולו. משראה דבר כזה, אמר בלבו, אם כן העולם צודק, וקבל יותר התנגדות כי ראה שזה דבר נורא. הוא נסה לדבר אתי ולשדלני בטוב וברע ולא הועיל. ואני הייתי אז חתן משדך. ואבא אמר שהוא מכרח לצאת למלחמה על כך וכי הוא ידחה אותי מלהיות בנו ולא ישיא לי אשה, ולא ידאג לי, ויוציאני מביתו. אבל אמי אמרה הרי הוא בננו ואנו צריכים לסבל. ומה יהיה אם יודע לאבי הפלה? כי הלא טבריה וצפת קרובות זו לזו, בודאי ישמעו על כך. וכך היה נטוש ריב במשפחה על כך, ובשבת עמד אבי וגרשני מן הבית.

התישבותי בבית הכנסת שעל יד ביתו של רבי ישראל ז"ל. אבא שהיה סגן נהור היה יושב בבית, ואלו אמא היתה הולכת לגדולי תורה, והלכה גם לרבי מרדכי סלונים שאהבני אהבת נפש כל ימי חייו, כי הייתי לומד אצלו משניות וזרה, ולכן הלכה אליו להנעץ עמו מה לעשות עמי. אמר לה: שאבא צודק, ויש לנסות כל מיני תחבולות כדי להרחיקני מחסידות זו. ואמר על חסידות ברסלב: שיש בה כח משיכה, שאם נתפסים לה, שוב אי אפשר לצאת ממנה. כששמעה אמא דבר זה, נפל עליה פחד גדול, אמר לה רבי מרדכי: שעצתו שתלך לרבי ישראל עצמו ותספר לו את מר לבה, שהיא ובעלה אנשים שבורים ורצוצים, ולכן יעשה להם טובה ויגרש אותי מביתו.

כשנכנסה לביתו ולבה היה מר מאד, השתטחה לפניו בפשוט ידים ורגלים ובכתה בכי תמרורים, כבוכה על המת, וספרה לו את כל צרת לבה. אמרה: הרי אתה יהודי כשר, רחם עלינו כי זה פקוח נפש ממש. הרחק אותו ואל ילמד עמך. האזין רבי ישראל לדבריה בסבלנות רבה, והרי הוא ידע יפה שיש בינינו קשר כזה, שאפלו יבואו כל מלכי מזרח ומערב, לא יוכלו להפריד בינינו. אמר לה: אני איני מגרש שום יהודי מביתי, אם רצונכם לשמע עצה טובה של ידיד, הניחוהו לנפשו ואל תפריעו לו, והניחו את הענין. כששמעה אמא דבריו חשבה: שהנה הקסם הזה שדבר עליו רבי מרדכי כבר פעל את פעלתו, ומרב צער פרכה נשמתה.

כל אותו הזמן ישבתי בבית הכנסת בסמוך לבית רבי ישראל פנ"ל, ושמעתי כל הקהל אומרים: רבקה מתה. גם נסו לשפשף אותה בכל מיני משקים המעוררים ולשוא. ואני שמעתי אומרים: ראיתם מה שעולל לה בנה? והייתי שבור ורצוץ והתחלתי לחשב בלבי, אולי באמת עשיתי עול שצערתי את הורי, והרי יכולתי לעת עתה לדחות את הדבר ואחר כך להיות חסיד ברסלב.

כעבר שעתים התחילו לראות בה סימני חיים. שהרי היה יכול להיות חלול ה' נורא, אלו לא היתה מתעוררת. היה זה מעשה של תחית המתים ממש, כי כל השפשופים לא הועילו וזמן רב היתה רצוצה מזה בכאב אברים שאין לשער. ולאחר שראיתי שיש לי שוב אמא, אמרתי בלב: אולי אותר על כל זה, שהרי היא עלולה להכנס עוד פעם למצב כזה.

והנה סבב הקדוש ברוך הוא ועשה עמדי עוד חסד, שנתארסתי לפני שנתקרבותי לחסידות ברסלב, שכן אחרי התקרבותי, לא היה לי שום תקנה למצא בת זוג, בתוך ההתנגדות הזו ששררה בעיר לחסידות ברסלב. וכשבאו וספרו הדברים למחתן שלי, אמר: אל תדאגו, כי אחרי הנשואין אשתו בנדאי תמנעהו מכם.

והנה ההתקרבות היתה בחרף, וזמן החתנה נקבע לאלול, ואז היה רעב פזו וחשך, והמחתן שהיה איש ישר וירא שמים, כתב לנו, כי לא יוכל לעמד בהתחייבות, כי אין לו כסף, לא להלבשה ולא לנדונייה. אבל רבי ישראל רצה שאהיה אדם כדי שאוכל לקבל את אורו של רבי נחמן ולא אהיה פלג גופא. והיתה לו על כך הרבה התבודדות, והיה נוסע ממקום למקום ומשתדל עבורי, ומסר כסף להורי שילבישוני ויכניסו אותי לחפה בזמן. הוא נסע לצפת, ואני כתבתי מכתב למחתן בשם הורי שהם רוצים שהחפה תתקיים במועד שנקבע, ואני מצדי מותר על הנדונייה. ואמנם בעזרת השם יתברך נתקיימה החתנה.

רבי ישראל ישב בטבריה כל החרף עד סמוך לפסח, ולא נסע הביתה, אף על פי שהיה לו בית וחמשה ילדים, כי ראה השגחת ה' בהתקרבותנו. ואף אני לא רציתי להפרד ממנו. באלול הייתי צריך לנסע לחתנה, אמרתי בלבי, מה יהיה עכשו, שהרי אם אסע שוב, לא תהיה לי אפשרות להפגש עם רבי ישראל. וכאן עלי לספר עוד ענין בקשר שבינינו, לאחר שראיתי מניעות כאלו, חששתי שמא תתפרד חס ושלום החבילה, בקשתי את רבי ישראל שנעשה תקיעת כף בינינו, כדרך שנתקשרו רות ונעמי ולא נפרד מזה בשום אופן, וצריכים אנו להיות תמיד בעיר אחת ולהפגש לשיחות ולמוד ועבודת ה'.

הדבר נשמר בינינו בסוד. התקיעת כף עשינו ליד קברו של ר' עקיבא, כי אז התפללנו בבכיות ובהתעוררות גדולה. אמרתי: עכשו הזמן לתקיעת כף. באותו היום שנסענו לצפת ואמא היתה סבורה שהנה סוף סוף יתבטל הקשר עם רבי ישראל, והנה באמצע הדרך ראתה את רבי ישראל ובני ביתו כשהם נוסעים אף הם לצפת.

ובצפת התחילה מלחמה חדשה מצד חותני והמשפחה ומצד נכבדי העיר והשוחטים, והגעתי לשפלות כזאת שפרחחי העיר היו זורקים עלי אבנים וקלפות, והיו קוראים אחרי מלות גנאי, ואני כמעט שיצאתי מדעתי. משראה

חֹתְנֵי כֶּף הַפְּעִיל לַחֵץ עַל אִשְׁתִּי - אֶסְתֵּר מִיַּנְדֹּל ז"ל נִלְב"ע בִּכ"ה תַּמּוּז תִּשְׁכ"ה
נִשְׁמָתָה עֵדֶן - שְׁתַּתְּגַרֵּשׁ מִמֶּנִּי. אֲבָל הִיא אִמְרָה: זֶה חֶלְקִי וְכֶף יְהִיָּה. וְאֲנִי רְאִיתִי
בְּזֶה חֶסֶד גְּדוֹל מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

נֶאֱלָצְנוּ לְמִצָּא מְקוֹם שְׂנוּכָל לַחַיּוֹת בְּאֵין מְפָרִיעַ, וְהִנֵּה עַל יַד בֵּית רַבִּי יִשְׂרָאֵל
הָיָה חֹדֶר קָטָן. רַבִּי יִשְׂרָאֵל ז"ל שָׁכַר הַחֹדֶר בְּשִׁבְלֵנוּ וְהוּא הָיָה בְּשִׁבְלֵנוּ הָאֵב
וְהָאֵם וְהַדּוֹאֵג לְכָל מַחְסוֹרֵנוּ. הוּא עֲצָמוּ הָיָה אוֹכֵל פְּרוּרֵי לֶחֶם, אֲבָל בְּשִׁבְלֵנוּ
דָּאֵג שִׁיְהִיָּה לָנוּ מִן הַמְּבַחֵר.

הַשָּׁנִים הָאֵלוּ שֶׁל הַתְּקִיעַת כֶּף הָיוּ שְׁנוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּם שְׁלֵא מַעֲלָמָא הֲדִין, עַד
שֶׁהִתְחִיל רַבִּי יִשְׂרָאֵל לֹאמַר לִי שֶׁהוּא מְרַגֵּשׁ שְׂזַמְנוּ קְרוּב לְהַפְטֵר מִזֶּה הָעוֹלָם.
וְהוּא רוֹאֵה בְּעֵינָיו שְׁעֵתִיד לִירֵד לְעוֹלָם חֲשָׁךְ גְּדוֹל שֶׁל הָאֲמוּנָה שְׂאִין לְשַׁעַר,
וְדַבֵּר עַל כָּאֵב זֶה הַמְּדַאֵיב לָבוּ, וְעַל הַצַּעַר הַגְּדוֹל שֶׁהוּא מְרַגֵּשׁ.

וְאֲנִי לֹא יָכַלְתִּי לְהַשְׁלִים עִם זֶה, כִּי־צַד יַעֲשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ דְּבַר כְּזֶה בְּעִצּוֹמָה שֶׁל
הַעֲבוּדָה שְׁלָנוּ? אֲבָל רְאִיתִי שֶׁהוּא צוֹדֵק, וּבְכָל פַּעַם שֶׁהָיָה מְרַגֵּשׁ לֹא טוֹב, הָיָה
חוֹשֵׁב שֶׁהִנֵּה קְרוּב קִצּוֹ וְהוּא נִפְרָד מִן הָעוֹלָם. וּבַתּוֹךְ אוֹתָן חֲמֵשׁ הַשָּׁנִים שֶׁל
הַתְּקִיעַת כֶּף, עָבְרוּ עָלֵינוּ כָּל כֶּף הַרְבֵּה נִסְיוֹנוֹת, וְהָיָה אִזּוֹ רָעַב וּמְלַחְמָה, וְלֹא
זְכִיתִי לְלַמֵּד הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ, אֲבָל עֲצָם הַיּוֹתֵי עִמּוֹ הָיָה לְמוֹד גְּדוֹל וְעֲצוּם. רְאִיתִי
אֵת הָאֲמוּנָה וְהַבְּטָחוֹן וְהַמְּדוּת הַיְקָרוֹת, שֶׁמֶהֵן יֵשׁ לִי דֵי לְכָל יְמֵי חַיֵּי, וּמִזֶּה
מוֹצֵאת נִשְׁמָתִי חַיּוֹת לְהַחֲזִיק אוֹתִי, וּמִזֶּה אֲנִי תָּמִיד יוֹדֵעַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַל רַבְּנוּ,
רַבִּי נַחֲמָן ז"ל.

כְּשֶׁהֲאֲנַגְּלִים נִכְנָסוּ לְטַבְּרִיָּה, הָיְתָה אִזּוֹ מַגְּפָה שֶׁל חוֹלֵירֵעַ (ה' יִשְׁמְרֵנוּ) וְרַב יְלָדָיו
שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל נִפְטְרוּ בַּמַּגְּפָה, וְנִשְׁאָר לוֹ הַבֵּן הָאֲחֵרוֹן שֶׁהָיָה כֶּכֶן י"ב שָׁנִים.
רַבִּי יִשְׂרָאֵל קִבֵּל הַפְּרָעָנוֹת בְּעֵז וּבְכַבְּטָחוֹן. בְּסוֹף נִפְטֵר אָף הוּא, וְאָמַר שֶׁהוּא
לוֹקַח אֶתוֹ אֵת הַמַּגְּפָה וְתַעֲצֵר הַמַּגְּפָה, וְכֶף הָיָה. וְנִשְׁאָרְתִּי כְּעָרֵר בְּעָרְבָה. אַחֲרֵי
זְמַן הָיִיתִי נוֹסֵעַ לִירוּשָׁלַיִם כְּדֵי לְקַבֵּל אֵת תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת מִזִּקְנֵי בְּרַסְלָב שֶׁהָיוּ
שָׂם, שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים יְקָרִים מְאֹד.

וְרוֹצֵה אֲנִי לְסַפֵּר עוֹד עַל הַיָּמִים שֶׁהָיִיתִי מְקָרֵב לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל ז"ל. בְּטַבְּרִיָּה הָיָה
גַּר תַּלְמִיד חֶכֶם אֶחָד מִפְּלֵג בְּתוֹרָה וְיִרְאֵת שָׁמַיִם מְאֹד, מִתְּלַמִּידָיו שֶׁל הַחֲפָץ

חיים ז"ל, שְׁהִיָּה לוֹמֵד בְּכָל חֹדֶשׁ הָרֵאשִׁית חֻכְמָה וְגוֹמְרוֹ. אֵף שֶׁהוּא סֵפֶר רַב כְּמוֹת, מְלַבֵּד שֶׁהוּא רַב הָאֲכוּת. הוּא הָיָה סוֹגֵר אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הַחֹדֶר וְנוֹהֵם כְּאֵרִי בְּתוֹךְ שֶׁהִיָּה לוֹמֵד בְּרֵאשִׁית חֻכְמָה. וְכָל חֹדֶשׁ הָיָה עוֹשֶׂה סִיּוּם עַל רֵאשִׁית חֻכְמָה. וּמֵאַחַר שֶׁאֲנִי חִפְשֵׁתִי מְזוֹר לְנַפְשִׁי לִפְנֵי הַהִתְקַרְבוֹת לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל ז"ל, נִקְשְׂרָה יְדִידוֹת בֵּינֵינוּ.

וְהֵייתִי הוֹלֵךְ אֵלָיו וְלוֹמֵד עִמוֹ. שָׁמוּ הָיָה רַבִּי צְבִי רוֹזֶנְטַל. וְאַחַר כֵּן כְּשֶׁרָאָה אֶת הַהִתְנַגְדוֹת לְחִסְדוֹת בְּרִסְלָב וְאֶת גִּדְל מְלַחֲמֵתִי וְסִבְלִי, הִתְעוֹרֵר גַּם בּוֹ הַחֲשֵׁק וְהִתְחִיל לְהִתְקַרֵּב לְחִסְדוֹת בְּרִסְלָב, וְהָיָה לוֹ גַּעְגּוּעִים לְהִתְקַרֵּב לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל ז"ל. וְאֲנִי שֶׁהֵייתִי מִיָּדָד עִמוֹ, הֵייתִי נִכְנָס לְבֵיתוֹ וְאָמַרְתִּי לוֹ: אִם רְצוֹנָךְ לְטַעַם טַעַם חִסְדוֹת, אֲגַלֶּה לְךָ עַל אֹר כְּזֶה שֶׁאֵין דְּגַמְתוֹ. וְשִׁבַּחְתִּי מְאֹד אֶת רַבֵּי יִשְׂרָאֵל ז"ל.

וְאַבְרָךְ זֶה, דְּרַכּוּ הָיָה לִילָךְ בְּכָל לַיִל שֶׁבַת אֶצֶל חִסְדִּים, שֶׁם הָיוּ שׁוֹמְעִים סְפוּרֵי חִסְדִּים, אֲנִי הֵייתִי הוֹלֵךְ לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל ז"ל בְּפֶרֶהְסִיָּא, וְהוּא הוֹלֵךְ לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל ז"ל בְּצִנְעָא. כְּשֶׁעָבְרוּ כְּמָה שֶׁבַתוֹת וְלֹא הוֹפִיעַ, הִתְחִילוּ הַחִסְדִּים לְשָׂאֵל עָלָיו. הִתְחִילוּ לְעַקֵּב אַחֲרָיו וּמְצָאוּהוּ הוֹלֵךְ לְשֵׁם. וְאִז הִתְחִילוּ חוֹשְׁשִׁים פֶּן כָּל בְּנֵי הַנְּעוּרִים יִתְקַשְּׂרוּ עִם רַבֵּי יִשְׂרָאֵל ז"ל. וְאִז הִפְעִילוּ כָּל הַפְּחוֹת כְּדֵי לְנַתְקוֹ מִשֵּׁם. וְהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת צַעְדָּיו, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהִפְנִס עוֹד לְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל ז"ל.

אֲבָל לְבוֹ בְּעַר בּוֹ כְּאֵשׁ קֹדֶשׁ, וְהַחֲלִיט לִילָךְ לִירוּשָׁלַיִם לְהִצְטַרֵּף שָׁם אֶל חִסְדֵי בְּרִסְלָב. הוּא גָּלָה לִי אֶת הַדְּבָר בְּצִנְעָא. הוּא הָיָה עֲנִי מְרוּד, אֲבָל גְּבוּר כַּחַ. וְהִלָּךְ בְּרַגְלֵי לִירוּשָׁלַיִם מִחֶסֶר כֶּסֶף לְנִסְיָעָה. חוֹתְנוֹ שֶׁל רַבִּי צְבִי רוֹזֶנְטַל ז"ל כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת, הִלָּךְ לְמַכְתֵּר וְהִתְלוֹנֵן עַל חֲתָנוּ, שֶׁהֵנִיחַ אֶשְׁתּוֹ וּבְנָיו וְנִסְעָה. אָמַר: יֵשׁ לְאֶסֶר אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעַר שֶׁבּוֹדָאֵי יוֹדֵעַ הוּא, לְהִיכֵן הִלָּךְ. רַבֵּי יִשְׂרָאֵל ז"ל הָיָה אֲזָרַח אוֹסְטְרִי, וְהָיָה חֵק שֶׁאֶסֶר לְאֶסֶר אֲזָרַח אוֹסְטְרִי אִם הוּא בְּבֵיתוֹ, וְרַק מִן הָרְחוֹב אֶפְשֵׁר לְקַחַת אוֹתוֹ. אֲבָל אֲנִי שֶׁהֵייתִי אֲזָרַח טוֹרְקִי, לְקַחוֹ אוֹתִי וְאֶסְרוֹ אוֹתִי.

וְאַחֲרֵי כֵן הִלְכוּ כָּלֵם לְבֵית רַבֵּי יִשְׂרָאֵל ז"ל וְהִתְחִילוּ לִיְדוֹת שֵׁם אֲבָנִים וְשָׁבְרוּ חֲלוֹנוֹת וְעָשׂוּ חֲרָבִין. וְהוּא הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּקוֹל בּוֹקֵעַ רְקִיעִים כְּאֵלוֹ לֹא קָרָה דְּבָר. וְכָלֵם שֶׁשָּׁמְעוּ, קִבְּלוּ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה. וְהִמְכָּתֵר שֶׁבָּא עִם שׁוֹטֵר חָשֵׁב שֶׁיִּמְתִּין עַד שֶׁיִּגְמַר תְּפִלָּתוֹ, אִז יִקְרָא אוֹתוֹ לְחוּץ וַיֵּאֶסֶר אוֹתוֹ. כָּל הַמְתַּפְּלָלִים כְּשֶׁגָּמְרוּ אֶת תְּפִלָּתָם, יֵצְאוּ מִבֵּית הַכְּנִסֵּת וְרָאוּ אֶת כָּל הַמְּהוּמָה, וְשָׂאוּ לְפֶשֶׁר הַדְּבָר. הָיָה שֵׁם

רוקח אחד ועוד שני בעלי בתים שנחשבו כבר מן החדשים, אבל מששמעו את תפלת רבי ישראל ז"ל, נתרגשו מאד ואמרו למכתב שירפה ממנו. לאחר מכן נכנסו ודברו עם רבי ישראל ז"ל, ומאז נקשרה ידידות ביניהם.

אני נשארתי בתפיסה. נכנס הקצין, קשרו אותי ושטרים עמדו על ידי ושאלו אותי, היכן נמצא רבי צבי רוזנטל? אמרתי להם שהוא הלך לירושלים. הלכו ומצאו את רבי צבי ליד עפולה. אמרו שרבי ישראל ואני נמצאים בתפיסה ואתה מכרח לבוא. במוצאי שבת חזרו עמו, ואז שחררני מן התפיסה.

ביום ראשון נקראה אספה, ובמעמד גדולי הרבנים ובראשם רבי משה קליערש ז"ל נחתם כתב, שלפיו מתחייב רבי צבי שלא לעמד בתוך ד' אמות של רבי ישראל ז"ל ושלי, ורבי צבי ז"ל נתן תקיעת פף על זה. אחרי המעשה, בא לישיבה ואמר לי, שיש לו מה לספר, וספר לי הדברים בחשאי. ואני נצטערתי מאד שלא היתה לרבי צבי מסירות נפש. נכנסתי לעיר וספרתי הדברים לרבי ישראל ז"ל.

כששמע זאת הוציא אנחה מלבו. לא עברו ימים אחדים וספרו שרבי צבי נכנס לחלשה גדולה על הראה, והרופאים אמרו שהוא מסכן, וכל התינוקות של בית רבן הלכו לקבר הרמב"ם להתפלל לרפואתו. וגם אני ורבי ישראל ז"ל היינו שם. וגם אשתו של רבי צבי היתה שם, ספרתי זאת לרבי ישראל, אמר לי: רויץ לבית רבי צבי ואמר להם, שיקרעו מיד את הכתב. ובהיות שעשה אותי שליח, רצתי מיד לקיים שליחותו, ושם מצאתי את כל בני המשפחה וגם זקן מפלג אחד, ורבי קהת שמו שהיה מאותם חסידים, וכששמע שרבי ישראל אמר כן, אמר לחותן רבי צבי: שמע בקולו וקרע את הכתב, אבל חותנו לא רצה בשום פנים ואפן.

באותו לילה חלמתי שהייתי בשוק, וגם רבי צבי היה שם ודבר עמי. אמרתי לו: מה אתה עושה, הלא יסלקו אותך, אמר לי: החלטתי לעבר על התקיעת פף, ושום דבר לא יפריד בינינו. ופתאום נתעוררתי ושמעתי שאומרים נפטר רבי צבי, ונפטר רבי צבי אז.

ואני מבקש רחמים מאת הבורא יתברך: שיזכני לראות באור ה', ואזכה

לְהִתְקַרֵּב וּלְהַשִּׁיג מִשֶּׁהוּ מִן הָאוֹר הַגָּדוֹל שְׂזוּרָח בְּעוֹלָם, וְנִזְכָּה לְבִיאַת מְשִׁיחַ
צְדִיקְנוּ בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן. וְכַמוּכָא בְּסִפְרֵי הַמֵּדוּת (אוֹת צְדִיק, סִימָן קנ"א)
"בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ תְּלוּי בְּקִרְבַּת הַצְּדִיקִים". (וּבְסִימָן קנ"ב) "עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַנֶּפֶשׁ
תְּלוּיָהּ בְּקִרְבַּת הַצְּדִיקִים".

בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

עכשו בשנת ה תרפ"ב (1922) שבר רבי ישראל צום י"ז בתמוז בטעות וכך היה המעשה:

בשנת תרפ"ב, ביום צום שבועה עשר בתמוז, הרגשתי חלשה גדולה. הפעל דבר התגבר עלי בבקר ואמר: הרי אתה חלש מאד! אתה צריך לאכל!

ואני לא שתייתי ולא אכלתי מחצות לילה עד אותו הבקר. אבל אכלתי מחמת חשש - כמו שאוכלים דברים מזיקים, אבל בלא ידים ובלא רגלים. אחרי האכילה ברכתי ברפת המזון והלכתי למקנה.

אפשר להבין איך הייתה התפלה ובאיזה מצב הייתי אחרי דבר כזה, שהרי כשהייתי עם רבי ישראל קרדונר שהיה נזהר בכל תענית של שלחן ערוך, וביחוד ביום שבועה עשר בתמוז, שהוא תענית חמור מארבע תעניות - והיום נכשלתי באפן כזה, לאכל לפני התפלה?! לא רציתי לחיות, ונפילתי לעצבות כזה, שלא יכלתי לדבר ולא להתראות עם אנשים. הלכתי לישיבה ושככתי בבית הכנסת שבישיבה, כמו מת. לא דברתי ולא אכלתי. כל מי שנכנס לבית הכנסת, וכן בני הישיבה, כשראו את רבי ישראל בער, שוכב בעצבות כזו, זה היה מפחיד, כי הם רגילים בי שאני תמיד שמח ומרקד והיו תמהים על כך, איך ישראל בער שמח? מנין הוא שמח? אין לו פרנסה ואין לו להם בשביל הילדים?!

הם אמרו: ישראל בער? זה לא ישראל בער שהיה! זה רבי ישראל בער שיצא מדעתו, וככה סופם של כל הברסלבים, שסוף כל סוף הם יוצאים מדעתם, שהרי הם הולכים בחצות לילה לשדות ליצרות, ולפעמים נפחדים מאיזה פלוב, מאיזה חיה, מאיזה גוי, ולכן סוף כל סוף נעשים משגעים.

ואני הייתי בעצבות נוראה, וזה שהם אמרו ככה, גרם לי עצבות יתרה, כי אני הרגשתי, שאני הגורם לכל זה, שהם מדברים.

על כל פנים, היה לי צער גדול, והיה קשה לי מאד, ולא רציתי לחיות. מגדל העצבות ראיתי שאני גורם לחלול ה', ובזיון לחסידות ברסלב. אז הייתה לי

התבודדות והתפללתי לשם יתברך: רבונו של עולם! ראה המצב שלי. אמת, אכלתי, עשיתי מה שעשיתי, אבל אני רוצה תשובה. תרפא אותי ותוציא אותי מהמצב הזה, מהעצבות הזו, כי אני גורם חלול השם, ופגיעה בכסידות ברסלב. וכך בכיתי לפני השם יתברך בבית הכנסת ואמרתי: רבונו של עולם! רפא אותי, שאוכל לצאת מהעצבות.

ואז נכנסה לי מחשבה תקיפה - כאלו מישהו נכנס בראש שלי, במח שלי - ואמרה לי המחשבה "הכנס לחדר שלך!" - אני הייתי בבית הכנסת והחדר שלי היה ליד בית הכנסת - "הכנס להחדר שלך, ותפתח את ארון הספרים, ותתן ידך על איזה ספר ותוציא אותו ותפתח אותו, ושמה תמצא רפואה לנפשך".

אני הרי רציתי רפואה והתפללתי, אמרתי בלבי: מחשבה שלי, האם זה דבר רציני? - אז אמרתי: אני אעשה ונראה מה שיהיה מזה, ואכן כך עשיתי. נכנסתי מבית הכנסת לחדר שלי, ופתחתי את הארון כמו שאמרו לי, ונתתי את ידי על איזה ספר והוצאתי אותו ופתחתי אותו. והיה שמה: הפתק הזה!

אני ראיתי בהתחלה רק חתיכת נייר ולא ידעתי למה זה נמצא בספר, יתכן שזה סימן בשביל לידע איפה אני לומד. לא שמתי לב לזה - חתיכת נייר. (ראה בסוף הספר).

על כל פנים, אחר כך ראיתי שיש שורות כתובות. התחלתי לקרוא וראיתי מה שכתוב: "תלמידי היקר וכו' נהניתי מאד מעבודתך וכו' וחשבתי לעצמי שזה מרמז על העצבות, השברון לב, שיש לי על העברה שלא עשיתי תענית בשבעה עשר בתמוז: "נהניתי מאד מעבודתך וכו' וסימן אחרי כל הפתק נכתב כך - "ז בתמוז יאמרו שאינך מתענה". זאת אומרת, ביום י"ז בתמוז יאמרו - מזה משמע שהפתק נכתב עוד לפני שבעה עשר בתמוז, כי הוא הרי אומר לי: "סימן, י"ז בתמוז יאמרו שאינך מתענה".

על כל פנים אני קראתי את זה, וכמו שהייתי מקדם בעצבות כזה, קבלתי שמחה מזה הפתק, שמחה כזאת, שלא מהעולם הזה, עד שהעצבות לא היה לה שום ערך נגד השמחה. מתוך שמחה כזו התחלתי לרקוד בחדר שלי בישיבה.

התלמידים בישיבה אמרו: המשגע נעשה שמח? הוא מרקד? - כלם נכנסו להחדר שלי וראו דבר כזה, שאני מרקד, אבל אני לא שעיתי להם, אני הייתי מרקד ושמח עד שנתבטלו והוציאו אותי מהחדר ועמדו במעגל ואני הייתי באמצע, ורקדתי כמה שעות בלילה, עד שנעשו עיפים. הם עמדו זמן רב ואמרו: הוא לא יתעייף, הוא יעייף אותנו, אין לנו כח יותר. הם הלכו ואני רקדתי לבדי כל הלילה. על כל פנים, זה דבר שאי אפשר לתאר ולספר הענין שהיה לי, עצבות כזה, רפואה כזה, שמחה כזאת שהיתה לי...

הפתק העלה את רבי ישראל מתכלית הירידה לתכלית העליה, הוא אסף כחות חדשים והמשיך בעבודתו התמימה כמעשה בטבריה שארע לו בהיותו המשמש של רבי אלפנדרי מאסטמבול זצוק"ל. לילה אחד נרגש עד מאד רבי אלפנדרי בשמעו את קינתו ובכיתו של רבי ישראל בסדר תקון חצות, וכשנודע לרבי אלפנדרי שרבי ישראל חסיד ברסלב הוא, תכף סרב להשתמש על ידיו ואדרבה קבלו בכבוד רב ומאז שניהם נעשו ידידים טובים בנפש. רבי ישראל למד גם עם הרב הגאון רבי צבי רוזנטל זצ"ל תלמידו המבהק של החפץ חיים זצוק"ל וגם עם רבי מוטל מסלונים זצ"ל בטבריה שהיה ראש לקבוצה גדולה של חסידים, ובירושלים עם הרב שלמה וקסלר זצ"ל, וגם הרב עם קוק זצ"ל.

רבי ישראל שמר בסתר את הפתק במשך 60 שנה, אלא לפרקים הראהו רק ליחידים אהדים, כמו כששלחו למקבלים גדולים של פולין. הם למדוהו והתפעלו, כלם השיבו שבו נמצא הסוד של הגאולה! רבי ישראל גם פעל כל חייו ללא שאת לקרוב אנשים לחסידות ברסלב, בפרט כמה רבנים שנהיו אנשי ברסלב מפרסמים מאד, ועוד אנשים שונים וביניהם נשיא המדינה זלמן שזר ז"ל, מזה נולד ספר יפה ונחמד "אבי הנחל" ונדגיש פה שהתקרבותו נעשתה לשם שמים ממש, כפי דברי רבי ישראל (עין "אבי הנחל" פז) "ענין הקשר שלנו שהוא כלו רק אמת ופז וצח, בלי שום מחשבה פגומה של כבוד והתפארות או כסף וכדומה חס ושלום, רק באמת לשם שמים בלבד...." וגם שי עגנון ז"ל פרס נובל לספרות, ומרטין בובר ז"ל שתרגם את הספר "ספורי מעשיות", והמנגן טשרניקובסקי ז"ל וגם הזמר שלמה קרליבך ז"ל שעשה שיר לכבוד רבי ישראל.

והנה כבר כבן 95 שנה, רבי ישראל יזם משימה חדשה שהיא להכין את הגאולה

השְׁלֵמָה. קִדְּם כָּל הוּא גְּלָהּ, הוֹדִיעַ וְהִכְרִיז שֶׁכָּל הַגְּאֻלָּה תְּלוּיָה עֲכָשׁוּ רַק בַּהֲפָצַת סִפְרֵי רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב זְצוּק"ל וּבִכְפָּרֵט הַפֶּתֶק הַקְּדוּשׁ וְהַשִּׁיר הַחֲדָשׁ נַח נַחֲמָן נַחֲמָן מֵאוֹמֵן, שֶׁהוּא הַשִּׁיר שֶׁל הַגְּאֻלָּה. בְּגִלְלָה זֶה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל נָסַע לְכָל רַחֲבֵי הָאָרֶץ לְפָרְסָם אֶת הַמָּסָר שֶׁלוֹ, וְאַפְלוּ בִשְׁעַת מַלְחָמַת לְבָנוֹן, רַבֵּי יִשְׂרָאֵל לֹא הִסָּס לְבַקֵּר לַחֲתָלִים בַּחֲזִית הַקָּרֵב וּלְחַלֵּק לָהֶם אִישִׁית אֶת הַפֶּתֶק! וְגַם לְאַמְרִיקָה (עֵינַי הַמְּלַצֵת הָרַב מִשָּׁה פִּינְשֵׁטִין זְצ"ל) וְגַם לְצָרְפֶּת, וְהִיְתָה לוֹ הַצְּלָחָה מִיַּחַדָּת שָׁמָּה.

נוֹסֵף לְזֶה הַפֶּתֶק נִמְסָר לְחֲנָה קוֹרֵן, מִמַּחֲיִת מְפָרְסָמַת בַּחֲקָר כְּתַב יָד בְּאַרְץ, לְאַחַר שָׁנָה שְׁלֵמָה שֶׁל בְּדִיקוֹת וַחֲקִירוֹת מְדִיקוֹת, הִיא אֲשֶׁרָה לְלֹא הִסּוּס אֶת כְּתַב יָדוֹ שֶׁל רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב זְצוּק"ל.

וְאַפְלוּ כְּשֶׁנִּתְּנָן הַפֶּתֶק לְתֹארוֹף בְּאוֹנִיבְרֶסִיטַת פֶּר אֵילֵן, נִתְּבָרַר שֶׁהֲנִיר נּוֹצֵר בְּדִיוֹק בַּתְּקוּפַת רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב זְצוּק"ל.

רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְצִיעַ לְכָל אֶחָד וְאַחַד, לְהַגִּיד, לְשַׁנֵּן וְלִשְׁרֹר אֶת הַשִּׁיר הַזֶּה:

נ נח נחמ נחמן מאומן

בְּכָל מָצָב וּלְכָל צָרָף:

כִּי הוּא סִגְלָה לְרַפּוּאָה, פְּרַנְסָה, שְׁלוֹם בַּיִת, שְׂדוּף טוֹב, וּלְכָל מִינֵי יִשׁוּעוֹת, הַצְּלוֹת וְעֲצוֹת בְּגִשְׁמִיּוֹת וְגַם בְּרוּחָנִיּוֹת. שִׁירוֹ בְּפִשִּׁיטוֹת וּבְתַמִּימוֹת אֶת הַסִּימָה הַזֹּאת וְתִרְאוּ נִפְלְאוֹת (כְּבָר קָרוּ הַרְבֵּה נְסִים גְּלוּיִים). הַיּוֹם אֶפְשָׁר לְרְאוֹת בְּרַחֲבוֹת יְרוּשָׁלַיִם, צֶפֶת, חִיפָה... אֶת הַשְּׁלֵטִים שֶׁל נַח, שְׁמִשְׁמַחִים אֶת הַלֵּב. הַמָּסָר הַזֶּה הוֹלֵךְ וּמִתְפַּשֵּׁט וּמוֹשָׁף אֵלָיו בְּכָל יוֹם נְשָׁמוֹת חֲדָשׁוֹת, פֶּה הַתְּחִזְקוֹת שֶׁם רְקוּד, קוֹלוֹת שֶׁל שְׂמִחָה וְאַמוּנָה.

עַל יְדֵי הַתְּבַטְלוּתוֹ וְעֲנֻתָנוֹתוֹ, זָכָה רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שִׁיָּקִים בּוֹ הַפְּסוּק (יִשְׁעִיָּה ל) "וְהִיָּה אֹר הַלְּבָנָה כְּאֹר הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתִים כְּאֹר שְׁבַעֲת הַיָּמִים..." אָמֵן 72 שָׁנָה אַחֲרֵי קְבֻלַּת הַפֶּתֶק בְּגִיל 106, זְמַן מָה לְפָנֵי הַסְּתַלְקוֹתוֹ, רַבֵּי יִשְׂרָאֵל זְצוּק"ל גְּלָהּ אֶת עֲצָמוֹ.

הוא אמר וְחֹזֵר בְּאַרְיֵכוֹת בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה: "כָּל הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים מִי אֲנִי, אֲנִי אוֹדִיעַ לָכֶם עֲכָשׁוּ מִי אֲנִי, אֲנִי נֶנְחַ נְחָמָּ נְחָמָּ מֵאוֹמֵן וְכוּ" וְעַל כֵּן עַל יְדֵי תַלְמִידוֹ הֵיָקָר (עֵינִי בַּפֶּתֶק) אוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי נְחָמָּ מִבְּרֶסְלֵב זְצוֹק" ל מִתְגַּלְגֵּל בְּעוֹלָם וְגַם בְּשִׁלְמוֹת.

יְדוּעַ לְכָל חֲכָמֵי תוֹרַת הַנְּסֻתָּר כַּח וְגַדְל הַסְּגֻלָּה שֵׁישׁ בְּהַזְכָּרַת שְׁמוֹת הַצְּדִיקִים כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ רוּחַ טְהוֹרָה, חֵיוֹת יִתְרָה וְחִדְשָׁה לְתַקֵּן אֶת נַפְשׁ הַמְּזוּפִיר, וְלִרְאוֹת נִפְלְאוֹת עַד שֶׁאָמַר רַבִּי נְחָמָּ מִבְּרֶסְלֵב זְצוֹק"ל: "עַל יְדֵי הַזְכָּרַת שְׁמוֹת הַצְּדִיקִים יְכוּלִים לְהִבְיֵא שְׁנוֹי בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית כְּלוֹמַר לְשָׁנוֹת אֶת הַטֵּבַע וְכוּ"..." (עֵינִי סִפֵּר הַמְּדוּת צְדִיק ב, כ) וְלָכֵן כְּמָה יֵשׁ לְשִׁמְחָה, ט לְשִׁיר "אֲשָׁרִינוּ אֲשָׁרִינוּ אֲשָׁרִינוּ שֵׁישׁ לָנוּ רַבִּי כְּזֶה, קוֹרְאִים לוֹ נֶנְחַ נְחָמָּ נְחָמָּ מֵאוֹמֵן".

רַבִּי יִשְׂרָאֵל הַשְּׂאִיר אַחֲרָיו מָסַר בְּרוּר וְצָלוּל מֵיעַד לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְגַם תַּלְמִידָיו מִתְלַהֲבִים וְרַק חֲפָצִים לְמַלֵּא רְצוֹנוֹ. וְהִרְאִשׁוֹן לְכָל, הַפְּצָה בְּכָל רַחְבֵי תֵּבֵל שֶׁל הַפֶּתֶק הַנִּפְלֵא וְהַנּוֹרָא שֶׁבְּגִלְלוֹ אֶפְשָׁר לְהוֹדִיעַ אֶת הַשֵּׁם שֶׁל רַבִּי נְחָמָּ מִבְּרֶסְלֵב זְצוֹק"ל "שֶׁהוּא הַיְפִי וְהַפְּאָר וְהַחֵן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ" וְאִז "כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל שֵׁם הַצְּדִיק נִתְגַּדֵּל שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ" (עֵינִי לְקוּטֵי מוֹהֵר"ן תַּנְיִנָּא סז) וְהַפֶּתֶק שֶׁהוּא הַסִּפֵּר הָאֲחֵרוֹן גְּלוּי וְיְדוּעַ שֶׁל רַבִּי נְחָמָּ מִבְּרֶסְלֵב זְצוֹק"ל, בָּא לְעֹטֵר אֶת הַפְּצַת סִפְרָיו הַקְּדוּשִׁים, כִּי יֵשׁ בָּהֶם כַּח לְבַטֵּל וְלְהַכְנִיעַ אֶת רַבּוּי הַסִּפְרִים שֶׁל כְּפִירוֹת וְחֲכָמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת שֶׁל שׂוֹא וְהֵבֵל שְׁמֵרְחִיקִים אוֹתָנוּ מֵה' יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה וְהַאֲמִתִּית.

וְכֵן אָמַר רַבִּי נְחָמָּ מִבְּרֶסְלֵב זְצוֹק"ל: "כָּל תּוֹרָה וּמֵאֲמָר, יְכוּלִים לִילֵךְ וְלַעֲבֹר בּוֹ כָּל הַתּוֹרָה נְבִיאִים וְכַתוּבִים וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה" (שִׁיחוֹת הַר"ן 201) לָכֵן "דָּרַךְ אֶחָד מִסִּפְרֵי רַבֵּנוּ יִהְיֶה הַתְּקוּן עַל הַכָּל".